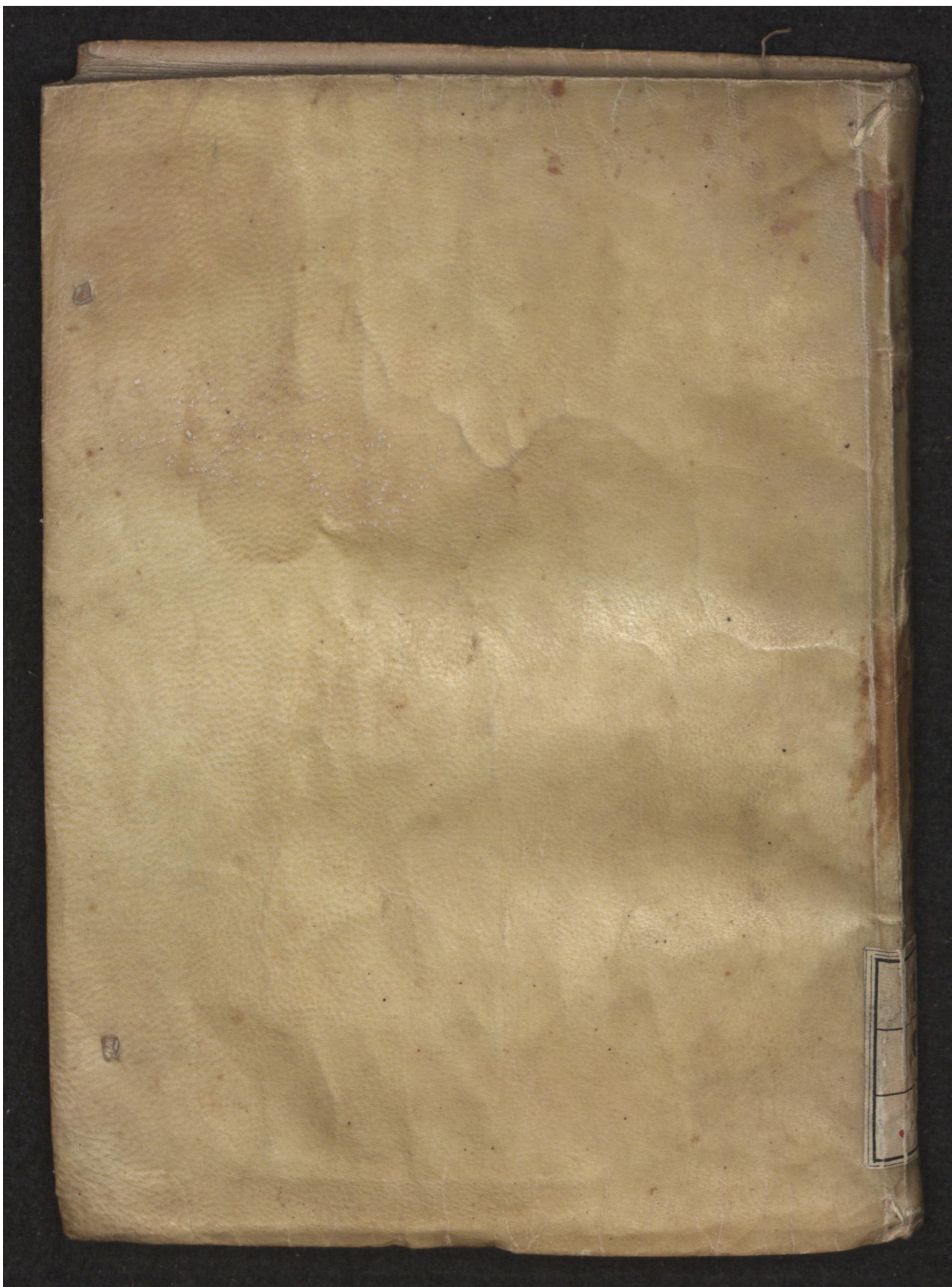
XXVIII
WADD.
e S. Franc
Monach.

Vadinghi de Monacatu S. Fr
11
6

XXXVIII

WADD. de
S. Franc. Monach

APOLOGETICVS
DE PRÆTENSO MONACHATV
Augustiniano sancti Francisci, in quo deteguntur, & refelluntur varij errores ex hac vna controuersia exorti.

AVCTORE P. F. LVCA DE S. FRANCISCO VVaddingo Lectore Theologo in Conuentu S. Petri Montis Aurei Romæ, totiusque Religionis Seraphicæ Chronographo.

REVERENDISSIMO P. F. BERNARDINO de Senis, totius familiæ Cismontanæ Commissario Generali dicatus.

Beseio
Con obligo di dire
dui messe

CVM PRIVILEGIO.

MATRITI, apud D. Thercsiam Iuntam Regiam Typographam.

Anno M. DC.XXV.

Suma de priuilegio.

TIene priuilegio el P.F.Francisco Ribas de la Orden de san Francisco, Calificador del santo Oficio, para imprimir esta Apologia, por tiempo de diez años, con las prohibiciones acostumbradas: su fecha en Madrid à 26. de Diziembre de 1624. despachado en el oficio de D.Fernando de Vallejo Secretario y Escriuano de Camara, y refrendado de don Sebastian de Contreras Secretario de su Magestad.

FE DE ERRRATAS.

HE visto la Apologia que la Orden de san Francisco ha impresso contra lo que escriuio el padre Marquez: y no tiene errata ninguna que importe su emienda, y hallo que concuèrda con su original. Oy 4. de Febrero de 1625.

El Licenc. Murcia
de la llana.

Suma de Tassa.

EStâ tassado cada pliego deste libro a quatro marauedis, como consta de su tassa, despachada en el oficio de D. Fernando de Vallejo Secretario y Escriuano de Camara. En Madrid a 5. de Febrero de 1625.

AP-

APPROBATIO.

Vidi, & cum voluptate perlegi Apologeticum de prætenso Monachatu Augustinensi, sanctissimi patris nostri Fräcisci, à patre Fr. Luca VVaddingo Theologiæ professore, & ordinis Chronologo elaboratū, in quo aduersum PP. Eremitarum conatum apertè refellit, & quàm inanem repetitis ausibus posuerint operam, planè demonstrat. Mecum ita iudicabunt, qui legerint. Iudico itaque si euulgetur, consultum iri veritati, & vtriusque instituti concordiæ. Datum in Conuentu Aracælitano 8. Kalen. Octobris an. 1624.

Fr. Antonius
de Salazar.

APPROBATIO.

EX mandato Reuerendissimi P. F. Benigni à Genua totius ordinis Generalis Ministri legi Apologeticū de prætenso Monachatu Augustiniano nostri Institutoris à R.P.F. Luca VVaddingo S. Theologiæ professore, & ordinis Chronologo exaratum. Sanè puto in suo argumento doctè, & religiosè reuicisse, nec in vllo iustas metas transilijsse. Vtile & gratum tam nostris, quàm exteris veritatis studiosis, spondeo opus futurum; & quod typis dignum probent. Datum ad S. Petr. in monte Aureo Romæ 13. Kalen. Octob. 1624.

Fr. Antonius Hiquæus
S. Theologiæ professor.

Licen-

Licentia Reuerendiss. P. N. Generalis.

FR. Benignus à Genua totius Ordinis Minorum Minister generalis, & seruus: Dilecto in Christo Patri Fratri Lucæ VVaddingo sacræ Theologiæ professori, & Ordinis Chronologo, Salutem.

Opusculum de prætenso Monachatu Augustiniano sanctissimi Patris nostri Francisci, ab ijs, quibus reuidendi curam commisimus, commendatum, vt typis detur, omnino placet, obseruatis Tridentinis, & nostris cõstitutionibus. Vale, & feliciter, vt cœpisti, labora. Dat. in æde nostra Aræcæli in Vrbe, Pridie Nonas Octobris anno 1624.

Fr. Benignus à Genua
Minister generalis.

APPROBATIO.

OB præceptum curiæ Regalis hanc Apologiam legi de prætenso Monachatu Augustiniano S. Frãcisci: in qua eruditè & cordatè procedit auctor. Vimq; nec lenem, nec leuem, sed acerrimam sanè pro suo instituto facit, ita vt velut alter Æneas Anchisem patrem, hoc est, Franciscum Sèraphicum, humero exerit à suspicione, & fumo flãmæ, quæ corripere illum ad aliam religionem tentabat. Quare typis quòd mandetur dignum, & cõsonum censeo. Matriti apud Beati Martini Benedictinorum cœnobium Idibus Decembris anno 1624.

Frater Antonius Perez.

REVE-

REVERENDISSIMO PATRI Fr. Bernardino à Senis Lusitano, familiæ Vltramontanæ Ordinis Minorum regularis Obseru. Commissario Generali.

Ractatulum hunc Apologeticum vobis datum, dicatumq; imus, Reuerendiss. Pat. atq; vtinã maius aliquod, aut speciosius munus. Vestra id merebatur humanitas; & ego impẽse volebã; sed præ manu nũc aliud nõ erat, & differre diutiùs professionem gratitudinis pudor meus, & ingenuus animus recusabãt. Tu ille, cuius beneficia in me multa, ex quo pedem primùm intuli, & posui in ipso tyrocinij limine in Lusitania, qui initiatũ iuuisti, in sodalitio adolcesentem fouisti, à te instructum magistrum dedisti, vt adultus ad optimas Europæ Athenas (sine iniuria ita loquor) Salmanticam, bonis artibus, & limatiori Theologiæ potiorem daturus operam, proficiscerer, candido, mihi bono, fuisti consilio. Translatus porrò in domum auitam (nam & ab illa ædes vestræ diuulsæ; sub illa Prouincia, Lusitana concreuit) quos præsens expertus sum, maximo interuallo disiunctus amoris & beneuolentiæ vestræ fomites nusquam interruptos probaui. Non gelido hos condebam pectore, cùm ex Hispania Romam euocato

cato per Illustriss. D. Antonium à Trejo Regium ad Paulum V. Oratorem, Episcopum Carthaginensem, optimum vestrum & meum benefactorē, sub ipso itinere licuit videre, atque ampliùs excipere Patrum Eremitarum studium suis adnumerandi nostrum Institutorem. Non facile fuit tunc quidquam operosum opponere, vbi recens dissertator tot ac tanta congessit, quæ seriam & prolixam expetebant operam in multis consulendis auctoribus, quorum plena, saltim libera, non aderat copia in Hispania, atque in vetustis euoluendis monumentis, quæ extra sacram vrbem, Ecclesiasticarum rerum officinam, neque omnino pura, neque integra conseruantur. Sed nec hìc licuit statim illa videre, quorum custodia seria, &, meritò, maxima: nec responsum illico adhibere, dum præter continuum studium sub Illustriss. Oratore circa stabiliùs asserendam Conceptionem immaculatam Deiparæ, alias emitti oportuit elucubrationes, quas celsiores potestates sanctiss. Dominus, & viri Principes notissimis titulis sibi vendicarunt. Vltra hæc interpellarunt aliæ occupatiunculæ, quæ nimis sæpe distrahunt aut diuellunt, à quibus expeditus tandem respondi; an plenè, an fundatè, doctum te iudicē appello. Pro omnibus in communi nostri sodalitij causa dixi; sed Reuerendissimæ vestræ Paternitati omnem illam amplissimam familiam è supremo vertice regenti opusculum transmisi, quod tantò nouerim acceptius fore, quātò ægriùs semper tulisti aduersum PP. Eremitarum co-

conatum. Munus haud magnum, sed pondus ab animo meo accipiet valde Reuerendissimæ vestræ Paternitati addicto, in qua omnes, quibus aliqua inest commēdatio, aut insigne Religionis, virtutis, aut doctrinæ repositum habent patrocinium. Vale, viue, Reuerēdissime Pater. Ex æde D. Petri in mōte Aureo Idibus Octobris ann. 1624.

Vestræ Reuerendiss. Paternit.

Studiosissimus

Fr. Lucas VVaddingus.

Lecto-

Lectori meo salutem.

ON est cuius te circa huius opusculi argumentum præmoneam, clarum est, neque causam scribendi præfigam, eam habes in ipso operis introitu. Quare responsum hucusq; distulerim, dixi in epistola præliminari, hic adiunxerim, *Platonem pleraque scriptorum cum Adonijs hortis comparasse, qui subitò & vno die nati, celerrimè pereunt.* Lentè & laboriosè satum hoc nostrum, vires magis cepit à tempore, & Horatiano exemplo,

Stob in. Eth. Eclog.

Hor. 1. carm.

Creuit occulto, velut arbor, æuo.

Scriptum, protensum & diffusum est, si ad vnicum & solum argumentum spectes: breue & contractum nimis, si aduersi libri molem opponas. Pluribus obiectis oportuit satisfacere, si quid ad rem facit, non omisimus; docto & religioso viro, si non doctè, religiosè, & ad mensuram respondimus; offensas & conuicia procul fecimus, quia scimus.

Plaut. Pæn.

Isthunc thesaurum stultis in lingua situm,
Vt quæstui habeant malè loqui melioribus.

Veritatis indagatio sola mihi proposita est, non vltio, & serpentem ignem volui extinguere, non seditionis flabello ampliùs succēdere. Tu, quisquis es, lector, in pia causa faue, pro patre decerto. Si quid deprehenderis erroris, scias non malitiam, aut pertinaciam, sed humanam imbecillitatem & caliginem in causa esse. Si amicè scripseris, corrigam; nemo enim tam promptus ad monendum, quàm ego ad mutandum. Contentionum studium alere nolim, imò à longè detestor. Nam & natura mea, consuetudo, status conditio abhorrent à litigio. Vale.

APO-

APOLOGETICVS DE PRÆTENSO MOnachatu Auguſtiniano ſancti Franciſci, in quo deteguntur, & refelluntur varij errores ex hac vna controuerſia exorti.

DISPVTATIONIS occaſio & ſcopus.

§. 1.

1 GIT Ante quadringentos annos vitam Eremiticam per bienniũ ante inſtitutũ ſuũ ordinem S. Franciſcus Aſsiſias, noſtri ſodalitij Auctor & Rector; ſpecioſa hinc deſumpta occaſio poſt trina integra ſæcula eum Eremitis Auguſtinianis adiudicandi. Exorientem opinionem, nullo ſtabili innixã fundamento Minores, non tam ſuppreſſerunt, quã

incuriosè neglexerunt, donec latiùs diffusa vires acquisiuit eundo, & placere cœpit quibusdam nouitatum affectatoribus, apud quos *Negligitur veritatis inuestigatio, & qui ad ea, quæ fortè & temerè oblata sunt, potiùs ferantur.* Tādem vnus, aut alter ex Minoritis rē, iam Reuerendis Patribus Augustinensibus persuasam, & quæ ad honoris incrementum altis insedit cordibus, euellere nisus est; sed dum efficaciter non egit, conuocauit ad classicum Augustiniani nominis viros, qui effossis vndique aggeribus, sibi charam & honorificam, quaque arte vallarent. Scripsit in eos demum R. admodum P. Antonius Daza, nunc in hac Curia pro Minoribus vltramontanis Commissarius, addiditque ex Volaterrano [a] in suæ sententiæ confirmationem B. Bonauenturam præsidentem egisse in vnione Generali Eremitarum S. Augustini, eisq; indumenti exterioris formam vniuersaliter superinduxisse. Qua id fide dixerit, modò nec probo, nec approbo. Insurrexit in eum R. admodum P. Ioannes Marquez Salmāticensis Doctor, vir aliàs eruditus, nec obscuri nominis inter Hispanos, qui licèt absque bile præfatur se acturum, non tamen omnem abiecit, quin demulcendo feriat, & feriendo demulceat. Hic itaque collectis, quæ Iacobus Philippus Bergomas Eremita, primus (vt inferiùs ampliùs probabimus) huius opinionis auctor, & adinuentor varijs in locis suorum supplementorum historicorum: Hieronymus Romā, eiusdem professionis vir, libro sexto Rerumpublic. mundi, & alibi; atque alij huius religionis nominis professores se cogitarunt, peculiari edito volumine de Eremitani instituti origine à capite 21. summo conatu Monachatū hunc Augustinianum S. Francis-

Thucyd. li. 1.

[a] *Volater. li. 21. Anthropo. c. de Eremitanis.*

Infra . 5. n. 1. & seqq.

ci persuadere studet. Et tandem aggregatis cæterorum omnium argumentis, additisque suis, & constipatis vndique quibuscumque etiam obscuris, imò aliquando contrarijs testibus, satis se obtinuisse putat, si quam alij ex suis consodalibus certam iudicarunt opinionem, ille saltim probabilem esse conuinceret.

2 Sed neque probabilem esse ego me faciliter conuictum puto; quod vt abundè probarem, sufficeret, vt quæ ille pro sua commendanda sententia in medium protulit, ego breuiùs referrem; etenim horum imbecillitas, & exigua, aut nulla, probabilitas, cõtrariam reddent omnino indubitatam. Sunt namque quædam opiniones adeò in se inanes, vt nec plurimo extra conquisito fundamento, veræ, ne dicam credibiles, appareant, & ipsis, quibus fulciuntur infirmis rationibus, si ad veritatis stateram põderentur, sua imbecillitate euanescant. *Sicut nix & glacies, quò diutiùs ad solem exponitur, & diligentiùs puerorum manibus tractatur, eò magis funditur & colliquatur: at quæ ex natura solida sunt, magis indurantur: Ita opiniones falsæ quidem, dum ad rationem expenduntur, diffluũt; veræ autem magis, ac magis firmæ euadunt.* Ego vnius huius venerandi Magistri Salmanticensis fundamenta (ex quibus potiora transcripsit, seu latinitate donauit Reuerendissimus Nicolaus Crusenius, eiusdem professionis vir in Monasterio Augustiniano, nuperrimè edito, par. 2. cap. 25.) breuiter, & fideliter referam, & facili negotio expedã; quibus examinatis, & reuictis, cæterorum pereunt opiniones; dum enim omnium arma vnus assumpsit, si in vno omnium ictus retunduntur, omnes in vno superari dicẽtur. Candidè verò

Opiniones infirmæ nullo roborantur fundamento.

Thriuer. in Apophtheg.

& syncere, quà possum, in hac re agam, à scommatibus, & dicterijs, quæ in serijs disputationibus valde displicent, & ipsi argumento nocent, omnino abstinebo; ponderosis rationibus, & grauioribus testibus, quidquid protulero, vbicumque possum, semper stabiliens.

Aliena ab hac dissertatione ira & studium.

Tacit. 1. annal. 1.

Neque verò huc me adigũt alieni honoris inuidia, aut in huiusmodi congressibus ardor vincendi, sed Maiorum imperia, ad quæ profiteor me syncere hoc certamen inire, *Sine ira & studio, quorum causas procul habeo*, atque ad veritatem dumtaxat indagandam rationem hanc omnem collimare. Vt quid enim ego molestè feram alienum honorem, qui ex meo consurgit? aut ægrè audiam ex mea gloria suam quemque capessere? An ob id minor, aut vilior meus institutor, quòd alienam clariorem reddiderit sodalitatem? Vel an non inde splendidius meum ornamẽtum, vnde alij sibi etiam auidiùs illud adsciscunt? Non est sanè cur alienæ inuideam fœlicitati, quæ meæ glorię non detrahitur, sed accedit. Vt quid etiam ad concertationem excitabit studium victoriæ, quam æquè meam, & ex aduerso pugnantis facit veritatis aperiẽdę desideriũ? Illum ipsum, si superuixisset, nec immaturè suorum, sacrarumque literarum iacturæ haud mediocri decessisset, oraturum non dubitauerim, vt inter nos contendentes veritas superaret. Nec humiliùs, aut indigniùs de ijs iudicauerim, qui eius partes sint suscepturi, quàm quod propriam gloriam non quærant, sed veritatem: *Qui cùm vicerint, & ego vincã, si meum errorẽ intellexero, & è contrario me vincẽte illi superabunt: Namque & in libro Paralipomenon legimus, quòd filij Israel processerunt ad pugnandum mente pacifica*

Hiero. epist. 89. ad Princ.

1. Parali. 2.

inter

inter ipsos quoque gladios, & effusiones sanguinis, & cadauera prostratorum, non suam, sed pacis victoriam cogitantes. Ego profectò non aliud suspicer doctos hos viros præter veritatem venari, neque quidpiam eis charius offerri posse plena rei huius notitia, per quam dubia omnia tollantur, & pax religiosa firmetur.

Refellitur prætensus hic Monachatus ex temporum Chronologia.

§. 2.

1 MNEM Quam potui in hac disputatione adhibui operã, vt ex imis ruderibus veritatem eruerem, & diutiùs ruminando negotium, *Aristophanis Cleantisque vsus sum lucerna*, vt nihil indiscussum pręterirem. *Alinea*, vt aiunt, *incepi*, & ad præcipua capita rei historicæ controuersiam reduxi; ad sacra scilicet Pontificia regesta, Ecclesiasticæ historiæ puros fontes; quæ præcipua in me benignitate sanctissimorũ Dominorũ Gregorij XV. & Vrbani VIII. qui hodie fœliciter sacrosanctam gubernat Ecclesiam; Illustrissimi item domini Scipionis Cobellutij S.R.E. Cardinalis, & Bibliothecarij, singularis mei patroni, & perillustris viri domini Nicolai Alemanni, Vaticanæ Bibliothecæ atque archiui custodis, mihi licuit tam pro hac aperienda controuersia, quàm pro his Annalibus concinnandis, non absq; assiduo labore, anno 1623. & 1624. perlegere. Acta etiam sancti Ioannis Boni, non quæque, & indigesta *Adhibita cura pro indagãda veritate.*

(quamuis

(quamuis neque hæc etiam omnino neglexerim) sed veriori trutina librata, atque ex ipsis originalibus processibus, pro pio viro canonizando scripta, duxi consulenda, vt vel ex hoc solis spiculo, tot ex opposito conglomeratorum testium nubes vltro discutiantur.

Ex his planè constabit, neque verum, neque probabile esse quod astruitur de Monachatu Augustiniano sancti Francisci, ita quippe sibi obuiant tempora asserti discipulatus huius sancti Patriarchæ, & Magisterij B. Ioannis Boni, vt nec sub illo audiuisse, nec potuisse, euidenter conuincant. Atque vt iam in arenã descendamus; Constantius Laudensis è sancto Geruasio Brixianus Eremita Augustinianus, Theologus congregationis obseruantiæ Lombardiæ, dum sancti viri Ioannis Boni nomen & famam ampliare, atque ad canonizationem eius intentandam, petendamquè animum Vincentij Gonzagæ Ducis Mantuani excitare satageret, scripsit eius vitam ex ipso processu originali, facto per Albertum Episcopum Mutinensem, Priorem sancti Marci, & Prępositum Ecclesiæ Mantuanæ, quibus Innocentius IIII. anno 8. sui Pontificatus biennio post sancti viri mortem eum conficiendum commisit per suas literas incipientes, *Dignus Domino*, datas Ianuæ, quas transcripserunt idem Constantius ad initium eiusdem vitæ, & ex illo Abrahamus Bzouius ad annum 1249. num. 11. sub datis 15. Kal. Iulij; sed in regesto Pontificio eiusdem Innocentij habentur sub eodem anno in ordine Epistolarũ numero 523 datæ 15. Kal. Iunij, quibus etiã subijcitur ibidem, modus obseruandus in interrogatione super vita, conuersatione, & miraculis eiusdem

Vita B. Ioã. Boni à Constantio Lauden. descripta

sancti,

sancti, & legitimis testibus examinandis. Vitam porrò hanc à se tribus libris distinctam, atque editam Mantuæ anno 1591. apud Franciscum Osannam Typographum Ducalem dedicatam prænominato Duci Vincentio, præfatur auctor prædictus statim in limine se totã ad amussim ex illo processu extraxisse, & concinnasse. Idque iterum confirmat libro 3. c. 46. in operis fine, dicens: *Quidquid in hoc tractatu diximus, totum apparet per processum formatum ad præceptum fel. mem. Innocentij IIII.* Hic itaque testis domesticus, omni exceptione maior lib. 1. cap. 1. ex processu refert sanctum virum natum anno salutis 1168. & cap. 15. eiusdem libri mortuum asserit anno 1249. 23. Octobris octuagesimo suæ ætatis, quibusdam additis mensibus, ex quibus quadraginta ait in sæculo cõsumpsisse, cæteros verò in Eremo traduxisse: quod & confirmat libro 2. cap. 35. vbi ait, quadraginta annos consumpsisse in Eremo Cæsenatẽsi in continua pœnitentia. *Quando natus, cõuersus, & mortuus.*

3 Quatuor itaque liquent ex hoc annorum calculo: primum, mortem obijsse sanctum virum anno suæ ætatis octuagesimo, aliquoto addito mẽsium spatio, per quod reijcitur illa, quam refert Marquez,[b] traditio auctorum, quorum nullum nominat, videlicet, quòd vixerit vir sanctus annis 90. vel 92. & præ cæteris refellitur Iosephus Pamphilus, qui ad 98. cũ peruenisse scripsit in chronico Augustiniano folio mihi 29. Secundò liquet, illam eius mortem contigisse anno Christi 1249. cui numerandi rationi subscribunt Abrahamus Bzouius citatus nu. 10. Aubertus Myræus lib. 3. de orig. Monast. cap. 17. Philippus Ferrar. in Catalogo sanctorum Italiæ ad 23. Octobris, qui Chro-

[b] *Marq. cap. 26. §. 3.*

Chronica etiam citat Augustiniana; & historia Ecclesiastica Mantuana, concinnata per doctum virum Hippolytum Donesmundum tom. 1. lib. 4. pag. 285. necnon vetustæ picturæ ædis sanctæ Agnetis Patrum Eremitarum Augustinianorum Mantuæ, vbi sancti viri corpus requiescit; de quibus mox agemus, atque ipse citatus Constantius in pagina præliminari, dum ante illum annum 1591. quo suam historiam scribebat, mortuum ait beatum virum annis tercentũ quadraginta tribus, qui recurrunt ad eum, quem supputauimus 1249. Corrigendi ergo veniũt ij, quos citat Marquez citatus §. 2. dicentes obijsse anno 1222. Pãphilus citatus, Paulus Morigia,[c] & Carolus de Tapia,[d] non adeò vetusti scriptores, quibus, immeritò connumerat Volaterranum,[e] neque enim tunc obijsse, sed potiùs vixisse in Æmylia magna sanctitatis fama, clarius affirmat. Tertiò liquet natum fuisse anno 1168. quod expresè affirmant historia Mantuana relata pagina 261. & picturæ Mantuanæ citatæ, per quod reijcitur parum fundata coniectura patris Marquez citati, §. 3. hinc inde colligentis, & absque vllo auctore, aut teste suspicantis, eius ortum incidisse in annum 1130. aut 1132.

Quarto (quòd à re nostra præcipuum est) liquet cõuersum fuisse Dei virum à sæculi vanitate, & ioculatoria, seu comica arte, quam per varias Italiæ vrbes exercebat, anno 1208. & in fine eiusdẽ, vel anno proximè sequenti post diutinum languorem expiata cõscientia Episcopo Mantuano, & iam extincta pia genitrice Bona (à qua & à patre Ioanne Bõhomi, nomẽclaturam Ioannis Boni desumpsit) patriæ vale dixisse; & in Eremum Cæsenaten. secessisse. Hic annorũ cal-

4

[c] *Morigia li. 1. de orig. religio. c. 22.*

[d] *Tapia sup. authen. ingressi verbo, monast. c. 113. num. 3.*

[e] *Volater. li. 21. Antropolog. c. de Eremit.*

Cõuersus anno 1208.

calculus manifestè deducitur ex tertio asserto: nam si ad annum 1168. quo natum esse constat ex irrefragabilibus testimonijs processus, historiæ Mantuanæ, & iconibus ipsius ædis, in qua iacet, adiungas alios quadraginta inaniter elapsos in sæculo, antequam mundo valediceret, vt testatur Constantius citatus, f & historia Mantuana pag. 267. imò & ipse Marquez proximè citatus, qui vltra quadraginta concedit annũ, numerabis 1209. eius secessus in Eremũ Cæsenaten. Ita expresso calculo eũ annũ assignat historia Mantuana proximè citata, sed & vltra ducentos annos ita legebatur in Claustro Mantuano Augustinianorum ædis supra relatę S. Agnetis, per quod circumcirca viri sancti vita vetustis iconibus exprimebatur. Namque sub simulachro eius conuersionis, quando vanam cœpit vitam detestari, quod ad sacrarij partem, per quam ex tablino, seu claustro ingrediendum sit Ecclesiam, scribebatur eius vitæ in melius commutatæ annus 1208. eundemque numerum eiusdem ædis Cœnobitæ in restauratis & renouatis anno proximè elapso & præsenti, eiusdem claustri imaginibus; atque in primo emblemate, seu simulachro eius natiuitatis, quod ad læuam ingredientis ex platea occurrit, reposuerunt annum 1168. & similiter in alijs imaginibus accõmode distribuerunt numeros conuersionis & mortis, quos supra memorauimus.

f *Constant. lib. 1. c. 15.*

Non potuit esse præceptor S. Francisci.

5 Stabilito iam hoc cõuersionis anno etiam ex ipsis Patribus Augustinianis, atque eodem, in quo requiescit loco, causam nos euicisse putamus. Neque enim hominis hoc anno conuersi potuit esse discipulus Franciscus, qui iam antè aliorum factus erat præce-

ptor. Id facili negotio constabit ex annorum computo, quo vsi sumus ad finē Apparatus nostrorū Annalium, & ad annum 1226. quo Francisci mortem narramus; sed & hic vno vel altero teste irrefragabili id breuiùs, sed efficaciter ostendimus. Controuersia est de hoc Monachatu Augustiniano S. Francisci sub illo biennio, quod intercesit inter primam & secūdam eius conuersionem, vt vel ipse Marquez citatus §. 2. notat: nullus enim ante primam, dum adhuc sæcularis erat, Augustianum dicet; neque post institutam in secunda Minorum Religionem ad aliam conuolasse contendet. At prima illa conuersio S. Francisci à sæculi vanitate incidit in annum 1206. saltim inchoatum, vt in prædicto Apparatu ex multis probauimus, & vel hac conuincimus ratione, quòd recepta sit sententia probatorum auctorū, quos reijcere nō licet, Thomæ Celani[g] Francisci discipuli & socij, Bonauenturę,[h] Mariani,[i] & Antonini[K] Florētinorum, aliorumque plurium, Franciscum decessisse anno vigesimo à prima cōuersione, à secunda verò decimooctauo. Ita expresse habēt citati auctores. Thomas Celanus: *Sanctissimus pater noster absorptus est in æternæ claritatis abyssum anno Christi 1226. qui fuit vigesimus à prima eius conuersione, & à secunda quando incepit ordinem Minorum, decimusoctauus.* Sanctus Bonauentura cap. 15. legendæ maioris obijsse ait *Anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo vigesimosexto, quarto Nonas Octobris,* cùm iam ante cap. 14. mortuum dixisset, *biennio ab impressione stigmatum, anno videlicet à sua conuersione vigesimo.* Marianus Florētinus, *Obdormiuit sanctuspater in Domino 4. Nonas Octobris. Sabbatho in sero, anno videlicet 1226. ætatis suæ*

Quando conuersus S. Frā ciscus.
Apparat. annal. §. 4. in fine.
g *Celan. in legen. Ms.*
h *Bonauen. c. 15. & 16.*
i *Marian. libro 1. c. 29.*
K *Anto. tit. 24. c. 7. §. 6.*
Thomas Celan.
Bonauentu.
Marian.

anno

anno 45. à prima sua cõuersione anno vigesimo, ab institutione verò Religionis anno 18. S. Antoninus. *Anno Domini millesimo ducentesimo vigesimosexto, quarto Nonas Octobris Pontificatus Domini Honorij III. anno vndecimo, ætatis verò suæ quadragesimoquinto, à prima sua ad Deum conuersione anno vigesimo, ab institutione Religionis decimooctauo, ex quo scilicet cœpit habere fratres, post diutinam nifirmitatem, & grauissimos dolores ex hoc sæculo migrauit ad Dominum.* Secunda itaque conuersio sancti Francisci, & inchoatio Religionis Minorũ, incidit in annum 1208. sub quo adhuc non recessit, vel tunc recessit à Mantua, qui futurus erat eius magister in Eremo Cæsenati, in qua contendunt communiter Patres Augustiniani tyrocinium absoluisse, & professionem emisisse. *Antoninus.*

6 Quando itaque potuit esse Beatus Ioannes Bonus instructor sancti Francisci? An anno 1209. quo peruenit Cæsenam, & iam Franciscus sui instituti sectatores habebat quos erudiret? An etiam anno anteriori 1208. in quem item potuit incidere calculus annorum quadraginta malè exactorũ in sæculo; & à quo potest incipere numerus cæterorum quadraginta, quibus in illa vixit Eremo? Atqui hoc etiam anno plenè instructus erat Franciscus in via Domini, & per eam iam cœpit sub noua & Euangelica norma instituere ordinem Minorum, præsertim cùm non statim vt peruenit ad solitudinẽ Cæsenatẽsem Beatus Ioannes Bonus, cœperit coruscare miraculis; neq; (vt ex opposito ait Iuuenalis [1] de Vitiosis; *Nemo repente fuit turpissimus*) ex tempore illico sanctissimus, aut adeò celebris euasit, vt ipso sui secessus anno vndique peruolaret fama eius, & ab Asisio Cæsenam

Ex Chronologia probatur nõ potuisse S. Franciscũ sub Ioã. Bono audire.

1 *Iuuenal. Satyr. 2.*

lõgè maiori (vt statim monebo) terrarũ tractu, quàm Marquez [m] existimarit, se quæsitũ, & visum attraheret Franciscum. Sanè Iordanus de Saxonia, [n] quem tantopere vbique Marquez laudat à fide, & vetustate, primò apud Budriolum Cæsenatensis Diœcesis domunculam quandam de consensu Diœcesani construxisse, & ibidem vitam Eremiticam in arctissima pœnitentia duxisse scribit, antequam fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, quòd & ipse dissertator [o] probat. Eodemque modo habetur in Bulla *Admonet nos*, Innocentij IIII. seu in relatione in eadem contenta, quã Marquez [p] transcripsit, & inter codices illustris. Alexij de Meneses Archiepiscopi Braccaren. eiusdem instituti, atq; in archiuo Augustinianorum Romano monet posse inueniri. At obiter admiror, si non aliunde mysterium percipio, cur ex nullo horum locorum lacunã hac in Bulla suppleuerit illa ex parte, vbi in margine notat nõ potuisse legi; vel magis mirum esset si vtrobique apud Augustinianos locus iste esset corrosus, non dico corrasus. Ego illud præstabo obsequij, vt ex regesto Pontificio prænumerati Innocentij, vbi sub anno 10. num. 635. folio 263. pag. 2. idem habetur diploma, locum hiulcum & mancum restituam. Ita porrò scriptum: *Sanè ad audientiam domini Papæ peruenit, quod bo. me. frater Ioannes Bonus* (hic lacuna) *primus* (hoc illud vnum verbum quod legi non poterat, nolo dicere non placebat) *in ordine vestro, primam apud Budriolũ Cæsenatensis Diœcesis de concessione Diœcesani loci eiusdem domum incepit, & dum fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, & plurimi conuerterẽtur ad eum, &c.* Si ergo tempus expectandum erat, vt domum

illam

m *Marquez c.24. §.4. & c.26. §.4.*

n *Iord. in vita frat. lib. 1. cap. 8.*

o *Marquez c.26. §.5.*

p *Marquez c.13. §.17. & c.22. §.5.*

illam extrueret, & fama per vicina (non dico remota, qualis erat tractus Aſsiſsius) loca crebreſceret, ante annum ſaltim 1209. non poterit ei rationabiliter tradi Franciſcus in diſcipulum, multò minus dici apud eum tyrocinium expleſſe, aut profeſsionẽ emiſiſſe. Iam enim tunc aliorum erat Præceptor Franciſcus, & vel ipſo Marquez [q] adſtruente, iam Minorum ordinem inſtituit. Videri ergo neque veram, ſed neque probabilem (quòd ſolùm contendebat Marquez) eſſe opinionem hanc de Monachatu Auguſtiniano S. Frãciſci, neq; enim (vt præmonuimus) fuit, neque eſse potuit, ſuppoſito certo hoc annorum cõputo, beati Ioannis Boni diſcipulus, vt patres hucuſque aſserebant Auguſtiniani. Quòd ſi occurratur dicendo anteriori tempore cum illius fuiſse congregationis Iambonitarum à Ioan. Bono, ita poſtea nuncupatæ, facilè & euidenter refellitur; primus enim hic fuit huius ordinis & auctor & rector, vt verbis expreſsis, à Marquez, nõ dicam ſuppreſsis, ſed omiſsis, quia legi non poterant, ex ipſa fratrum Eremitarũ, ſeu Guilielmi Cardinalis Protectoris narratione Innocentius IIII. iam citatus affirmat.

q Marquez c. 26. § 2.

7 Hinc apparet, neque ſi obijciantur, audiendos eſse alios Chronologos, quos ſupra refellimus Pamphilum, Morigiam, Tapiam, quibus adde Petrum à Natalibus, [r] & Bergomatem, [ſ] qui aliam numerandi rationem miniſtrant, & mortuum B. Ioannem Bonũ aſserunt anno 1222. Explodendos item, qui vixiſse volunt vltra annum 90. ſi qui ſunt præter Pamphilum, quem produximus, huius ſententiæ, quos tacitis nominibus offert Marquez, quorum nullum ego potui detegere. Neque admittendum Petrum à Natalibus,

Refellitur quorundam Chronologia.

r Petr. à Natal. lib. 12. in append. c. 6.

ſ Bergom. lib. 12. an. 1199.

libus,qui quinquaginta annis in Eremo degisse singulariter asseruit, & occasionem errandi præbuit Philippo Ferrario: his etenim opponimus illius generis testes,quos Doctores t vocant omni exceptione maiores,qui exceptione nulla repelli possunt, processum videlicet vitæ,auctoritate Apostolica à grauibus Prælatis confectum,cuius fidei Pontifex nititur ad rem omnium grauissimam, vt in Apotheosin sanctorum referat,cuius acta debita diligentia ibi recensentur: opponimus item ex hoc processu scriptorem Eremitam Augustinianum, expositas etiam in aperto tabulas domus ipsius,in qua vir sanctus requiescit, & historiam publicam patriæ,ex qua originem duxit,& in qua gloriosæ vitæ cursum consummauit,vt alios illos recentiores testes omittam. Prima illa veri dignoscendi historici lex ab auctoribus probata,atque à probitate & integritate auctorum sumenda,vt præferantur illi,qui ea quæ narrant, vel viderunt,vel ab his qui viderant, acceperunt. Hinc illud Theopompi: *Eum quidem optimum rerum bellicarum scriptorem esse, qui quamplurimorum certaminum ciuilium particeps fuerit,& quamplurima etiam pericula coram expertus sit. Innuere voluit,* inquit Polybius, x *eum tantum reuera esse bonum historicum, qui de his scribebat rebus,quibus ipse interfuit.* Testes, qui rebus gestis sancti viri interfuerant,præcipuos habet processus adhuc extans,ipsius sancti viri socios, requisitos vt testimonium legitimè dicerent biennio, vel triennio ab obitu hominis Dei. Hos preferimus,& qui ab his acceperunt,nostræ causæ assertores.

t Couar. de matrim.p.2. c.8.§.12. n. 17. Bernar.in c. 1.de consang. & glos. in c. At si cleric. in princip. de iud.& in c. 1.de testib.

Cano.li. 11. de locis c.6. Possevin. in Biblioth.lib. 16.c.2.

x Polyb.lib. 12.hist.

Efficax hæc ratio à temporis obseruatione desumpta.

Hoc vnicum adeò efficax & indissolubile argumentum,vt eum Priori Mantuano præfatæ ædis ad 8

san-

sanctam Agnetem, inter renouatas hoc anno imagines vnam addenti de discipulis accedentibus ad Beatum Ioannem Bonum, quibus additus S. Franciscus, submittentique adeò florenti picturæ vnicum, cum quo agimus auctorem, & testem Ioannem Marquez, me vrgente proponeretur, ingenuè responderit, si suis numeris constat vtraque, quam præmisimus, S. Francisci conuersio, omnino deceptos suos, qui de tali discipulatu contendant. Deinde de hac re monitus à Vicario Episcopi, addidit facili remedio, causam scilicet exoriendæ controuersiæ tollendo ex iconibus, satisfactum in Minoritis. Quid? quod & ipse Cōstantius Laudensis dum omnia refert ex processu, multosque narrat habuisse Ioannem Bonum discipulos, neque verò hunc tanti momenti nominis vellet excludere, syncere tamen innuat nullam esse in processu huius rei memoriam, sed dicat se non debere tacere sanctum Franciscum his interfuisse discipulis, dum illud, inquit, non tacuerunt Petrarcha, Sabellicus, Alexandri, nescio qui, & Episcopus Signinus, de quorum fide nos ampliùs agemus inferiùs. Quid? credibile est in processu coacto post apotheosin seu canonizationem S. Francisci, vbique tunc celeberrimi, & amplissimi instituti auctoris, null[illegible]gendam esse mentionem ad laudem & commena[illegible]cionem B. Ioannis Boni, si quoquo modo fuerit Franciscus eius discipulus? A me parum cederet in ornamantum tanti magistri, tantum etiam habere sectatorem? An adeò exiguus decor, tanti nominis virū præter alios erudijsse ad iustitiā? *Qui ad iustitiam erudiunt multos*, inquit sacer textus, *quasi stella fulgebunt in perpetuas æternitates*, & dignè quidem, dum teste magno Dionysio Infra §. 5. Dan. 12. v. 3

a constet,

a Dioyns. Areop. relatus à Carthu. in c.12. Dan.

a constet, *diuinarum omnium perfectionum diuinissimam hanc esse perfectionem.* Adeò ergo insignis splendor negaretur B. Ioanni Bono reticendo tantum erudijsse discipulum, vel ipsi Ioannis auditores & socij, qui præcipue res sui præceptoris in sacra acta, & processum redegerunt, sibi etiam tantam occluderent gloriam, ni dicerent socium & comitem sui dicipulatus sanctum habuisse Franciscum?

Exactius examinatur quãdo natus Ioan. Bonus.

At adhuc scrupulum dices superesse circa tempus conuersionis Ioannis Boni, & computi rationem, quo manifestè nos euicisse putamus. Etenim longè anteriorem facit Marquez eius natiuitatem, ortusque tempus assignat annũ 1130. vel 1132. At quo expresso auctore? Nullo; qua manifesta ratione? nulla; qua certa deductione? prorsus nulla; hac vnica coniectura, quòd mentionem eius agant Genebrardus circa annum 1171. Iacobus Gualterius circa 1159. & Philippus Bergomensis tempore paulò inferiorem sancto Guilielmo Aquitanico constituat. At examinemus parum hos annorum calculatores, videamusque an pro probatis ipse Marquez admittat. Ego in

Genebrardus

annorum serie primum quem producit, Genebrardum admittam, dummodo testimonium eius ille ratum habuerit. Illud porrò est. *Ordo VVilhelmitarum seu Guilelmitarum (quos vocant Eremitas) sumpsit initium à Ioanne Bono Mantuano* (testesque producit Sabell. Ennead. 9. fascicul. temp.) *nomen autem à Guilielmo Aquitaniæ Duce, & Pictauiensium Comite, qui eam familiam condidit, vt sectarentur collectam ex diui Augustini operibus regulam.* Quam pauca hic probabit Marquez? quod fermè verbum non refutabit? Admittet Guilielmitas à B. Ioanne Bono, nonnullo tẽpore poste-

posteriore, sumpsisse initium? vel simul cum Ioanne Guilielmum eam familiam condidisse, dũ duos hic videtur Genebrardus assignare vnius, eiusdemque sodalitatis conditores? an item sine stomacho, & bile concedet Genebrardo S. Augustinum non præscripsisse Eremitis regulam, sed eos sectari quandam ex S. Doctoris operibus collectã? Noui certè circa hoc, nimirum de non præscripta fratribus regula per Augustinum, non dissimilem, neque alienum esse aliorũ sensum, idque non paucis asserere, quorum rationes nouissimè stabilijt Criticus Augustianianus, auctor in operibus sanctissimi Doctoris non ineruditè versatus. *At isthic mihi non adeò seritur, neque metitur*, vt rem hanc modò velim examinare, hoc vnum scio, illud nequaquam nostrum dissertatorem admissurũ, neque in nullo suo asserto placiturum ei testem, quẽ primum produxit annorum calculatorem. Neque sanè in computo annorum testibus à se productis concordat Genebrardus. Sabellicus [b] enim sub Innocentio III. qui electus est anno 1198. lib. 5. ita habet *Per id tempus Eremitanus ordo instauratus est, quum temporũ iniuria pene ad interitum perductus esset. Instaurationis auctor Ioannes Bonus Mantuæ natus, eiusdem vir professionis.* Et lib. 6. postquam longiorem fecit sermonem de Dominicana & Franciscana sodalitatibus, addidit: *Eremitanus ordo, qui erat iam propemodum extinctus, instauratur.* Fasciculum temporum (cuius autorẽ Vernerum Carthusianum aiunt Trithemius [c] Posseuinus [d], & Bergomas [e]) secum pugnantem, vel cadẽ confusè & variè repetentem, conciliandum offero meo dissertatori sub Alexandro III. ita habet. *Ordo Guilbelmitarum sancto Guilbelmo Eremita, olim Duce*

Quorundam dubium circa Augustini regulam.

Pluribus de hoc agunt Simon Verlin⁹ & Bernardus Vindingus.

[b] *Sabel. Ennead. 9. li. 5. & 6. in prin.*

[c] *Trith. de scriptorib.*

[d] *Posseuin. in appar.*

[e] *Bergom. in suppl. supplementi lib. 16. ad an.* 1490.

Aquilegien.nomen & originem traxit. Eius discipulus fuit sanctus Albertus Eremita, qui ordinem istum eduçauit. Sub Clemente III.agit de sancto Dominico & Fracisco,& deinde addit. *Vilhelmus Parisiensis incepit ordinem Augustiniensium, qui etiam dicuntur mendicantes.* Quid hìc certum, aut cõstans meus admittet dissertator? aut quod hìc vestigium Ioannis Boni (de quo nec vnum in toto opere habet verbum, vt ipse Marquez [f] aliàs notauit) vt Sabellici & temporum fasciculi auctoritate, eum ad annum 1171. reducat Genebrardus.

f *Marq.c.* 13.§.5.

10 Secundus mei dissertatoris testis Iacobus Gualterius, aliquantò anteriorem, nempe anno 1159. Ioannem Bonum constituens. At qui eadem huius & Genebrardi vitia historiæ, illius enim verba transcripsit, *Ordo*, inquit, *Guilielmitarum à Ioanne Bono inchoatus, is quidem sic appellatus à sancto Guilielmo Aquitaniæ Duce, Pictauiensique Comite, qui illum sub regula ex sancto Augustino collecta formarat.* Testes adhibet Genebrardum in Alexandro III. verè vtique, vt iam vidimus ex eius verbis, quæ hìc Gualterius repetit; & Onuphriũ an. 1160. sed hunc immeritò quidẽ, cuius ibi hæc verba dumtaxat: *Ordo fratrum Eremitarum S. Guilielmi sub regula S. Augustini à Guilielmo Aquitaniæ Duce factus.* Tertius ille oblatus à dissertatore testis Philippus Bergomas, videamus quàm paruo tempore Ioannem Bonum Guilielmo Aquitanico iuniorem constituat. Profectò tam in supplemento Chronicorum, quàm in huius supplementi supplemento (quorum vtrumque an viderit Marquez, & an huius esse putauerit auctoris, agemus inferiùs) Guilielmum reponit sub anno 1157. & Ioannem Bonum sub anno 1199.

§.5.*num.*10.

1199. Vide quæso quam egregiè, quàm scitè subductis, & additis calculis, ex his fidis testibus numerum deducat dissertator anni 1130. aut 1132. vt tunc natum dicat Beatum Ioannem Mantuanum.

11 Huc vsque examinauimus, & apertè refellimus determinatos quoscumque annorum numeros, quibus dissertator, vel clarius asserebat, vel verosimilius colligebat, natum aut mortuum Beatũ hunc virum. Restat adhuc vnus indeterminatus ex Antonino allatus annorum calculus, ex quo velit deducere dissertator non solùm ante annum 1200 floruisse pietate & miraculorum gloria Ioannem Bonum, verum etiam circa illud tẽpus post multos transactos sub forma Anachoretica vitæ annos, introductam in Iambonitarũ congregationem, regulam, & normam vitæ Augustinensium, atque ipsum congregationis auctorem ante annum prænumeratum 1200. videlicet 1198. idem vitæ genus suscepisse. Verba Antonini, ex quibus hæc videntur deduci, illa sunt. *Circa annos Domini 1200. tempore Innocentij III. fuit vir magnæ sanctitatis nomine Ioannes Bonus, de Mantua oriundus, solitariam agens vitam, qui nimia abstinentia, & insueta claruit, & miraculis multis.* Et quàm parum hinc colligi possit, quis non videt? Quid hìc determinatum, aut certum vnde haberi possit firmiter natiuitas, conuersio, initiatio sub Augustino, aut vitæ cõsummatio? In vniuersa, quam refert, vita sancti hominis, nullum tempus assignat rei cuipiam ab eo factæ, vel ortui, aut interitui, neque vnum quidem verbum habet Augustinianensis regulæ, aut sodalitatis, neque vnde possit deduci, fuerit ne huiusmodi professionis; nisi illinc aliquid velis venari: *Matre defuncta, à Mantua recedens*

Examinatur adhuc tẽpus ex Antonino

ad partes Romãdiolæ secessit propè Cæsariam, (lege Cæsenam) *ad milliare vnum, vbi in quadam Eremo mirabilem pœnitentiam fecit concurrentibus ad manendum cum eo alijs Eremitis.* At non omnes Eremitæ, Augustiniani, neque huius solius, Ioannis Eremitæ vitam exarauit, aut transcripsit Antoninus. Gesta refert g alterius Ioannis Eremitæ, & Eremitarũ Magistri, etiã Augustino ipso senioris, quippe de quo sanctus agit doctor libro de cura pro mortuis agenda c. 17. Ruffinus lib. 11. c. 19. & Euagrius in vitis patrũ. Item h alterius etiã Ioannis Eremitæ miræ sanctitatis, de quo Pallad. vit. bo. Non verò idcirco hæc memorauerim, vt constanter negem Ioannem Bonũ Augustino nomen dedisse, sed vt insinuem nihil huiusmodi colligi ex Antonino. Porrò neq; temporis certi quidpiam habetur ex ambigua mẽsura voculæ, *Circa*; cuius tãta mẽsurãdi latitudo apud Chronologos in referẽdis ijs, quæ certis annis non cõstant, vt sub decennio, & sæpius vltra, quoscumque numeros à parte anteriori, vel posteriori liceat effingere, cuius rei exẽpla vbiq; sunt obuia apud Annalistas. Adde quod nõ possit ex Antonino probari, quã vitæ partẽ tunc egerit Ioannes Bonus, dum statim vniuersam referat: neq; magis liceat ex illis verbis: *Circa annos Domini* 1200. *tẽpore Innocentij fuit vir magnæ sanctitatis, &c.* ascẽdere ad annos anteriores, vt suo consulens argumento facit dissertator, quã descẽdere ad posteriores, & subsequentes, vt æquius & verius faciẽdũ esse ex discussa hac annorum serie largius, sed vtilius monstraui.

g *Anton. titul.* 15. *c.* 8.

h *Ibid.* §. 6.

Video ex relatis dissertatorem diligentẽ & sedulã posuisse operam inuestigandis & calculandis vitæ huius sancti viri annis, vt ex ijs inferret quãdo Ana- 12

cho-

choreticam, quando Monasticam subierit; nihilque ait se adeò desiderasse, quàm quòd esset, qui in hac re facem præferret. At incidit in vnum cuius vestigium terere posset, & ex eo deuenire in cognitionẽ, & indagationem vitæ, quam diximus Ioannis Boni à supra nominato Constantio Augustiniano descriptã. Porrò is est Abrahamus Bzouius, qui ex hoc Laudensis opusculo refert sanctum virũ obijsse anno, quem superius certum statuimus 1249. statimq; citat Constantium Laudensem in illa vita. Solum hunc numerum annorũ, vtpote suo intento incommodum, & lõgè à suo argumẽto alienum, reticuit ex omnibus, qui quoquo modo, etiam inepto, oblati sunt à quibusuis auctoribus, vt hucusq; ostẽdimus. Neq; quidem negare poterit hunc se vidisse, etenim Bzouium hoc ipso loco citat, i vel ex eo Bullam Innocentij IIII. vt digna probet elogia sancto viro affigenda, & clausulam ex eodem Bzouio transcribit prædictæ Bullæ, quam perperam dicit hunc auctorem verbatim habere an. 1251. §. 8. numer. 19. cum illam referat an. 1240. num. 11. Idque obiter monuerim circa illas literas Pontificias in regesto Vaticano in ipsa Bulla, non vt habet Constantius ex eo Bzouius, *patrem*, sed *fratrem Ioannem Bonum Eremitam*, dumtaxat haberi, & similiter in regulis præscriptis circa testes examinandos, atque in earum titulo inscribi; quasdamque voculas huius Bullæ perperam positas, restituendas esse ad dictum autographum archiui Vaticani.

Bzou. in annal.

i Marquez c. 23. §. 2.

Contra eundem Monachatum variæ obijciuntur rationes.

§. 3.

AM ex ipſa temporis ratione abũdantiſsimè conſtare puto, quàm inane poſuerunt ſtudium patres Eremitæ in aſſerendo hoc tyrocinio Auguſtiniano ſancti Franciſci. Placet autem & alias addere rationes, earumque pondus, quod attenuare intentauit Marquez, K fideliori trutina librare. Prima ſit, rei tanti momenti, quanti ſemper iudicatum eſt, religioſæ vitæ genus ſolemni voto ſubire, atque demum alio illud commutare; nullum ex omnibus ſancti Franciſci domeſticis, aut vetuſtis vitæ ſcriptoribus verbum vllum feciſſe; non tres Socios Ruffinum, Angelum, Leonem, quorum iſte erat à ſecretis, & à conſcientia, non Thomam Celanum, ſocium item & diſcipulum, in prima, quam contexit ad præceptum Gregorij Noni, legenda, nec in ſecunda longiori compoſita ex mandato capituli ſeu ſynodi generalis; non Bonauenturã in maiori item, aut minori legenda; non Bernardũ à Beſsa Bonauenturæ ſociũ in alia vberiori, non Ioannẽ à Ceperano Sedis Apoſtolicæ Notariũ in vita ſancti viri à ſe copioſè exarata, non Vincentium Beluacen. non Antoninum Florẽtinum, non demum alios quoſcumque vetuſtos ſcriptores. At credibile non eſt omnes tacituros rem ſuo tem-

K *Marq. c. 24*

Nullus antiquorum hiſtoricorũ huius meminit Monachatus.

tempore, vel paulo anteriori transactam, cuius supererant testes, & huius asserti Monachatus condiscipuli patres Eremitani. Argumentum hoc inde maiorē vim obtinere debet apud nostrum dissertatorē, quòd ipse simili vsus sit,[l] vt omnino negaret S. Bonauenturam præfuisse vnioni generali Ermitarum, quia eius vitæ scriptores huiusmodi non meminerint præfecturæ.

l Marquez c.4.§.11.

2 Respondet tamen ex Bergomate Marquez, quòd non omnia possumus omnes, neque sancti Euangelistæ vnum & idem de Christo scripserunt, & tamen vera omnes scripserunt. Admitto non omnes omnia posse, nec scire, neque omnibus omnia constare; at vt res notabilis, & scitu non tam digna, quàm necessaria, nulli innotesceret, hoc illud mirum. Non ego contendo vt res quæque sancti Francisci omnibus patuerint, sed alicui saltim grauiores innotuerint. Non omnes Euangelistæ, (vt exemplo vtar mei dissertatoris) omnia eademque scripserunt, & quod vnus omisit, alter suppleuit, & præcipuas, fideique nostræ proficuas, Christi actiones notauit. Demus hanc Francisci ignorasse Bonauenturā, vel aliū quemq; ex supracitatis vitæ sancti viri auctoribus, an & eam omnes nescierunt? nullus ex omnibus rem ex natura sua notissimam, in omnium oculis patulam, solemni professione firmatam, exteriori tessera contestatam, potuit adipisci? Ruffinus Asisias conterraneus, qui incedentem vidit per illud biennium in habitu illo Eremitico, Leo confessarius, Angelus anno sequenti ab exuta veste Eremitica ad sodalitatem admissus, vitæ eius primi scriptores, rem notissimam, tunc actam ignorarunt? Thomas à Celano ab ipso Francisco educatus

Vetusti auctores huius Monachatus non meminerunt.

tus

tus, illam prorſus neſciuit? aut ſcitam tacuit in hiſtoria, quam offerebat Gregorio Nono, Franciſco familiari, & vitæ totius conſcio? Neque etiam Bonauenturam latere potuit, cui vt res omnes S. Franciſci ad poſteros tranſmittendas, certiùs cõſtarent & clariùs, *adiecit*, ipſo teſte, *Locum originis, conuerſationis, & tranſitus viri ſancti, & cum familiaribus eius adhuc ſuperuiuentibus collationem de ijs habuit diligentem, & maximè cum quibuſdam qui ſanctitatis eius & conſcij fuerunt, & ſectatores præcipui, quibus propter agnitam veritatem probatamque virtutem fides eſt indubitanter adhibenda.* Quã ergo nullus ex probatiſsimis lectiſsimiſque hiſtoricis ſciuit aut retulit, quis dicet hiſtoriam quibuſdam poſtea ſæculis ab alijs, rem ſuam agentibus, & honori cõſulentibus, excitatam, ad fidem admittendã? Quis à ſuſpicione & cenſura ſuppoſititiæ poterit vendicare? Qui actionem aliquam ſeriam aut grauem Chriſti ab omnibus Euãgeliſtis (vt in diſsertatoris hæreamus exemplo) prætermiſsam in mediũ afferret, nec eam certa traditione à Chriſti familiaribus, aut coæuis deducta, vel reuelatione certa comprobaret, nonne exſibilaretur? nonne tanquam temerarius reijceretur? & quidquid vltra Euangelicam hiſtoriam produceret, reputaretur apocryphum? Hìc hiſtoriæ auctores noui, vt ſtatim probabo, hìc traditio nulla, nec prætenſa reuelatio, hic altum in auctoribus coæuis totius rei ſilentium; quam ergo merebitur fidem aut nomen? Noui hìc dicturos, etiam illos Franciſco familiares, non adeò altum ſiluiſse rem hanc, vt ſaltim per periphraſim, aut ſignis probabilibus eam nõ expreſserunt, agunt enim de habitu Eremitico, corrigia, calceis, & baculo ſancti Franciſci, Eremitarum

Bonauen. in prolog. legẽdæ

§. 5. *nu.* 1. & *ſeqq.*

ſancti

sancti Augustini tesseris notissimis. At quàm à re Augustiniana hæc aliena sint, & quàm parum sibi his signis concilient, largiùs, & palam inferiùs ostendam. §. 4. num. 2.

3 Secunda sit; nullam fieri mentionem, aut suscepti, aut derelicti huius Augustinensis Monachatus in vlla ex Bullis, quas Gregorius Nonus dedit, vel ad eius canonizationem intimandam, vel ad eius laudes celebrandas, quarum plures sub eodem ministraui Pōtifice in nostris annalibus. At in apotheosi illorum, qui veteres relinquunt religiones, vt nouas instituant, laudis loco hoc celebratur in Pontificijs literis, quibus canonizationem denunciant. Ita expresse refertur de sanctissimis Patriarchis Dominico & Frāncisco de Paula; de illo hic ipse Gregorius in Bulla, cui initium, *Fons sapientiæ*, ita inquit. *Qui gerens à pueritia cor senile ac in mortificatione carnis eligens viuere, vitæ requisiuit auctorem, & Deo dedicatus, ac in Nazaræum sub Beati Augustini regula consecratus. &c.* quibusdam interpositis. *Pastor & dux inclytus in populo Dei factus, nouum Prædicatorum ordinem instituit.* De isto verò Leo Decimus in Bulla, *Excelsus Dominus*, refert eum, *in sortem Domini electum annum integrum peregisse in ordine Minorum in Conuentu sancti Francisci ciuitatis sancti Marci*, & mox ordinem Minimorum instituisse. Quid ergo? Credibile est Gregorium Nonum cum Francisco per annos plures conuersatum, & summè ei familiarem, cui præclara quæque eius vitæ erant perspecta, teste ipso Pontifice in literis canonizationis, *Mira circa nos*, incipientibus, *Cum igitur gloriosæ*, inquit, *vitæ ipsius insignia, & multa familiaritate, quam nobiscum habuit in Minori officio constitutis plenè cogni-*

Neque Pontifex inter canonizandum

Anno 1228.

ta nobis essent; credibile est, inquam, Pontificem hunc religiosum hoc vitæ genus, à Francisco susceptum, & solemni voto firmatum, ignoraturum! aut hoc ei laudis negaturum, vt non referret istud eius encomium, & vitæ spiritualis initium ac formam, præsertim cum amplissimo & graui stylo sub multis sacræ Scripturæ formulis eius exprimat à mundo recessum, quo tempore contenditur hunc subijsse Monachatum?

Plura fecit tunc quæ Monachatũ non cõpatiuntur.

Tertiò, quòd biennio illo prætensi Monachatus quædam notissima, & omniũ consensu probata peregerit, quæ Eremicolatum regularem, saltim in remota regione non compatiuntur. Tres restaurauit Ecclesias, sancti Damiani Martyris, sancti Petri Apostolorum Principis, & sanctæ Mariæ Angelorũ; sanctorum etiam Apostolorum limina Romæ visitauit, teste Bonauentura,[m] & Alexandro Aquilano[n] præter cætera, quæ nostram notitiam subterfugiunt. Quod quæso itineri Romano, & peractis in eo pietatis officijs? quod etiam trium Ecclesiarũ restaurationi in vno biennio superesset tempus religiosæ vitæ in distanti procul regione obeundæ, addiscendæ, & voto solemni firmãdæ? Facilè his occurrit Marquez[o] dicendo non comparandam trinam illam Ecclesiã amplissimo, & ad prodigium magnifico templo sancti Laurentij del Escorial Philippi II. Regis Hispaniarum operi & monumento verè regio, verè orbis miraculis annumerando, sed censendas adeò humiles quales infra biennium potuerint absolui. Adhuc illæ ipsæ, ea quam tunc acceperunt magnitudine & mensura extant, & quàm humiles sint omnibus apparent; neq; dubitamus an eas restaurauerit infra biennium,

m *Bona. c. 2.*
n *Aquil. in Chron. ord. Min.*
o *Marquez c. 24. §. 4.*

nium, sed an in illo biennio vltra earum fabricas potuerit negotium adeò seriũ & prolixum subire, qualis est regularis vitæ tyrocinium, & secessus in longinquam regionem, sub præceptoris ferula, & cura intra monasterij septa delitescendo? An vltra tẽpus in re tanti momenti insumptũ, potuerit præter alia Romam ire, & tres Ecclesias quantumuis humiles restaurare iens & rediẽs Asisio, & ex Eremo Cæsenati? Hoc inquirimus, in hoc candidi & synceri viri requirimus iudicium. At non adeò distat ab Asisio Cæsena, inquit Marquez, vt non potuerit & illic profiteri Augustinianum institutum, & statutis temporibus venire Asisium ad reparãdas prædictas Ecclesias. Spatium enim sexaginta mille passuum, seu viginti leucarum Hispanicarum, quòd inter vtramque vrbem ex Ortelio mẽsus est, [p] non adeò magnũ putat, vt hinc inde spiritu Apostolico, & ad morem animalium mysticorum Ezechielis: [q] *Quæ ibant & reuertebantur in similitudinem fulguris coruscantis*, non potuerit hinc inde vir sanctus discurrere, & sæpius irè Cæsenam, atque Asisium reuerti. Verè in mensura errauit Geometrica, atque ascensum descensumque interiacentis montis Apennini in planitie dimẽsus, [r] *Posuit praua in directa, & aspera in vias planas.* At ego (si verba illa mihi liceat vsurpare) [s] *ponam iustitiam in mensura*, & arguam, [t] *in mensura contra mensurã.* Asisium est in Vmbria in valle Spoletana, Cæsena verò in Romanula seu Romandiola, in ipsa via Æmilia inter Gallos Boios ad Sapin fluuium, qui rapidissimo cursu ex Apennino fertur in mare Adriaticũ. Duplex est via, qua Asisio Cæsenam tenditur; prima & breuior per Eugubium, Cantianum, Calliũ,

[p] *Marquez c.24.§.4. & c.26.§.4.*
[q] *Ezech. 1. v.14.*
Quantum distet Cæsena ab Asisio.
[r] *Isa.40.v.4*
[s] *Isa.27.v.8*
[t] *Ibid. 28. v.17.*

Qualagna, Vrbinum, Montem Florum, Ariminum, Seuignianũ, quod X. M. P. distat à Cæsena. Hoc itinere numerantur quotidiana itinerantiũ, & cursorũ obseruatione, nonaginta quinq; milliaria. Breuior hęc via, sed nõ semper expeditior propter inundãtes fluuios, & superabũdãtes niues; alio itaq; prolixiori quãdoq; itinere Cæsenã abitur, per Fulgineũ, Camerinũ, Tolentinũ, Maceratã, Ricinetum, Anconam, Senogalliam, Fanũ, Pisaurũ, Ariminũ; sed per hanc viam numerantur milliaria 167. Videat itaq; meus dissertator, an ita iuste mensus sit terrarũ intercapedinẽ, vt facilè fuerit Frãcisco sæpius Cæsenã Asisiũ remeare. Adde his Alexandrũ Aquilanũ peculiariter obseruasse ex legenda Gregorij Noni Franciscũ toto illo biennio nõ trãsilijsse Vmbriæ terminos, nisi semel in peregrinatione Romana, de qua egimus in nostrorum annalium apparatu.

In appar. §. 5. num. 3.

Quarta, nõ inefficaciter deducitur ex ipsis tabulis testamẽti sancti viri, adiecto eis cõmẽtario ex D. Bonauẽtura, Verba ei9 sunt: *Dñs ita dedit mihi fratri Frãcisco incipere facere pœnitẽtiã: quia cũ essẽ in peccatis, nimis mihi videbatur amarũ videre leprosos; sed ipse Dñs adduxit me inter illos, & feci misericordiã cũ illis; & recedẽte me ab ipsis, id quod videbatur mihi amarũ, cõuersũ fuit mihi in dulcedinẽ animæ & corporis, & postea parũ steti, & exiui de sæculo.* Tres hìc vitæ suæ status vir sanctus breui oratione descripsit, primũ laxioris & inordinatæ sub peccatis iuuenilis leuitatis exactæ; secũdũ, quãdo à primo paulisper cœpit resipiscere, & leprosis (quorũ in primo statu, nõ solũ consortiũ, vt ait Bonauẽtura,[x] verũ etiã longinquũ cõtuitũ vehemẽter horrebat) diligẽter & humiliter inseruire, cõuertitq; ei De9 in dulcedinẽ, quod antea erat horrori. Tertiũ. ple-

Impugnatur hic Monachatus ex S. viri testamento.

[x] *Bonau. c. 2.*

plenũ à ſæculo receſsũ,& nouæ vitæ ſacrũ inſtitutũ. Hæc breuis narratio cõuerſionis,hic ordo factæ pœnitentiæ,ab ipſo ſancto viro ſub mortis articulo ſcriptis ad poſteros tranſmiſſus,ita vt à peccatis reſipiſcens tranſierit ad leproſorum obſequium, in eoque hæſerit,dónec parumper ſe colligens,& agenda perpendens,exierit de ſæculo,ſuumq; crearit inſtitutũ.

Ita intellecta hæc verba admititt Marquez,[a] non a Marquez c.24.§.6.
6 inefficacia eſſe ad rẽ noſtrã aſſerẽdã,proinde in aliũ ſenſum vult[b] illa detorquere, atq;in ſuũ reducere. b Ibid. & c. 22.§.4.
Amiſsi horroris circa leproſos,& obſequij eiſdẽ pręſtiti tẽp⁹ aſsignat illud quod interceſsit interprimas illas motiones internas,quibus De⁹ mentẽ eius ad meliora excitabat & renũtiationẽ veſtiũ hæreditatiſq;paternæ factã in manib⁹Epiſcopi Aſsiſiatis (nõ Fulginatis,vt diſſertatorhìc,& vbiq;&ex eoNicola⁹ Cruſenius[c] perperã inſcribũt)poſtquã paruo elapſo tẽpore inquit,exiuit Franciſcus de ſæculo,veſtẽ ſcilicet Eremiticã aſſumẽdo,& vitã religioſã profitẽdo, atq;eo referẽda aſſerit illa verba,*parũ ſteti, & exiui de ſæculo*.Nõ enim cõmodè aut propriè ait hæc referri poſsũt ad totũ bienniũ ante inſtitutũ ordinẽ Minorũ,nã à reiectis veſtib⁹ corã Epiſcopo,vſq;ad illud tẽpus nõ parũ,ſed multũ tẽporis,bienniũ videlicet,interuenit.Et obſequia leproſorũ præmittit Bonauẽtura veſtibus excuſsis, ad narrationẽ illã de leproſis ſubiũgens,[d] *Agebat autẽ hæc omnia vir Dei Frãciſcus nondũ habitu,vel conuictu ſequeſtratus à mundo*.Et poſt factã renuntiationẽ tunc exiuit de ſæculo,religionẽ Eremitarũ ingreſſus,inquit diſſertator,[e] aliter non ſtatim adderet Bonauentura:*Solutus mundi cõtẽptor à vinculis mundanarũ cupiditatũ*, quæ propriè ad mũdi contẽptum per regularẽ paupertatẽ ſunt referenda.

Diſſertatoris explicatio.

c *Cruſenius de Monach.S. Augu.p. 2.c. 25.*

d *Bonauent. c.1.in fin.*

e *Marquez c.24.§.6.*

Reijcitur. His labefactare cõtendit dissertator vim argumẽti, sed corroborauit, dũ admisit, & serio conatu probauit, illa verba *Exiui de sæculo*, intelligenda esse de exitu per assumptam vitam regularem. Mihi nempe facillimum erit ostendere in secundo vitæ statu post leprosorum obsequia, non aliud subijsse vitæ religiosæ genus, præter Minoriticum: licèt enim Bonauentura referat virum sanctũ leprosis inseruijsse, excusso circa illos horrore, ante redditas patri vestes, largius tamen recensita nobili illa renunciatione, prosequitur eius gesta, & ait abijsse in solitudinẽ, incidisse in latrones in sylua, accessisse ad vicinum cœnobium, de quo in apparatu annalium egimus, inde progressum Eugubium, vbi à pristino amico vilem illam vestem accepit, quam cæteri, vt nos contendimus, Eremiticã vocant, quibus omnibus subnectit: [f] *Exinde totius humilitatis amator se transtulit ad leprosos, eratque cum eis diligentissimè seruiens omnibus propter Deum, lauabat ipsorum pedes, ligabat vlcera, educebat plagarum putredinem, & saniem abstergebat, osculabatur etiam ex miranda deuotione vlcerosas plagas ipsorum, &c.* Similiter Vincentius Belouacen.[g] & Antoninus [h] post exuta vestimenta ad leprosos se transtulisse referunt, eiusque erga eos humanitatem recensent. Postmodum ait Bonauentura, iuxta obedientiam sibi è Cruce iniunctam, sancti Damiani Ecclesiam, mox alias duas reparasse; nunquam tamen intermissis leprosorum, aut fœdis morbis infectorum, obsequijs, vt idem sanctus Doctor ostendit ex miraculo illo, quo post visitata limina Apostolorum, fama eius iam latiùs clarescente, horribili morbo laborantẽ Comitatus Spoletani virum benigno osculo sanauit. 7

In appar. §. 5. num. 1.

f *Bona. c. 2.*

g *Vincen. li. 29. c. 99.*

h *Anton. tit. 24. c. 2. ante § 1.*

mauit. Ait autem quod serio notandum est, cum post quam resarciendæ Ecclesiæ sanctæ Mariæ Angelorum animum intendit, amplius ex illa non discessisse: verba eius sunt,[i] *Quam* supple Ecclesiam sanctæ Mariæ, *cum vir Dei sic derelictam conspiceret, ob deuotionem feruentem, quam habebat ad Dominam mundi; cœpit illic assidue pro ipsius reparatione morari. Sentiens autem, iuxta nomen ipsius Ecclesiæ, quo ab antiquo sancta Maria de Angelis vocabatur, Angelicarũ ibi visitationum frequentiam, pedem fixit ibidem, propter reuerentiã Angelorum, amoremque præcipuum matris Christi.* Deinde c. 3. addit: *In Ecclesia igitur Virginis matris Dei moram faciente seruo ipsius Francisco, & apud eam, quæ concepit Verbum plenum gratiæ & veritatis, cõtinuis insistente gemitibus, vt fieri dignaretur aduocata, ipsius meritis matris misericordiæ concepit & peperit spiritum Euangelicæ veritatis,* modũ scilicet & normam instituendæ suæ sodalitatis. Ecce quã clarum offerimus ex Bonauentura verborum Francisci commentariũ. Ita incepit, vt ipse sub morte testatus est, facere pœnitentiam, recessit per gratiam Dei ex peccatis; tũc ei gratum & dulce seruire leprosis, quorum obsequijs continuo institit, etiam dum reparabat Ecclesias, postea *parum stetit*, & hæsit in æde sanctæ Mariæ Angelorum, & tunc *exiuit de sæculo*, dum exaudito Euangelio *cœpit*, vt ait Bonauentura, *diuino instinctu Euangelicæ perfectionis æmulator existere, & ad pœnitentiã cæteros inuitare.* Vltra hęc verba nescio quid clarius possit expeti; si tunc cœpit sanctus Franciscus Euangelicæ perfectionis æmulator existere, nulla facta hic mentione graduum perfectionis, quos Marquez[l] sub his verbis excogitat, non vtique ante religio-

[i] *Ibidem.*

Bonauen. c. 3.

[l] *Marquez. c. 25. §. 6.*

ligioſus fuit Auguſtinianus; neque enim vllus iſtius ſanctæ religionis profeſſor permittet dici ſe perfectionem Euangelicam non æmulari. Tunc verè exiuit de ſæculo exitu illo, quo vult Marquez vitam iniiſſe regularem. Porrò verba illa, quæ ex Bonauentura obiecit diſſertator ad probandum ſtatim poſt relictas patri veſtes Franciſcum regularē euaſiſſe Eremitam, nullius ſunt momenti; clariora enim ſunt apud ſanctum Doctorem, quàm vt expoſitione egeant. Nam poſtquam retulit plenam renuntiationem rerum omnium, etiam ipſorum, quibus tegebatur, veſtimentorum à Franciſco factam, apte ſubiunxit:[m] *Solutus exinde mundi contemptor à vinculis mundanarum cupiditatū*, deinde refert quomodo ex ciuitate, & ad ſolitudinem ſe contulerit. *Exinde*, itaque nempe per plenam illam renuntiationem *ſolutus eſt*, & liber euaſit *à vinculis mundanarum cupiditatum*, quia videlicet diuitias & quæcumque mundana mē tem humanam circumligant, procul vt eſſent, effecit

m *Bona. c. 2.*

Quinta & poſtrema ratio, illa eſt, quòd vir Dei Franciſcus audita inſtructione Euangelica in æde ſanctæ Mariæ Angelorum, quantocyus veſtem mutarit, & nouam vitæ rationē inierit, nullo alio præter ædiculæ Presbyterum conſulto: quod nequaquā feciſſet, neque abſque conſciētia læſa facere potuiſſet, ſi iam ante cuipiam regulari inſtituto nomen dediſſet. Quomodo enim, qui ſolemni voto regulari vitæ ſe perpetuò addixit, ab ea proprio arbitrio reſiliret, & aliam ſibi viuendi normam præſcriberet, quæ nullam habebat tunc ſtabilitatem, neque auctoritatem? An adeò cuique ad ſuum placitum licebit ſe excu-

Repentina noui habitus aſſumptio hūc diſſuadet Monachatum.

excucullare? & quam voluerit sibi vitæ normam effingere? Huius sanè argumenti vim agnoscit & fatetur dissertator,[n] neque aliam euadendi viam inuenit, quàm recurrere ad spiritus feruentis impulsum, differentiamque actionum sanctorum virorum à communibus hominum operationibus. Deindè exēplum affert de sanctißimo Patriarcha Dominico, quod hic etiam antequam Innocentium III. Pontificem consuluerit, Tolosæ suam instituerit religionem, quantumuis antea professus fuerit institutum Canonicorum Regularium S. Augustini. Sanè effugia hæc difficultatem non eneruant, præterquam enim quòd auctores huiusmodi impulsus non meminerint, nec ad hoc opus ex se vndequaque licitū, peculiarem requirant reuelationem, quis illum probaret impulsum, quo commoueretur quispiam, vt iugum omne suæ Religionis excuteret, habitum & vniuersam exteriorem tesseram proijceret; regulā, quam se seruaturum in perpetuum promisit, omnino contemneret? & vestem contemptibilem, nullo sacro ritu eousque commendatam, absque regula, aut probata norma vitæ, absque ductore, absque superioris, aut Pontificis consensu propria sibi obduceret auctoritate?

[n] Marquez c. 25. §. 5.

Responsio dissertatoris.

Refellitur.

9 Quod porrò additur de præclarißimo viro Dominico, longè aliud est; quantumuis enim socios sibi adsciuerit, atque peculiaribus doctrinis instruxerit, tamen ante institutū, & probatū ab Honorio Pōtifice ordinem, vestem non mutauit, sed postea ex visione facta Reginaldo Aurelianensi; neque regulam semel susceptam abiecit, imò semper sub ea vixit, eamque suis tradidit sectatoribus, ita vt Honorius in Bulla se-

cunda [o] confirmationis eiusdem sacri instituti sub habitu & regula Canonicorum, ordinem canonicum vocauerit sacram Religionem Prædicatorum: & anno quinto apud Lateran [p] in alijs literis cõmendatitijs sanctissimum Patriarcham appellauerit non semel canonicum ordinis Prædicatorum Dominicũ, vt nouam institueret Religionẽ, prioris instituti, quod professus est, vestem retinet & regulam; & Franciscus ante iacta vlla fundamenta noui ordinis vestem & regulam procul abijciet? neque vestigium vllum sibi retinebit religionis, sub qua solemni sacramento viuere promisit? ipso suo exemplo dissertator argumenti difficultati difficultatem adiunxit.

Quid: Quod nec ipsi potiores assertores huius præ 10
tensi Monachatus inter se * cohæreant de loco initi tyrocinij, & aut suscepti instituti Iordanus de Saxonia [q] (siue is, siue alius sit) locum præscribit Budrioli iuxta Cæsenam. Hẽricus de Vrimaria [r] (de cuius fide mox agemus) locum sancti Iacobi de Aquauiua iuxta Pisas. Ambrosius Coriolanus [s] Eremitorium apud Saxetum propè Lauernas. Ægidius Viterbiensis [t] Bictrinum locũ non procul à Pisauro. Iosephus Pamphilus [v] apud Pisas vixisse ait cum Ioanne de Cella, secundo post Ioannem Bonum ordinis Generale Circa tempus huius Ioannis de Cella habitasse cum fratribus Augustinianis asserit ex Henrico de Vrimaria Ioannes Gonzalez de Critana, [x] imò & propè Lauernam eisdem post accepta stigmata conuixisse. Paulus Morigia [a] aliquandiu eis commoratum asserit ad sanctum Saluatorem, non procul à ciuitate Senarum. Vnde quæso tanta locorum varietas?

o *Bzouius ad an.* 1216. *n.* 9

p *Castil. li.* 1. *c.* 54.

* *Mire discrepant August. circa locum tyrocinij.*

q *Iord. lib.* 1. *vit. fr. c.* 8.

r *Henric. tractat. Ms. cit. à Marq. c.* 21 §. 1.

s *Coriola. in Apol. verit.* 2. *arg.* 8.

t *Viterb. lib.* 20. *sæcul. ad an.* 1198.

v *Pamph. in Chro. fol.* 25.

x *Gonsal. in epit. histo. August. c.* 8. *ante* §. 1.

a *Morig. de relig. orig. ca.* 53.

tas? Vnde mira hæc temporum confuſio? Vnde ſpecioſi huius Monachatus adeò incerta origo? Profectò origines rerũ, quæ nunquam fuerunt, nuſquam inueniuntur; & ſi aſsignantur, non tam pro rei veritate, quàm pro hominum imaginatione, erunt quot capita tot ſententiæ. Cęſena ciuitas eſt Romanulæ, Saxetum, Vrbs Piſanum & Senenſis longis interuallis diſsident in Tuſcia. Piſaurum ciuitas eſt in Piceno. Ita vt non ſolùm diuerſæ ciuitates, & loca, verũ etiam & variæ regiones atque Prouinciæ tyrocinio Franciſci præſcribantur. Temporum item hìc admiranda confuſio; Ioannes Bonus, vt ex longiùs diſcuſſo annorum calculo probauimus, pluribus [b] annis Franciſco ſuperuixit, quippe hic diem ſuum obijt anno 1226. ille autem 1249. & tamen Ioanni Bono ſucceſsiſſe ait Pamphilus Ioannem de Spelunca, huic verò Ioannem de Cella, & cum eo ſanctum Franciſcum apud Piſas vixiſſe. Sanè ego non dubito ſubeſſe errorem in hac ſucceſsione Generaliũ, vt Marquez [c] contendit, at nimium craſſus eſt, Franciſcum non ſolùm Ioanne Bono, verum etiam huius ſucceſſoris ſucceſſore poſteriorem, vel ei coæuum conſtituere. Neque leuior ille error Critanæ Auguſtiniani ex Vrimaria Ftanciſci incolatum inter Eremitas Auguſtinianos, etiam poſt recepta ſtigmata conſtituentis, cum cæteri ſat ſe obtinuiſſe putent, ſi annis ſeptẽdecim ante inflicta vulnera ſuum conuictorem fuiſſe demõſtrent. Vide quæſo, quæ mõſtra pariat ſtudiũ & affectus. Vnus ſtudij proprij error multos generauit in hiſtoria. *Ita comparatum eſt, vt qui figmentorum portentis aures præbent, & ipſi mox aliquid effingunt, quo fit vt errorũ quaſi illuuie veritas vitiata, prorſus ſuã auctoritatem perdat.*

b *§.2, per totum.*

c *Marquez c.13.§.19.*

Pauſa. li.18.

Admisso hoc etiam tyrocinio, Franciscus non potest dici Augustinianus.

d §.2.per tot.

Addam, quòd etsi contendentibus annueremus Ioannis Boni Franciscum fuisse eo biennio discipulum; neque tamen exinde suum dicere possent Augustiniani. Id facili negotio probatur. nam si, vt supra d largiùs probauimus circa annum 1208. aut sequenti se retraxit in Eremum pius ille Eremita, & ex literis Apostolicis Innocentij IIII. & narratione Iordanis de Saxonia constat, plures annos Anachoretam egisse, post quos regulam S. Augustini à sancta obtinuit sede, nihil prorsus vendicare iuris sibi possunt Augustiniani in sanctum Patriarcham, quod & ipse dissertator e admittit, dummodo illud probetur. At probo quã breuiter, & clarè ex Bulla Innocẽtij IIII. relata ad verbũ per ipsum dissertatorẽ, f in qua ita res narratur per Guilielmũ S. Eustachij Cardinalẽ. *Sane ad audientiam Dñi Papæ peruenit, quòd bonæ memoriæ frater Ioannes Bonus, primus in ordine vestro primã apud Budriolũ Cæsenatensis Diœcesis de concessione Diœcesani loci eiusdẽ domũ incepit, & dum fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, & plurimi conuerterentur ad eum, Ecclesiam in honorem Beatæ Mariæ Virginis construxit ibidem: crescente autem numero, & merito eiusmodi conuersatorum, religio vestra per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerant, extitit propagata. Cum autem ijdem Religiosi aliquam de approbatis regulã non haberent, quidam ex eis accedentes ad Sedẽ Apostolicã obtinuerunt ab ea B. Augustini regulã sibi dari, & sic ex tunc cœperũt in regularibus obseruãtijs instrui, & regulariter se habere.* Hæc eadẽ ferme per omnia transcripsit Iordanus g de Saxonia, ex quibus manifestè patet plurimis annis creuisse & adoleuisse horũ Eremitarũ congregationẽ ante acceptam à san-

e Marquez c.26.§.3.

f Marquez c.13.§.17.

g Iord. lib.1. vit. Fran. c.8

ſancta ſede regulã S. Auguſtini, & ex illo tẽpore cœpiſſe in regularibus obſeruãtijs inſtrui, & regulariter ſe habere; quod & probat meus diſſertator,[h] additq; ad illud vſq; tẽpus non vixiſſe eos conuentualiter, ſed Anachoretarũ more ſolitarios. Quo autẽ certo anno, vel tẽpore hoc factũ, nõ eſt qui firmiter dicat. Marquez[i] ex illo ſuo coniecturario annorũ calculo deducit contigiſſe circa annũ 1200. ſed ſupra[K] nos largius probauimus, neq; B. Ioannem Bonũ eo anno adhuc cõuerſũ. Iordanus de Saxonia[l] ait poſt vnionem Eremitas hos regulam accepiſſe, & ſuperuixiſſe B. Ioannem Bonum inſinuat ipſi vnioni; ſed ſi loquatur de vnione vniuerſali facta ſub Alexandro IIII. iã vir ſanctus erat defunctus; ſi verò de vnione quarundam peculiarium congregationum facta ſub Innocentio IIII. an. 1. ſui Pontificatus (nam & de vtraque vnione agit c. 14 ad quod ſe hoc loco remittit) potuit adhuc ſupereſſe: illa enim vnio incidit in menſem Decembris an. 1243. mortuum autem B. Ioannẽ Bonũ ſerius oſtendimus an. 1249. Nõ tamẽ cohærent hæc cum Bulla Innocẽtij IIII. qui ait poſt acceptam regulam ſancti Auguſtini B. Ioannem Bonum per plures annos præfuiſſe fratribus, & propter excreſcentem numeroſitatem poſtea officio ceſsiſſe, atque annuente & confirmante Epiſcopo Cæſenatẽ. fratrẽ Matthæum ſibi ſubſtituiſſe; deinde elapſo aliquoto tẽpore, angelo præmonẽte Mantuã abijt moriturus, vbi vitã terminauit; quæ ſanè plures annos requirunt quã qui intercedũt inter 1243. & 1249. Deinde cõuincitur ex Bulla Gregorij IX. *dudũ apparuit*, data Lateran. 9. Kal. Aprilis Põtific. an. 14. quã præter alios refert diſſertator[m] ante an. 1241.

qui

h *Marquez* c. 26. §. 3.

i *Marquez ibidem* §. 2.

K. §. 2. *per totum.*

l *Iord. citat.*

m *Marquez* c. 3. *in princ.*

qui tunc recurrebat, introductam in hanc congregationem regulam B. Augustini. Nam & in dictis literis Pontifex eos vocat Eremitas fratris Ioannis Boni ordinis sancti Augustini. Profecto Reuerendiss. Nicolaus Crusenius [n] Eremitarum Augustinen. in Germania Visitator Generalis, non semel constanter asserit post annos 25. vitæ Anachoreticæ transactos datam hanc regulam sancto viro, eiusque asseclis; quod si ita verũ sit, efficitur vt post an. 1233. illã accẽperit, non ab Innocentio III. vt Marquez [o] & Crusenius [p] eius per omnia fermè transcriptor, affirmant, sed à Gregorio Nono; nam ad annum 1208. vel 1209 quem statuimus eius conuersionis, si viginti quinque adiunxeris, iam numeratum 1233. vel sequentem computabis. Imaginare ergo qua ratione potuerit Franciscus instituto suo ordine anno 1208. vel si mauis, sequenti, Augustinianus ex hac congregatione dici, cuius sectatores non nisi post viginti quinque annos vitæ Anachoreticæ iuxta Crusenĩu, regulam acceperunt, & non nisi illa accepta, vt habet Pontifex Innocentius, cœperunt regularibus obseruantijs instrui, & regulariter se habere.

n *Crusen. cit. c. 24.*

o *Marq. cap. 26. . 3.*

p *Crusen. cit.*

Respondetur ad opposita argumenta.

§. 4.

Primũ argu. Augustinien sium ex habitu Eremitico S. Francisci.

Xaminemus iam tandem, quæ meus dissertator pro sua stabilienda sententia proponit. Rationes eius prius adducam, deinde coassertores. Illa prima & & potissima, quæ aliqualem primitus speciem aduersæ asserendæ sententiæ ministrauit, nimi- I

nimirũ quod sanctus Franciscus illo biennio ex cõmuni tum nostrorũ, tum aliorum auctorum consensu, tunicã, corrigiam, baculũ, & calceos gestarit, atq; inde habitũ Eremiticum tulisse communiter dicatur. Hæc verò certa esse indicia, propriamque tessetam Eremitarum Augustinianorũ probat [q] ex singulis; primo ex tunica, quæ etiam post fundatum ordinem Minorum adeò assimilabatur exteriori vesti Eremitarum, vt per Pontificis sententiam necesse fuerit litem inter vtramque Religionem dirimere, & tunicarum tollere similitudinem. Secundò ex corrigia, quam peramplam cinxisse Augustinianos ostendunt Gregorij & Alexandri Bullæ, quarũ clausulas, vel ipsas integras nos dabimus inferius; [r] quã etiam eos accepisse ab ipso Augustino asserit Iordanus [s] & Antoninus; [t] Marquez verò dicit ab ea occasionem sumpsisse Petilianum [v] calumniandi Augustinum, atque contra eum inferendi, quod iudicauerit Christum esse Ioannem Baptistam, quia ad similitudinem Baptistæ, zona pellicea præcincti, eandem suis sectatoribus præscripsit in monasterijs, quę vir sanctus instituit. Francisci item corrigiam perãplam & Augustinianæ similem fuisse ex eo certum, inquit, est, quòd vir pœnitens non angustulum, vel delicatulum assumeret cingulum, neque si tale esset, apellaretur *zona* à Sabellico, [x] Vergilio [a] & Ludouico Granatensi; [b] nam inter probatos auctores *zona* amplum, & forte significat cinctorium, vt communiter docent interpretes ad illa verba Christi. [c] *Neque pecunia in zonis vestris.* Confirmat item hoc verbum Hispanicũ *Cinto*, quo Marcus Vlissipponen. [d] Francisci corrigiam explicuit. Tertiò, ex baculo, nam

q *Marq. cap. 22. §. & seqq.*

r

s *Iord. lib. 1. c. 15.*

t *Anto. tit. 24. c. 14. §. 2.*

v *Aug. lib. 3 con. lit. Petilian. c. 40.*

x *Sabe. Enn. 9. lib. 6.*

a *Polid. de inuentor. rerum lib. 7. c. 4.*

b *Grana. ser. de S. Frãcisc.*

c *Matth. 10.*

d *Marc. lib. 1. c. 5.*

nam & hoc insigne Eremitarum esse docet Vincentius Beluacen.[e] loquens de sancto Christiano Eremita, quod etiam portasse Elisæum [f] constat, vt ad hoc ipsum annotauit Cassianus, [g] & in Bulla Gregorij Noni iussi sunt Eremitæ Augustiniani baculos quinque palmorum semper gestare, conformiter ad illud quod refert Iordanus de Saxonia [h] Augustinũ præcepisse fratribus, vt absque baculis non incederent, quod infertur ex illo eiusdem sancti Doctoris sermone ad fratres in Eremo. *Portamus etiam baculos, per quos intelligitur disciplina, sub qua semper parati esse debemus.* Calceatos item incessisse Eremitas Augustinienses manifestè habetur ex Bulla Gregorij Noni, vbi præcipitur eisdem Eremitis, *Vt adeò suarũ vestiũ longitudinem temperent, quod à quibusdã ipsorum calceamenta liberè videantur*; nempe vt apparenti & manifesto signo discriminarentur à Minoritis excalceatis, quos *nudipedes* peculiari elogio vocauit Petrarcha. [i] Itaque si iuxta illud Ecclesiastici, [K] *Amictus hominis annunciat de eo*: neq; Rex Ochozias [l] aliud requisiuit signum vt Eliam Thesbiten agnosceret, quàm vt interroganti cuius figuræ & habitus erat, diceretur; *Vir pilosus, & zona pellicea accinctus renibus*; quis negabit Franciscum ex Eremitis Augustinianis fuisse, qui non solùm vnum, verum etiam omnia illorum gestabat insignia, vti eum descripserunt præter cæteros Vincentius [m] & Antoninus [n] dicentes: *Habitum Eremiticum tunc temporis habuit, baculũque manu gestans, pedibus calceatis, & corrigia corporis cinctus incedebat.*

e *Vincen. li. 29. c. 11.*
f *4. Reg. 4.*
g *Cassia. lib. 1. renun. c. 9.*
h *Iord. lib. 1. c. 15.*
Aug. ser. 27. ad fr. in Ere.
i *Petrar. li. 11. rer. Senil. Epis. 12.*
K *Eccli. c. 19*
l *4. Reg. 18.*
m *Vincen. lib. 29 c. 98.*
n *Anto. tit. 24. c. 1. ante §. 1.*

Speciosum semper visum est hoc argumentum patribus Augustinianis, sed mihi magis tumultuarium, 2

quàm robustum. Neque à me dissentiet, qui Pontificia, quæ offero rescripta, perlegerit. Illa originẽ, & institutionem huiusmodi Eremitani docebunt vestimenti, quam ex certis & optimis tabulis eruere displiciturum non credo patribus Eremitis: quod si displiceat, *In ipsis culpa est, qui prouocarunt, non in me, qui respondere compulsus sum*, & ea manifestare, per quæ veritas rerum inuolucris immersa, caput altius attollat, & desiderantibus seipsam manifestiùs exhibeat. Tantum itaque abest, vt ab Eremitis Augustinianis, aut à Ioanne Bono insignia illa corrigiæ, baculi, aut nigri habitus Franciscus acceperit, vt illi potiùs ea acceperint à Sede Apostolica, quibusdam annis à Francisco defuncto. Sciendum itaq; est, quòd legatione fungentibus in partibus Lombardiæ Raynaldo ex Comitibus Signiæ, Gregorij Noni nepote, Episcopo Ostiensi, qui demum Alexander IIII. renũciatus est, & Thoma de Capua Cãpano Presbytero Cardinali S. Sabinæ, exorta est controuersia non parua inter Minores & fratres Ioannis Boni, hi enim diuersimodè in habitu externo incedentes, adeò ordinis sui substantiam variabant, vt omnino similes viderentur fratribus Minoribus in multiplicem derogationem eorundem, & scandalum plurimorum. Quibus Pontifici per suos legatos relatis, ad differentiam manifestam statuit per dictos legatos, vt ex clausula quadam inferiùs à nobis referenda, Bullæ Innocen. IIII. constabit, vt Eremitæ habitum vel album, vel nigrum omnes assumerent, eundem peramplis & patentibus corrigijs præcingerent, baculos quinque palmorum grandium in manibus portarẽt. Sed cùm illi nigrum habitum eligerent, præcepit vt

Hiero. epist. 14. ad August.

Exordium habitus August.

F lar-

largas & protenſas haberent manicas, quaſi ad inſtar cucullarum, & veſtium longitudinem adeò temperarent, quod à quibuſq; ipſorũ calceamenta liberè viderentur, vt ſic habituum confuſio ſemoueretur, & ſcandali auferretur materia. At dum in quibuſdam partibus Marchiæ, Eremitæ his ſtatutis non parerent, ſcripſit Pontifex anno 14. ſui Pontific. ad Epiſcopos illius prouinciæ, vt eos compellerent obedire. Operæ pretium erit ipſum Pontificem audire.

Bulla Greg. IX.

GRegorius ſeruus ſeruorum Dei. Venerabilibus fratribus Epiſcopis per Anconitanam Marchiã conſtitutis, &c. Dudum apparuit in partibus Lombardiæ Religio, cuius profeſſores vocati Eremitæ fratris Ioannis Boni ordinis ſancti Auguſtini, nunc ſuccincti tunicas cum corrigijs, baculos geſtantes in manibus; nunc verò dimiſsis baculis incedebant, pecuniam pro eleemoſynis, alijſque ſubſidijs depoſcentes, & adeò variantes ordinis ſui ſubſtantiam, vt dilectis filijs fratribus Minoribus vniformes in derogationem multiplicem ipſorum ordinis crederentur, eiſdem propter hoc minorem apud fideles ſentiẽtibus in ſuis opportunitatibus charitatem. Sanè cùm per venerabilẽ fratrẽ noſtrũ Hoſtienſem Epiſcopum, & bo. me. N. tituli ſanctæ Sabinæ Presbyterum Cardinalem, tunc in partibus illis legatione fungentes, huiuſmodi præſumptio ad noſtram audientiam perueniſſet, nos ne idẽtitas veſtium in ordinibus ipſis confuſionem pareret; & inde ſcandala grauiora conſurgerent, ad vtrorumque quietem prouidimus ſtatuendum, vt Prior & vniuerſi ac ſinguli fratres prædicti ordi-

Appa-ret in Lõbardia ordo Ioan. Boni.

Variat habitum.

nis

nis sancti Augustini in exterioribus vestimentis, quæ nigri, vel albi debeant esse coloris, quorum altero, videlicet nigro, iam electo ab eis; ipsos volumus manere contentos, largas & protensas manicas quasi ad instar cucullarum, & desuper ipsa ferant peramplas corrigias, & patenter omnibus apparentes, ita quòd omnes cincti de foris eas vestibus nequaquam contegant, & portantes in manibus baculos quinque palmorum grandium, ac expresse in eleemosynarum petitione, cuius sint ordinis declarantes, adeo suarum vestium longitudinem temperent, quod à quibusuis ipsorum calceamenta liberè videantur: vt sic habitus confusione remota, & sublata materia scandali à prædictorum ordinum fratribus possit virtutum Domino liberiùs & gratiùs deseruiri. Verùm cùm quidã Eremitæ pręfati ordinis S. Augustini, ac alij Religiosi supradictis Eremitis cõformes habitu, in eadẽ Marchia constituti, formã prædictæ identitatis prohibitam gestare dicantur in eorundem fratrũ Minorum infamiam, & scandalum plurimorum, fraternitatib' vestris mandamus, vt vniuersis & singulis Eremitarum ac Religiosorum prædictorum districtiùs iniungatis, vt circa præmissa memoratæ prouisionis statutum, inuiolabilter obseruantes, eum qui monitus non resipuerit, donec redeat ad mandatum, à suo consortio excludere non postponant. Cæterùm quia pietas persuadet, vt ipsi ex obedientiæ studio præmium honoris & gratiæ consequantur, eos prædictam prouisionem laudabiliter obseruare studentes, curetis benigno fauore prosequi, & tanquam Catholicæ Ecclesiæ filios faciatis ab alijs confoueri. Si verò suæ

Certus præscribitur habitus.

Eum quidam ex Augustiniensibus non admittunt.

" voluntatis arbitrum præferendo iudicio vestro cō-
" trauenire præsumpserint, in eos excōmunicationis
" sententiam promulgetis, quam per vestras ciuitates
" & diœceses publicari solemniter, & eosdem tanquā
" excommunicatos vsque ad satisfactionem condig-
" nam, appellatione remota, arctiùs euitari ab omni-
" bus faciatis. Dat. Lateran. 9. Kal. April. Pontificatus
" nostri anno 14.

Ex his literis, quæ habentur in regesto Gregorij Noni sub num. 1. illius anni, & apud meum disserta- 4
torem,[o] illud primum liquet, non adeò vetustum tunc fuisse illud institutum Ionannis Boni, quippe Pontifex ait: *Dudum apparuisse in partibus Lumbardiæ*, consequenter ad ea, quæ à nobis superiùs [p] statuta sunt circa annorum seriem de Eremicolatu Ioannis Boni, & admissa in eius societate circa annum 1233. regula sancti Augustini, propter quam causam Pontifex eius professores appellat fratres Ioannis Boni ordinis sancti Augustini. Sed Marquez [q] vult vocabulum, *Dudum*, non solùm breue, sed & longū quandoque temporis spatium significare. At teste Valla [r] de exiguo tempore dicitur, & constat ex Genesi, vbi de ficta venatione Iacob, quam ipso eodem die edit Isaac, ait, *qui dudum captam venationem attulit mihi*, & Exodo, vbi farina *Dudum de Ægypto cōspersa* dicitur, quæ paulò antè illinc abducta est. Sed & Alexander IIII. in Bulla *licet Ecclesiæ* an. 2. sui Pontific. quam dissertator [s] transcripsit, ait, *Dudum à se Apostolicum mandatum emanasse*, circa vnionem plenam Eremitarum, quam non nisi anno antecedenti tentauerat. Plerumque ergo ita hæc vox *Dudum* significat, præcipuè apud Pontifices, vt in eorum vide-

re

o *Marq. c. 3. in prin.*
p *§. 2. per tot.*
q *Marq. cit.*
r *Vall. lib. 2. eleg.*
Gen. 27. v. 33.
Exod. 12. v. 39.
s *Marq. c. 4. §. 1.*

re erit rescriptis. Secundum itaque excogitauit responsum dissertator, aliud nempe esse apparere, & incipere, atque ita fundationem potuisse esse vetustiorem, sed apparitionem recentiorem. At quomodò tamdiu latere potuit, quæ primitùs fundata est à Ioanne, etiam tunc superstite, & quæ vt fundaretur sub regularibus obseruantijs, publicè accessit ad sanctam sedem, vt regulam impetraret, quæ item sub ipso institutore extra Romanulã in alias prouincias breui excreuit in magnam numerositatem?

5 Secundum consectarium est, non adeò essentialẽ fuisse illum habitum, nec à sancto Augustino acceptum, vt non potiùs liberè fratres nouum elegerint; aut à Pontifice eiusque legatis acceperint, vt constat ex clausula Bullæ Innocen. IIII. inferiùs referenda, quàm antiquum retinuerint, aut pristinum renouauerint. Id tam ex superiori infertur Bulla, quàm ex sequentibus manifestiùs probatur; nam statutis à Põtifice huiusmodi vestibus mirũ in modum reluctarunt, propterea que rigorosiùs cum illis agendũ fuerit, vt eas assumerent. Appellationem etiam interposuerunt ad ipsum Pontificem, ne ad huiusmodi habitum deferendum compellerentur, cuius appellationis occasione Episcopi aliquantulum segnes executores Apostolici mandati semet exhibuerunt, quos ob inde Pontifex datis literis eodem anno 15. Kalend. Augusti carpit, iubetq; non obanste illa appellatione, absque mora ad executionem procedant. Habentur hæ literæ in regesto Pontificio num. 126.

Infra §. hoc num. 18.

Interponunt appellationẽ August. circa præscriptum sibi habitum.

6 Gregorius Episcopus, &c. Apparente dudum in partibus Lombardiæ, &c. (hìc præmittit Pontifex superiores literas verbatim, deinde addit) sed vos vt acce-

Bulla Grego. IX. qua iubet vt cogantur adhũc habitũ assumendum.

" accepimus circa mãdatum nostrum tepidi, & remis-
si occasione cuiusdam appellationis, quam ad nos su
" periùs interposuisse dicuntur, illud exequi, & cõtra
" prouisionis nostræ contemptores procedere, de quo
miramur plurimum, omisistis. Licèt igitur contra ve
" stram in hac parte desidiam non immeritò moueri
" possemus, adhuc tamen obedientiam vestram expe-
riri volentes, vniuersitati vestræ per iterata scripta
" districtiùs præcipiendo mandamus, quatenus ad
" executionem prædicti mandati sub præfatæ appel-
lationis & contradictionis obtentu, ac sine moræ dis-
" pendio, singuli in vestris ciuitatibus, & diœcesibus
" procedatis, ita quòd vlteriùs de negligentia re-
dargui non possitis. Dat. Lateran. 15. Kalend. Au-
gusti an. 14.

Recurrant personaliter ad Pontificẽ

Neque etiam hoc suffecit vt habitum nigrum, 7
nec corrigiam vellent hi patres Eremitæ gestare:
nam personaliter cum quibusdam ex suis fratribus
frater Andreas Prior Generalis maioris partis Eremi
tarum Marchię coram Pontifice se constituit, instan
terque postulauit vt admitteretur ad prosecutionẽ
appellationis iam dictæ. Quem vt Pontifex circa
hoc noluit audire, humiliter cum socijs nomine cæ-
terorum consodalium supplicauit, vt concederet eis
cucullas discinctas portare, quippe talis vsus cucul-
larum satisfacere videbatur ad distinctionem mani-
festam à Minoribus, qui suos habitus præcinctos fe-
rebant, & consequenter relaxaret Pontifex suum
mandatum de cucullis nigri coloris induendis. Qui-
bus ita annuit Pontifex, vt ad Episcopos Piceni scri-
pserit, quòd secundum hanc facultatem eis fieret,
cogerenturque ad prædictas cucullas discinctas ge-
standas

ſtan las intra terminum, quem prescriberent Episco pus Firmanus, & Abbas de Cliento ordinis Ciſtercien. ad quos etiam binas dedit circa hanc rem literas quorum exemplaria hìc offero ex regeſto eiuſdem Gregorij ſub ſuperiori anno numeris 140. 141. 142.

Gregorius &c. Venerabilibus fratribus Epiſcopis per Anconitanam Marchiã conſtitutis, &c.

DVDVM apparuit in partibus Lombardiæ, &c. (denuo repetit hìc primas literas vſque ad illa verba) à ſuo conſortio excludere non diſponat (deinde addit) Si verò voluntatis arbitrium preferendo iudicio rationis contrauenire præſument, in eos excommunicationis ſententiam proferretis, ipſam per veſtras ciuitates & diœceſes publicari ſolemniter, & eoſdem tanquam excommunicatos vſque ad ſatisfactionem condignam, appellatione remota, arctiùs euitari ab omnibus facientes. Sed vobis, vt accepimus, circa mandati noſtri executionem tepidis exiſtentibus, & remiſsis contra noſtræ prouiſionis contemptores, occaſione cuiuſdam appellationis, quam ad nos ſuper his interpoſuiſſe dicuntur, minimè procedendo frater Andreas generalis Prior maioris partis Eremitarum Marchiæ, cum quibuſdam fratribus ſuis in noſtra præſentia conſtitutus, ſe admitti ad proſecutionem appellationis

Bulla alia, qua iubentur cucullas diſcinctas portare.

iam

" iam dictæ cum instantia postulauit. Nos autẽ friuo-
" lam reputantes eandẽ, ipsum super hoc, sicut nec de-
" buimus, non duximus audiẽdum. Cęterũ dicti Prior
" & fratres pro se & Eremitis prædictis nobis humili-
" ter supplicarunt, vt eis cucullas portare discinctas
" concedere curaremus, mandatum nostrum de cucul-
" lis nigri coloris ferendis misericorditer relaxantes,
" eo quòd talis vsus cucullarum ad distinctionem ha-
" bituum satis sufficere videretur. Nos autem eorum
" in hac parte supplicationibus duximus annuendum.
" Quare vobis per Apostolica scripta firmiter præci-
" pimus & mandamus, quatenus prædictos Eremitas
" cucullas de cætero, vt dictum est, gestare discinctas,
" singuli vestrum per suas ciuitates & diœceses sub
" cuiuscumque appellationis, & contradictionis obten
" tu, post terminum quem venerabilis frater noster
" N. Firman. Episcopus, & dilectus filius Abbas Cla-
" reuall. de Cliento Cisterciensis ordinis Camerinen.
" diœc. quibus super hoc scripta nostra dirigimus, eis
" duxerint præfigendum, per censuras Ecclesiasticas
" compellatis. Non obstante statuto de ferendis corri
" gijs super cucullis ab eis edito, & per nos, vt dicitur,
" confirmato. In alijs verò Eremitis & Religiosis su-
" periùs nominatis, qui se ad portandum cucullas simi
" liter discinctas astringere noluerint, faciatis statutũ
" nostrum iuxta traditam vobis formam inuio-
" labiliter obseruari. Dat. apud Criptam
" Ferrar. 15. Kal. Setpembris
anno 14.

EXEM-

EXEMPLAR LITERARUM ad Episcopum Firmanum, & Abbatem de Cliento.

Gregorius, &c. Venerabili fratri N. Episcopo Firmano, & dilecto filio Abbati Claravall. de Cliento, Cister. ord. Camerinen. diœc. &c.

10
VM Venerabilibus fratribus nostris vniuersis Episcopis de Anconi *Præfigitur terminus.*
tana Marchia dederimus in præce
ptis, vt singuli per suas ciuitates & »
diœc. fratrem Andream Priorem,
& Eremitas eiusdem prouinciæ sibi »
subiectos, post terminum, quẽ vos eis duxeritis præ- »
figendum, sub cuiusuis appellationis & contradictio
nis obtentu per censuras Ecclesiasticas cucullas dis- »
cinctas gestare compellant, mandamus quatenus »
Eremitis prædictis ad hoc faciendum competen- »
tem auctoritate nostra terminum præfigatis. Dat.
apud Criptam Ferrat. 12. Kal. Septembris an. 14. »

EISDEM.

10 GRegorius, &c. Licèt vobis dederimus in mandatis, vt fratri Andreæ Priori, & Eremitis Anconitanæ Marchiæ sibi subiectis, ad gestandum cucullas

discinctas præfigeretis terminum competentem, nolentes tamen vt negotium huiusmodi diutius retardetur, districtè vobis per iterata scripta mandamus, quatenus Priori & Eremitis prædictis ad id faciendum proximũ festum Natiuitatis Dominicæ auctoritate nostra terminum præfigatis. Dat. apud Criptam Ferrat. 10. Kal. Septembr. anno 14.

Adhuc renituntur hunc habitum admittere.

Neq; adhuc vniuersa hac industria Gregorij potuit fieri, vt Eremitæ Augustiniani in hunc habitum conuenirent: quare post factam ab Innocentio IIII. immediato Gregorij successore, vnionem quarundã congregationũ, Richardo S. Angeli Diacono Cardinali, cui vniuersus Augustinensiũ ordo fuit cõmissus, seriùs agendũ fuit cum eis, de certo & determinato habitu assumendo, ad differentiam aliorũ ordinum, quibus ex consilio discretorũ ex eisdem virorũ, concessit eundem, quem antea Gregorius Pontifex præscripsit, efformatis baculis in crocias ad modũ Thau, quæ ferularũ genera cõmuniter Hispani, & politiores Itali vocant *Muleta*, Lombardũ verò vulgus Crocie seu gruccie, quorũ transuersum lignulũ prohibebat esse curuũ, sed directũ. Id autem notandũ neq; hìc, neq; alibi præscribi, aut assignari pro ratione assumendi huius habitus, eum originariũ ordinis sancti Augustini fuisse, neque à sancto Doctore præscriptum, sed ad differentiam à Minoribus alijsve ordinibus, vt ipse Cardinalis expressiùs insinuat. Eius statutum, & literas Innocentius suis insertas, in hũc modum confirmauit. Habentur autem in eius regesto num. 15. non ad hanc, vel ad illam congregationem, sed ad vniuersos Eremitas ordinis sancti Augustini directæ.

Inno-

Innocentius, &c. Dilectis filijs N. Visitatori Generali, & Prioribus ac fratribus Eremitis vniuersis ord. S. Aug.

12 IA desideria deuotorum eo debemus benigno fauore prosequi, quo in ipsis Dei gloria ac animarum salus noscitur contineri. Sanè dilectus filius noster R. sancti Angeli Diaconus, cui ordo vester à Sede Apostolica est commissus, ad differentiã aliorum ordinum certum habitum deferendum, tam à professis fratribus, quàm à cõuersis, ac etiam Nouitijs dicti vestri ordinis de consilio quorundam discretorum fratrum vestrorum vobis prouida deliberatione concessit, prout in patentibus literis eiusdem Cardinalis confectis exinde, ac suo sigillo signatis, pleniùs continetur. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod ab eodem Cardinale super hoc factum est, ratum & firmum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem autẽ literarum ipsarum de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, qui talis est. Richardus miseratione diuina S. Angeli Diaconus Cardinalis, viris religiosis, suis in Christo dilectis, Visitatori generali, Prioribus & vniuersis fratrib⁹ Eremitis ordinis S. Augustini tam præsentibus quàm futuris, salutem in auctore salutis. Si ad cœnam Domini conuocati, nullius excusationis patrociniũ prætẽdẽtes vos abnegastis,

Innocen. confirmat literas Cardinalis Protectoris.

Literæ Protectoris.

" & vestra, eligendo per religionis auctoritatem diui-
" num pabulum promereri; decet vos taliter guberna-
" ri constitutionum habenis, quòd certos vobis termi-
nos constitutos, tentationibus aliquando instigati,
" transgredi non possetis impunes, certis signis in ve-
" stro habitu insigniti. Sanè cùm ordo vester nobis sit
" à Domino Papa commissus; illa statuere ac cogitare
cogimur, per quæ vobis salus proueniat & honestas.
" Vnde habito consilio quorundam fratrum vestro-
" rum discretorum, tenore præsentium duximus sta-
tuendum, quòd fratres vestri ordinis professi defe-
" rant cucullas nigras, prout haberi poterunt in cuius-
" libet prouincia, tamen nō tinctas, vel accidentaliter
" coloratas, desuper corrigijs cinctas, & in manu cro-
cias, in quarū superiori parte nō sit curuum lignulū,
" sed directum. Conuersorum verò habitus sit porta-
" re superiorem tunicam nigram, & capucium nigrū,
" non tinctum, & crocias supradictas. Nouitij autem
ferant cappam nigram vsque ad talos, tunicam, sca-
" pulare, corrigiam, & crociam memoratam, quæ cu-
" retis studio vigili dante Domino obseruare. In huius
verò rei testimonium præsentes literas fecimus no-
" stri sigilli munimine roborari. Dat. Assisij 9. Kalend.
" Iulij Pontific. Domini Innocentij Papæ IIII. an. 10.
" Nulli ergo &c. nostræ confirmationis, &c. Dat. Assi-
sij Kalend. Iulij an. 11.

Factus à Papa Protector.

Habitus professorum.

Habitus Conuersorum.

Item Nouitiorū.

His tamen non obstantibus, adhuc perstiterunt quidam ex Eremitis in sua renitentia, præcipuè illi, qui de Brictinis dicebantur, etsi à tempore Gregorij Noni sancti Augustini regulam habuerint, & Eremi mitæ ordinis sancti Augustini dicti sint, vt constat ex eiusdem Pontificis literis, quas refert Marquez, 13

v & confirmauit Innocentius successor Lugduni 15.Kalend.Octobris an.8. sui Pontificatus,& habẽtur in suo regesto sub num.83. Quare tertiò adhuc Pontifici Alexandro IIII.incubuit hæc cura tollere causas dissidij,& cogere eos ad assumendum & retinendum habitum à suis prædecessoribus præscriptum,vel ab ipsis Brictinensibus petitum,vt fugerẽt nigri coloris vestem & corrigiam.Id fecit datis literis ad Archipiescopos,& Episcopos totius fermè Italiæ,quarum exemplar ex archiuo nostro Bononiensi extractum,hìc subijcimus.

v Marquez c.14. .8.

Adhuc non concordant in habitu Augustinienses.

14 ALexander Episcopus seruus seruorum Dei.Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis per Lombardiam,Tusciam,& Romandiolam,ac Caruisinam & Anconitanã Marchias,Ducatũ Spoletanum,Patrimonium B.Petri in Tuscia , Campaniam,& Maritimam,ac Regnum Siciliæ constitutis; salutem & Apostolicam benedictionem. Recordamur liquidò,& memoriter retinemus,quòd dudum apparuit Religio in partibus Lombardiæ,cuius professores vocati Eremitæ ordinis sancti Augustini, nũc succincti tunicas cum corrigijs,baculos gestantes in manibus,nunc verò dimissis baculis incedebant,pecuniam pro eleemosynis,alijsque subsidijs deposcentes,& adeò variantes habitus sui formam , vt dilectis filijs fratribus Minoribus, vniformes in derogationem multiplicem ipsorum ordinis crederentur,eisdem propter hoc minorem apud fideles sentientibus in suis opportunitatibus charitatem. Sanè cùm per nos tunc in minori officio constitutos , & bo.me.N.tituli sanctæ Sabinæ Presbyterum Cardi-

lem,

" nalem, tunc in partibus illis legatione fungentes huiusmodi variationis præsumptio ad fel. rec. Gregorij
" Papæ prædecessoris nostri audientiam peruenisset,
" ne identitas vestium in ordinibus ipsis confusionem pareret, ac inde scandala grauiora consurgerēt,
" ad vtrorumque quietem statuendū prouidit, vt Prio
" res & vniuersi ac singuli fratres prædicti ordinis S. Augustini in exterioribus vestimentis, quæ nigri, vel
" albi debent esse coloris, quorum altero videlicet ni-
" gro, iam electo ab eis, ipsos idem prædecessor voluit manere cōtentos, largas, & protensas manicas ad in-
" star cucullarum, & desuper ipsas deferrent peram-
" plas corrigias, & patenter omnibus patentes, ita quòd omnes cincti de foris eas vestibus nequa-
" quam contegerent, & portantes in manibus bacu-
" los quinque palmorum grandium, ac expresse in eleemosynarum petitione, cuius sint ordinis de-
" clarantes, adeo suarum vestium longitudinem tem-
" perarent, quòd à quibuscumque ipsorum calceamenta liberè viderentur: vt sic habitus confusione
" semota, & sublata materia scandali à prædictorum ordinum fratribus posit virtutum Domino libe-
" riùs & gratiùs deseruiri. Intelligentes verò frater
" Andreas tunc generalis Prior de Brictinis ordinis supradicti, & alij fratres sui, quòd ad prædicta seruan
" da sicut & cæteri, cogerētur, ad eiusdem prędecesso-
" ris præsentiā accesserunt, pro se & Eremitis præfatis humiliter supplicātes, vt eis cucullas portare discin-
" ctas, quod sibi facilius existimabāt, cōcedere dignare
" tur, mādato de cucullis nigris ferendis circa eos mi-sericorditer relaxato, eo quod talis vsus cucullarū ad
" distinctionē prædictorū habituū satis sufficere videbatur.

batur. Quorũ supplicationib⁹ idẽ prædecessor in hac parte duxit liberaliter annuendũ. Verũ cũ sicut accepimus, ipsi Eremitæ de Brictinis, obtẽtu quarũdam literarũ super hoc à sede Apostolica obtẽtarũ, ac etiã alij Eremitæ iã dicti, contra statutũ iã dictũ, & prouisionẽ ad cõmunẽ pacẽ prouidè factã, & in eorũdẽ fratrũ Minorũ infamiam, & scandalum plurimorũ, iã à pluribus venire præsumpserint; & nos prorsus velimus prædicta quæ salubriter statuta fuerũt, à supradicto prædecessore nostro, vbiq; & ab omnibus Eremitis, siue religiosis, cuiuscũq; sint ordinis, in exteriori habitu fratribus Minorib⁹ antedictis cõformibus inuiolabiliter obseruari, fraternitati vestræ per Apostolica scripta firmiter præcipiẽdo mandamus, quatenus prædictos Eremitas de cętero statutũ prædictũ firmiter obseruare, ac illos de Brictinis cucullas prout ipsi, vt supradictũ est, tũc acceptarunt, gestare discinctas, ac alios omnes, qui nigras nõ portãt, seu albas, singuli vestrũ, per suas ciuitates & diœc. sublato cuiuslibet appellationis & cõtradictionis obstaculo, & literis Apostolicis de corrigijs cinctis super cucullas nõ portãdis, per eos impetratis, nequaquã obstãtibus, monitione præmissa per censurã Ecclesiasticam districtiùs cõpellentes, & in eos, qui cõtrauenerint, sententiã excõmunicationis promulgetis, quam per vestras ciuitates & diœc. publicari solemniter, & eosdem tanquã excommunicatos vsque ad satisfactionem cõdignam appellatione remota, euitari ab omnibus arctiùs faciatis. Dat Lateran. 8. Kal. Martij Põtificatus nostri anno 2.

15 Id etiã obseruãdũ, quòd hi & vbiq; Põtifices causam horũ statutorũ asignãt differẽtiã constituendã

inter

inter Eremitas & Minores, dum his nullos vo-lunt asimilari. Sed aliàs etiam (instantibus Minoritis, & illorum Generali Ioanne Parmensi apud eundem Pontificem, qui etiam causam hanc promouit apud Innocentium IIII. vt habet Marianus [x] Florētinus) postea addidit Alexander literas pro vniuersis Eremitis ordinis S. Augustini cogendis vt statutū à Gregorio suo prædecessore habitum omnino deferrent, vbi etiam, sicut in præcedenti, refert litem hanc & controuersiam exortam, dum ipse legationem obiret in illis partibus Lombardiæ, & se simul cum Cardinali sanctæ Sabinæ admonuisse Gregorium Pontificem, quare suæ legationis tempore statuta, nec tamen ab Eremitis S. Augustini obseruata, iterum renouat, & censuris additis confirmat. Habentur hæ literæ Bononiæ ad sanctum Franciscum originariæ, authenticæ verò apud Minores Ticinenses, transcriptæ. Item apud Petrum Rodulphū, [a] & meum dissertatorem [b] in hunc modum.

x Marian. lib. 2. c. 23.

Secundò præcipit Alexander August. vt habitum illū gestarēt.

a *Rodul. fo.* 182.

b *Marq. c. 4. §. 9.*

ALexander Episcopus seruus seruorum Dei. Venerabilibus fratribus vniuersis Archiepiscopis, & 16
Episcopis per Lombardiam, Tusciam, & Romandiolam, ac Taruisinam & Anconitanam Marchias, Ducatum Spoletanum, Patrimonium B. Petri in Tuscia, Campaniam & Maritimā, ac Regnum Siciliæ constitutis; salutem & Apostolicam benedictionem. Recordamur liquidò, & memoriter tenemus &c. (vt in proximè transcripta Bulla vsque ad) posset virtutū Domino liberiùs & gratiùs deseruire. Cùm autem dilectus filius noster Richardus sancti Angeli Diaconus Cardinalis vniuersas domos & congregatio-nes

Iubet vt oēs ferāt habitum à Grego. præscriptum.

nes Eremitarum prædictorum (quarum quædam S. Auguſtini, quædã S. Guilielmi, nonnullæ autem fratris Ioannis Boni; aliquæ de Fabali, aliæ verò de Brictinis cenſebantur) in vnam ſancti Auguſtini profeſſionem & regularem obſeruantiam perpetuò de mã dato noſtro duxerit vniendas: & nos dicti Cardinalis proceſſum conuenientem cum voluntatis noſtræ propoſito approbantes, præmiſſa omnia duxerimus confirmanda, ſtatuentes vt vniuerſi Priores & fratres in profeſsione prędicti ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini taliter couniti, nigris dumtaxat, & nullis alijs alterius coloris cucullis aliquatenus vterentur. Nos volentes vt præmiſſa quæ de veſtimentis exterioribus à ſæpe dicto prædeceſſore noſtro circa præfatos Eremitas ſtatuta fuerunt ſalubriter, & ab ipſis, vt recolimus, acceptata, vbique & ab omnibus Eremitis vnitis taliter, & alijs vniuerſis inuiolabiliter obſeruari, fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictè præcipiendo mandamus, quatenus prædictos Priores & Eremitas: ac alios qui nigras penitus, ſeu albas cucullas non portant, quod vſque ad feſtum omniũ Sanctorum proximè venturum nigri prorſus coloris cucullas aſſumant abiectis alijs, deferendas, & firmiter prædictum ſtatutum de cętero ſtudeant obſeruare, ſinguli veſtrum per ſuas ciuitates & diœc. ſublato cuiuslibet appellationis & contradictionis obſtaculo, & literis Apoſtolicis impetratis, vel etiam impetrandis per eos, nequaquã obſtantibus, monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam diſtrictiùs compellatis, & in eos, qui contrauenerint, etiam excommunicationis ſententiam promulgetis, quam

" per veſtras ciuitates & diœc. diebus Dominicis feſti" uis publicari ſolemniter, & eoſdem tanquam excom" municatos vſq; ad ſatisfactionẽ condignã, appellatio" ne remota, euitari arctiùs ab omnibus faciatis. Dat." Anagniæ 15. Kal. Iulij Pontificatus noſtri anno 2.

Neſcio profectò quid in re adeò clara reſponderi poſsit: nihil enim aliud inculcant diplomata, nihil inſinuant Pontifices, nihil aliud verba ſonant, niſi propterea aſsignari Eremitis huiuſmodi habitũ, vt patulũ, & populis manifeſtum, fieret diſcrimen inter eoſdem & Minoritas, neq; vllum habetur verbum de prima inſtitutione huius habitus per S. Auguſtinũ, neq; hortantur Pontifices, vt veluti originariam, & tã quam ſuo inſtituto præſcriptam per ſanctum Doctorem, veſtem ſuſcipiant, quantumcumque conſtipatis & conquiſitis hinc inde teſtimonijs illud probare Marquez [c] contendat, quorũ vim omnino diſſoluũt apertæ Pontificum narrationes præcitatæ. Atq; hinc illa tam diuturna tot annorum reluctatio, quæ non potuit tolli per tot Pontificum diplomata, adiectaſque cenſuras. Neque enim credendum eſt opus habuiſſe viros religioſos tot præceptis & coactionibus vt ſuo inſtitutori obedirent in externis indumentis geſtandis, ſi hæc ipſa illis aſsignaret. 17

c *Marq. c. 4. §. 3.*

Ad id præcipuè has retulimus bullas, vt oſtenderemus, neque habitum, neq; corrigiam Eremitarum originem habuiſſe ab Auguſtino, ſed ab exorta illa cõtrouerſia, & illius temporis Pontificibus, maximè à Gregorio, eiuſque legatis, vt habet Innocen. IIII. in bulla *ſanè ad audientiam*, ſuperius [d] à nobis citata, vbi expreſsis verbis ita habetur, *Et quia eorum* (ſupple Eremitarum) *habitus, qui habitui fratrum Minorum* 18

d *§. 3. n. 11.*

vide-

videbatur conformis, apud aliquos scandalum quodammodo suscitabat, de mandato & auctoritate duorum Cardinalium, qui tunc in partibus Lombardiæ legationis fungebātur officio, nigrum, quem gestatis adhuc habitum, elegerunt. Quid adhuc egemus testibus? quid amplius in hac re desideramus? Restat nunc id idem de baculo demonstrare, quod nullo præstabimus negotio. Gregorius in bulla *dudum apparuit* superiùs [e] relata, & denuo ab eodē repetita, primus statuit, vt omnes Eremitæ baculos, præscriptæ à se mensuræ quinq; palmorum, ad differentiam à Minoribus in manibus portarent, quod adeò ægre quidam ex eis tulerunt, vt quidquid aliud ad discrimen vellent, & cucullas portare discinctas, quā baculos gestare, vt patet ex eiusdem Gregorij Bullis [f] datis apud Criptā Ferrat. Deinde Eremitæ de Brictinis Fanensis diœcesis ordinis S. Augustini in conditis à se statutis, & normis viuendi, confirmatis à Gregorio IX. dato diplomate Perusij 3. Idus Martij Pontificatus an. 8. & ab Innoc. IIII. Lugduni 15. Kal. Octobris anno itē Pontif. 8. & à dissertatore, vt dixi [g] relatis, dum singula indumenta, tunicam, cucullam, scapularia, corrigiam, & alia præscribunt, & circa cultellos & caligas quædā præcipiunt, nec vllū verbū habent circa baculos gestandos. Deinde non solū Brictinēses verū & vniuersi ordinis S. Augustini Eremitæ adeò baculos exosi sunt, & durè tulerūt mandatū Pontificis Gregorij, seu eiusdē legatorum de huiusmodi baculis ferendis, vt ad Innocentiū eius successorē recurrerint, humiliter postulantes, vt mādatū hoc vellet relaxare, quod ille per subsequentes literas misericorditer concessit. Habentur in eius regesto num. 560.

Non accepisse Eremitas baculum ab Augustino.

[e] *§. 4. n. 3.*

[f] *Supra n. 8. & seqq.*

[g] *Supra n. 13*

Innocentius, &c. Priori Generali, & vniuersis fratribus ordinis Eremitarum, &c.

Conceditur eis licentia vt baculos non deferant.

VANTO studiosiùs diuinæ con-
templationi vacatis, tantò vos ab ijs, 19
quæ videntur vobis afferre dispen-
dia spiritus, libentiùs reuocamus. Sa-
nè petitio vestra nobis exhibita cōti
nebat, quòd olim à quibusdam lega-
tis sedis Apostolicæ de speciali mandato eiusdem se-
dis, vt dicebant, statutū extitit, vt quilibet frater ve-
stri ordinis quocumque ipsum irè contingat, gestare
in manu propria baculum teneatur. Cùm autem, si-
cut asseritis, delatio baculorum huiusmodi certis ex
causis molesta vobis existat, & nimiùm tædiosa, &
per hoc vestris mentibus obductis turbationis nubi-
lo contingat multoties apud vos sanctæ cōtēplatio
nis otium impediri. Nos vestris deuotis supplicatio-
nibus inclinati, quieti vestræ in hac parte consulere
pro remedio cupientes, vt eosdē baculos, non obstan
te statuto prædicto inuiti deferre minime teneami-
ni, auctoritate vobis prædicta indulgemus. Nulli er-
go. Dat. Perus. 2. idus Martij an. 10.

Ecce quàm clarè ipsa illorum patrum Eremitarū
Augustinianorum confessione & relatione delatio 20
baculorun inter eos originem habuerit ab illis lega-
tis sedis Apostolicæ, & proinde se ab ijs ferendis dis-
pensari petierunt, quod petituros nequaquam crede
rem, si à sancto Magistro Augustino eis præscriberē-

tur

tur hæ ferulæ, nec reiecturos vetuſtum & originariũ ſui ordinis inſigne. Deinde conſequenter ad hanc diſpenſationẽ Alexander IIII. idipſum indulſit in Bulla vnionis magnæ, per Richardũ Cardinalem factę, quam etiam meus refert diſſertator, h necnon Laertius Cherubinus: & ego ad clariorem totius rei, & vnionis factæ notitiam, huc lubens tranſcripſi.

Eandem concedit Alexã. IIII.

h *Marq. c. 4. § . 1.*

Cherub. tom. 1. Bullarij ſub Alexan. IIII. bulla. 6

ALexander Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dile-
21 ctis filijs Lamphranco Generali ordinis Eremitarum ſancti Auguiſtini, & vniuerſis Prouincialibus, Prioribus, & fratribus eiuſdem ordinis, tam præſentibus quàm futuris, ſalutem & Apoſtolicã benedictionem. Licèt Eccleſiæ Catholicæ integritatem corporis ſui ſyncera membrorum diuerſitas ſubminiſtret, & circumamictus ſpecies multiplicibus in ea varietatibus decoretur, nihil tamen in ipſa exprimit contrarietas inconcinnũ, in qua cõſenſum nutrit inæſtimabilis concordia charitatis, & indiuiduam fouet vniuerſitatis conformitas, fideique ſimplicitas vnitatem: verùm circa ædificationis fabricam, quæ in templum ſanctum in Domino, operariorum eius ſtudio moliente ſuccreſcit, credimus aſsidue prouidẽdum, vt in varietatibus partium, quę ad decorem ſtructuræ Dominicæ adhibentur; ſic appareat diſtincta diuerſitas, vt non confuſio indiſcreta nec alterius forma importuna conſimilitudine ſpeciem prætendat alterius, ſed ſingula quæque certum proprij modi ordinem ſortiantur. Hac ſanè conſideratione commoniti, cum conſona in vobis Eremitarum appellatio, & parum diuerſa profeſsio, diſparibus titulis, & in aliquibus diſsimili habituũ ſchemate diſcreparet, co-

Pulchra & concinna varietas Eccleſiæ.

" cogitauimus sponsæ Christi (in cuius veste pię sacræ religionis depinxit institutio cœtus vestrorum) con
" uenire decori, si religiosa militiæ vestræ castra, quæ
" sub vno vocabulo non magna disciplinæ distãtia secernebat, sub communi capite indifferenti incorpo-
" rationis fœdere iungerentur, vt ex pluribus cuneis
" acies vna consurgeret fortior ad hostiles spiritus nequitiæ impetus conterendos. Propterea dudum
" mandatum Apostolicum à nobis emanauit, vt de
" singulis domibus vestris, quarum quædam sancti Guilielmi, quædam sancti Augustini ordinum, non-
" nullæ autem fratris Ioannis Boni, aliquæ verò de Fa
" bali, aliæ verò de Brictrinis censebantur, & apud homines ambiguis interdum nuncupationibus va-
" cillabant, duo fratres cum pleno mandato ad nostram mitterentur præsentiam, quod nostra circa
" vos salubriter ordinaret dispositio, recepturi. Cum-
" que fratres huiusmodi ad sedem Apostolicã accessissent, coram dilecto filio nostro Richardo sancti An-
" geli Diacono Cardinali, quem negotio vnionis ve-
" stræ præficiendo vice nostra deputauimus, sufficientia ad id exhibuere mandata, & in generali capitu-
" lo vestro in vrbe celebriter cõgregato, nomine om-
" nium, à quibus fuerant distinati, & de comuni capituli eiusdẽ assensu, vos & domos vestras in vnam or-
" dinis obseruantiam, & viuendi formulam vniformẽ
" redigi, vnumque ex eis ouile fieri generalis Prioris præsidentia gubernandum vnanimiter cõsenserunt,
" petentes vt per gratiam vnionis & conformitatis
" huiusmodi eis iuxta conceptum votum paupertatis spontaneę perpetua possessionum terrestrium
" abdicatio remaneret, & ipsis baculos, vel ferulas

defe-

deferendi imposita necessitas tolleretur, collata in Cardinalem eundem prouidendi vobis ea vice de generali Priore totius ordinis nihilominus potestate. Porro idẽ Cardinalis nostri auctoritate mandati, viuo ad eum sermone directi, necnon & concordi eorundem fratrum, ac prædicti capituli consensione suffultus, vniuersas domos & congregationes vestras, in vnam ordinis Eramitarum sancti Augustini professionem, & regularem obseruantiã perpetuò couniuit sub generalis cura Prioris canonicè instituendi pro tempore, præ alijs Prouincialibus, necnon & conuentualibus singularũ domorũ Prioribus regulariter gubernãdas. Et vt nouã ouilis Dominici vnionẽ vniuersalis capitis vnitas cõsummaret, te dilecte fili frater Lamphrance in generalem ordinis eiusdem Priorem, & patrem Spiritus sancti gratia inuocata præfecit, ac etiam, prout à nobis specialiter in mandatis acceperat, confirmauit; vos vniuersos & successores vestros à baculis & ferulis deportãdis, & quod non cogamini ad recipiendas possessiones aliquas, vel habendas, decernens perpetuò liberos & exemptos. Nos igitur præfati Cardinalis processum conuenientẽ cum voluntatis nostræ proposito approbantes, præmissa omnia grata habemus & rata, ipsaq; auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Insuper autem personas, & domos vestras sub beatorum Petri & Pauli protectione suscipiẽtes, & nostra præsentiũ auctoritate statuimus, vt vos filij Priores, & fratres in professione prædicti ordinis in prefato generali Capitulo ordinata (quo quidẽ ordine vos perpetuò cẽseri volumus, vobiscũsuper vniuersarũ professionum

Vnio magna sub Cardinale Richardo.

Lamphr. creatus Generalis.

Dispensatur circa baculos.

" num aut obſeruationũ debito,quas antea feceratis,
in prædictis,vel alijs ordinibus diſpenſantes)ſub de-
" uota generalis Prioris,quem nunc vobis diuina ordi
" natio prætulit,eiuſque ſucceſſorum obediẽtia perpe
" tuo virtutum Domino ſeruientes, nigris dumtaxat
& nullis alijs alterius coloris cucullis, vt vniformis
" amictus normam eiuſdẽ in vobis profeſsionis often
" dat,vtamini de cætero vniuerſi. Et vt hæc ſancta
" vnio,quam perpetuæ pacis tranquillitate gaudere
volumus,omnibus integritatis ſuæ pefecta partibus
" ſtabilis perſeueret,decernimus,vt omnes domus or-
" dinũ ſupraſcriptorum, quarum fratres iuxta manda
ti noſtri formam ad noſtrã præſentiã non venerunt,
" ipſi vnioni tanquam corpori membra abſque vllius
" exceptionis prætextu inhæreant,& ad obſeruationẽ
" prædictorum omnium teneantur. Alioquin ſenten-
tiam,quam tu dilecte fili Prior Generalis,& ſucceſſo
" res tui rite tuleritis in rebelles,ratam habemus,& fa
" ciemus,auctore Domino, vſque ad ſatisfactionem
" condignam appellatione remota inuiolabiliter ob-
ſeruari. Nulli ergo omnino liceat hanc noſtræ con-
" firmationis,protectionis,diſpenſationis,& conſtitu-
" tionis paginam infringere,vel ei auſu temerario cõ-
" traire.Si quis autem hoc attentare præſumpſerit,in-
dignationem omnipotentis Dei, & beatorum Pe-
" tri & Pauli Apoſtolorum ſe nouerit incurſurum.Da
" tum Lateran. 5. Idus Aprilis Pontificatus noſtri
an.2.

Hic etiam fatentur ſibi impoſitam neceſsitatem 22
baculos ſeu ferulas deferendi, videlicet per manda-
tum Apoſtolicum,& propterea petunt ab eo diſpen
ſari,quod & Cardinalis Richardus conceſsit,& Pon
tifex

tifex confirmauit. Dum autem huiusmodi dispensa- ,,
tio non constabat Episcopis Italiæ, iuxta scriptas ad ,,
se literas, tam à Gregorio quàm ab ipso Alexandro ,,
de cogendis Eremitis, vt habitum præscriptum à ,,
Gregorio gestarent, illos ad hoc compellebant gra- ,,
uibus censuris, efformatis etiam in eos processibus, ,,
vt simul baculos deferrent. Recurrentes verò Ere- ,,
mitæ ad Pontificem Alexandrum, sequens repor- ,,
tarunt ab eo rescriptum aliquot mensibus ab vnio- ,,
ne facta. Habetur autem diploma apud meum disser- ,,
tatorem.[i]

[i] *Marq. c. 4 §. 9.*

Scribit Episcopis ne cogãt eos baculos portare.

23 ALexander Episcopus seruus seruorum Dei. Ve-
nerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Epis-
copis per Lombardiam, Tusciam, & Romandio-
lam, ac Taruisinam & Anconitanam Marchias, Du- ,,
catum Spoletanum, Patrimonium B. Petri in Tuscia, ,,
Campaniam & Maritimã, ac Regnum Siciliæ con- ,,
stitutis; salutem & Apostolicam benedictionem. Li- ,,
teras nostras vobis direxisse meminimus sub hac for ,,
ma (deinde inserit literas à se datas Anagniæ 8. Kal. ,,
Iulij Pontific. an. 2. quas supra[K] dedimus subiũgitq,) ,,
Vos itaq; auctoritate literarũ ipsarũ prædictos Prio- ,,
res & Eremitas (prout ex parte ipsorum fuit propo- ,,
situm coram nobis) ad portandum baculos, & facien ,,
da quædã alia, quæ in narratione literarũ huiusmodi ,,
cõtinẽtur, cõpellere intendẽtes super hoc monuistis ,,
eosdẽ, vel proponitis admonere; & quidam vestrum ,,
in eos, nisi hoc infra idem festum omnium Sanctorũ ,,
adimplere curauerint, excommunicationis, suspen- ,,
sionis & interdicti promulgarunt sententias, vel pro ,,
mulgare intendunt, super quod dicti Priores & Ere- ,,

[K] *Supra n. 16.*

" mitæ petierunt sibi per sedem Apostolicam salubri-
ter prouideri. Quia verò nostræ intentionis extitit,
" vt præfati Priores & Eremitæ ad assumendum vs-
" que ad prædictum festum, iuxta prædictum statutũ
" nostrum, nigras dumtaxat, & nullas alias coloris al-
terius cucullas ab eis, abiectis alijs, deferendas tan-
" tummodò, & non ad alia per easdem literas cogeren
" tur: volumus, & vniuersitati vestræ in virtute obe-
dientiæ per Apostolica scripta præcipiendo man-
" damus, vt singuli vestrum infra octo dies post rece-
" ptionem præsentium processus suos contra memo-
ratos Priores & Eremitas, vel eorum aliquos, occa-
" sione huiusmodi habitos, sublato cuiuslibet difficul
" tatis & dilationis obstaculo studeant reuocare. Alio
" quin ex tunc processus huiusmodi reuocamus, & eos
decernimus nullos esse. Vobis etiam vniuersis &
" singulis inhibemus, ne vsque ad festum resurrectio-
" nis Dominicæ proximè futurum contra sæpe dictos
" Priores & Eremitas, vel ipsorum aliquem auctorita-
te prædictarum literarum aliquatenus procedatis:
" ex tunc verò ipsos tantummodò ad assumendum,
" & deferendum cucullas omnino nigras, tinctas, vel
" non tinctas, non ad aliqua alia compellatis. Dat.
Anagniæ Idibus Octobris Pontificatus nostri anno
" secundo.

Vbique ante & post vnionem manifestè videtur 24
ægre tulisse Eremitas illos Augustinianos, bacu-
los seu ferulas, & ex omnibus bullis clariùs habetur
necessitudinem ea deferendi, non à primæua ordi-
nis institutione, sed ab Apostolico prouenisse man-
Crit.c. 8.§.3 dato. Idque fatetur Ioannes Gonçalez Critana
1 §.3.*n*.10. Augustinensis citatus, [1] licèt non ad Gregorium,
aut

aut eius legatos, se ad Alexandrum Quartum anno 1256. rei originem referat his verbis. *Quia haud facilè Augustinenses à Franciscanis dignoscerentur, Alexander IIII per breue Apostolicum datum anno Verbi Incarnati 1256. mandauit vt Augustinates atriori colore suam vestem imbuerent, baculisque vterentur, quod ea ætate ad praxim redactum est.*

25 Quod verò ad calceos attinet, prætèrquàm quòd hi omnibus tam Eremitis, quàm Anachoretis, quàm item vniuersis ordinibus status sæcularis communes sint, nec peculiare fuerit signum status regularis in sancto Francisco eos sibi induxisse, peculiarius & verosimilius ex eis inducitur argumentum ad probandum nequaquam Ioannis Boni fuisse discipulum. Ille etenim vt sanctus Antoninus [m] refert, numquam calceatus incedebat, cui etiam subscribit Abrahamus Bzouius: [n] Constantius Laudensis [o] in eius vita, necnon Cardinalis Viterbiensis [p] Augustinianus ad summum calepodijs, vel ligneis sotularibus dumtaxat vsum in Eremo conscribunt: vnde ergo ex calceis infertur discipulũ Franciscum fuisse Eremitæ discalceati?

[m] *Anto. tit.* 24. *c.* 13.
[n] *Bzou. ad an.* 1249. *c.* 13
[o] *Laud. li.* 1. *c.* 2.
[p] *Ægid. lib.* 20. *sæcul. ad an.* 1198.

26 Fragile itaque & inane desumunt venerandi Patres Eremitæ ex Francisci habitu Eremitico ad ei⁹ Monachatum Augustinianum asserendum. Quod enim de similitudine vtriusque habitus obijciunt, constat ex bullis Pontificijs non eã exinde exortam, quod Franciscus vestẽ Ioannis Boni, aut similem induerit, imò potiùs quia Francisci vestem, hominibus iam probatam & gratã, induebant Eremitæ, variantes formam sui habitus, & ordinis sui substantiam, vt maiorem sentirent & reciperent in populis cha-

Eremitæ vsurpant habitum Minorum.

charitatem. Quod dum redundabat in multiplicem derogationem Minorum, vt Pontifex loquitur, iussit vt omnino deponerent, & certum sibi assumerent habitum, vel nigri, vel albi coloris, adiectis alijs insignibus corrigiæ & baculi, quibus clariùs discrimarentur. Si verò Franciscani mutuarent hunc habitum ab Eremitis, & hi priores essent in possessione, nequaquam illo priuarentur, & concederetur Minoritis; dum iniquum censetur (vt recenter adnotauit D. Gabriel Pennottus q dignissimus Abbas ædis S. Mariæ de Pace in vrbe, & Procurator generalis congregationis Lateran. Canonicorum regulariũ, vir doctus mihi spectatissimus) veros & priscos rei cuiusque possessores eadem spoliari, atque vltro aduentitijs, & hominibus recenter natis conferri.

q Pennot. in histo. Trip. li. 1. c. 47. §. 3.

Respondetur ad confirmationes adiunctas in principio huius §.

Quod autem addebant ex Iordano & Antonino Eremitas peramplam corrigiam ab Augustino accepisse, longè alienum est à narratiuis Pontificum literis, quæ ad Gregorium Nonum referunt originem. Neque Iordanus suum assertum aliũde probat, quàm ex sermonibus ad fratres in Eremo, quorum auctoritas iam pridem excidit, dum indigne Augustino adscribi docta constitit discussione. Antoninus verò rem transcripsit ex Iordano, vt vel ex hoc loco constabit, & ipse præfatus est r his verbis: *De sacro ordine sancti Augustini, &c. quæ inueni hic refero. Quidã Religiosus dicti ordinis sic scribit. &c.* Ex illo autẽ loco Augustini contra literas Petilani nescio quid velit, aut possit dissertator exsugere pro suã stabiliẽda de corrigia sententia. Verba enim Augustini sunt. *Deinceps perrexit ore maledico in vituperationem monasteriorum & Monachorum, arguens etiam me quòd hoc genus vitæ*

r Anto. cit. c. 14.

August. nihil habet in confirmationem corrigiæ.

Augu. lib. 3. cont. literas Petil. c. 40.

27

à me.

à me fuerit institutum. Quod genus vitæ omnino quale sit, nescit, vel potiùs toto orbe notissimum, nescire se fingit, inde asserens me dixisse Christũ esse Baptistam. Ego certè suspicatus sum quidquã vel apertè, vel apparẽter habuisse hoc loco Augustinum, quod eius Monachos corrigiatos incessisse insinuaret, dum adeò fidenter eum vocat in testem meus dissertator; at nihil ad rẽ hanc ibi habet præter relata, ex quibus qua consequentia Augustiniana tessera corrigiæ inferatur, planè nescio, etiam postquam consului eundem dissertatorem[s] alibi quò lectorem remittit, & vbi latiùs testimonium illud expendit. Sed neque ibi ipse Marquez quidquam ex eo colligit, quàm quòd Augustinus monasteria fundauerit, eaque in Eremo, quos dũ Christi vocat discipulos, videbatur inferre Christũ esse Baptistam, quia non ille, sed iste vixit in solitudine. Quid hic ex ipsa dissertatoris discussione de zona pellicea? Quid illic de perampla & lata corrigia?

[s] *Marq. c. 8. §. 1.*

28 An item similem corrigiam Franciscus sibi cinxerit, an etiam latum, vel angustum habuerit cingulũ, quis poterit enarrare? coniecturare voluit dissertator ex viri in pœnitentiam affectu, quasi latum præcinctorium ad eam plus conducat angusto. Curiosum aut sericum cingulum, vel baltheum constellatum hominem dedecet pœnitentem, nõ autem exile, quale vnius pollicis mensuræ sanctum Benedictum gestasse, & suis præscripsisse narrat Ioannes Diaconus.[t] Quod verò Sabellicus, Polidorus Vergilius, aut Granatensis Francisci cingulum vocauerit zonam, nihil refert ad probandam eius amplitudinem: communi enim hac nuncupatione tam intelligun-

Qualis Francisci corrigia?

[t] *Diaco. in vita S. Greg. lib. 4. c. 82.*

guntur exiles, aut teretes nobiliũ, vel fœminarũ zonæ, quam etiam amplæ, vel robuſtæ militares, vt videre eſt apud obſeruatores lectionum antiquarum. Martialis in Apophoretis de zona agit muliebri, Ouidius in Faſtis de zona tereti, Plutarchus in vita Demetrij, & Spartianus in vita Peſcennij de zona militari, ita vt omnia cingulorum genera hoc vno, ambiguo zonæ nomine intelligantur: quare Ambroſius Calepinus non aliter zonam declarauit, quã per cingulum, quo cingimur. Neque verò omnes interpretes loci iſtius Matthæi: *Neq; pecuniã in zonis veſtris*, in eã abeunt ſententiã, vt in ipſis zonis portarẽtur pecuniæ, quin plures Abulẽ. Euthymius, Maldonatus, & alij ideo id dictũ putent, quia ex zonis pendebant communiter marſupia, vel crumenæ. Neque minorem habet latitudinem apud Hiſpanos vox illa *cinto*, quo vſus eſt interpres Caſtellanus Marci Vliſſipponenſis, quin & ſimiliter amplas & exiles ſignificet corrigias.

Vide Rhodi. lib.22. c. 19. Martial. in Apoph. 151. Ouid. 2. Faſt. Plutarch. Matth. 10.

Baculos item cõmunes quibuſcũq; Eremitis, paſtoribus, ruricolis, & diuerſi generis hominib⁹ eſſe, & ſemper fuiſſe, clarius eſt quàm vt probatione egeat, quã ſi velis vbique in ſacra tibi occurret Scriptura: & ſanè Christus Dominus iuſsit,[v] vt diſcipuli virgã ſeu baculum ferrent. Neq; nos negamus familiares eſſe Eremitis; an verò ita peculiares Eremitis Auguſtinianis fuerint ante ætatem S. Franciſci, vt eis ſeruierit in ſignum & teſſeram à S. Auguſtino acceptam, hoc illud dubij. Profecto Flaminius [x] refert S. Dominicũ, ſiue reſideret in monaſterio, ſiue vſquam iter ageret, ſemper baculum manu geſtaſſe. Nihilominus peculiarem fuiſſe teſſeram Auguſtinianorum probat Ior danus 29

Baculum nõ fuiſſe peculiare Auguſ. inſigne.

[v] Mar. 6. v. 8.

[x] Flam. in vita S. Dominici.

danus de Saxonia,[a] sed inefficaciter ex sermonibus ad fratres in Eremo, quos Augustini non esse iam diximus pro cõpreto haberi, & largissimè probãt duo illi illustrissimi atq; doctissimi Cardinales Baronius, [b] & Bellarminus,[c] quorũ verba nũc recẽs transcripsit, aliaq; multa pro eodem confirmando adiecit argumenta, planè efficacia, Gabriel Pennottus[d] citatus.[e] Addit verò Iordanus prætensam illam suam institutionem baculorum per Augustinũ vetustate, seu antiquitate confirmari; ait enim per B. Gregoriũ Papam statutum fuisse, vt huiusmodi fratres baculos quinque palmorum in manibus portarent. Sed Prǽter quàm quòd ad Gregorium, Augustino, vno atq; altero sęculo posteriorem, originem vel statutũ deferendorũ referat baculorum, quod antea attribuit Augustino, valde planè decipitur circa Gregorium, vt enim adnotauit ad eundem Iordani locum Marcus Antonius Massa Salernitanus (quem dignè laudat Augustinus Fiuizanius in præliminari epistola operis Iordani) nullibi apud B. Gregorium inuenitur huiusmodi statutum, neque sanè mirum, cùm nõ S. Gregorij, Primi, sed Gregorij Noni fuerit præceptũ, cuius de hac re multiplex expressũ testimoniũ, & plures tabulas omnino certas superiùs[f] adduximus. Circa calceamenta nihil occurrit peculiare, quod refellatur, quod enim dissertator colligat ex literis Gregorij Noni Eremitas suos calceatos incessisse, nõ reluctarim. An vero ex re, omni hominũ generi communi, quidquam inferatur singulare, quo probetur Franciscum calceatum, non Anachoretã, aut sui iuris, sed regularẽ egisse Eremitam, id planè nescierim.

a *Iord. lib. 1. c. 15.*

b *Baro. an. 382. n. 26. & 385. n. 12. & in notis ad Mart. die 5. Ianuarij.*

c *Bellar. de scriptur.*

d *Pennot. c. 30. & seqq.*

e *Supra nu. 26.*

f *Hoc §. nu. 3. & seqq.*

Adhuc ostenditur inefficax desumi argumentum ex habitu.

Satis me ostendisse iudicauerim debile omnino ac planè nullum desumi ex habitu Eremitico argumentum pro Monachatu hoc asserendo, dum certò certius probaui formam habitus, quem modo gestant patres Augustiniani, Francisco posteriorem. At demus & anteriorem, vel Franciscum hoc ipso nostro sæculo extitisse, tunicam, corrigiam, calceos & baculum gestasse, quis inde seriùs, aut probabiliùs efformet Augustinianum? Non efficaciùs sanè dicet, quā qui Franciscanum velit, qui tunicam, chordulam, seu funem nodosum absque calceis gestarit. Quot vndequaque semper, & vbique videmus circumcelliones, gyrouagos, & nebulones super tunicas protēsas corrigiatos & funiculatos? quot conspicimus, & audimus, solitarios & Anachoretas sub vtriusque instituti insignibus in solitudine latitantes? Quid? hinc omnes Augustiniani? hinc omnes Franciscani? Absit. An item scire vellem illo æuo ita præscripta Eremitis regularibus Augustinianis hæc insignia tunicæ, corrigiæ & baculi, vt quibuscumque, vel Anachoretis, vel cuiusuis generis hominibus non prostarent aut licerent? Peculiaris sanè non facit instituti, quod pro omnibus fuit institutum. Circa ipsius sancti Augustini vestem plura hic intexere potuissem, nisi maluissem breuitati consulere, nec ita ad singulos huius dissertationis anfractus declinare. Fidenter id dixerim inefficaciter Marquez [g] probare in veste, suæ consimili incessisse S. Doctorem, quod largissimè & data opera conuincit Gabriel Pennottus, [h] ad quem lectorem remitto, ne videar actum agere, *& telam Penelopis texere, atque retexere*. Plura etiam subministrare liceret de congregationum, sub Augustini regula

Auctor vnico de hoc Monachatu inhæret argumēto

g *Marq. c. 4. .1. & seqq.*

h *Penno. cit. c. 21. & seqq.*

vnitarum, origine, ac cuius fuerint primæui instituti, certis tabulis monstrare, nisi vererer non omnibus hæc placitura. Nolo mihi vitio vertatur, quod in meo dissertatore alijs displicuit ex arrepta occasione astruendi Monachatus S. Francisci, & suæ institutionis ad S. Augustinũ deducendæ, originem canonicorum regularium euertere, plures sanctos ijsdem patribus, Benedictinis, alijsque religionibus eripere nobis S. Ludouicum Galliæ Regem negare, sibi omnino D. Claram Montefalcensem adscribere, aliasque id generis in aliorum commotionem questiones excitare. Ego meo dumtaxat adhærebo argumẽto, nec extra chorum in hac scena saltabo, quæ sola Monachatum hunc attingunt, vel stabiliens, vel refellens.

31 Ad quasdam verò coniecturas, vbi argumenta defecerunt, meus dissertator[i] descendit, quæ meo iudicio plus eius causæ obsunt quã prosunt. Quid enim magis infirmam aliquam sententiam esse cõfirmat, quàm vt non rationes firmę, sed quædam exiles, imò non rationes, sed coniecturæ vndequaque pro ea constipentur? Primam autem desumit ex eo quod S. Franciscus dicatur conuersus biennio illo ante institutam suam religionem, at, inquit, conuersus non dicitur, nisi qui mũdo valedicit, & approbatæ cuipiam religioni se tradit, idque probari ait ex iure canonico, toto titulo de conuersione coniugatorum, secundum expositionem Iurisconsultorum in eundem locum, atque interpretationem aliorum Doctorum. Id verè nos libenter admiserimus agi in eo titulo Decretalium de perfecta & vltima conuersione per omnimodum mundi contemptum, & religionis ingressum

i *Marq. c. 23*

Prima dissertatoris coniectura.

Refellitur.

gressum, tractatur enim ibi de dissolutione coniugij, quæ non per aliam conuersionem, quàm per huiusmodi contingit. Præter hanc item & alias esse conuersiones, quis neget, nisi vniuersam reijciat sacram Scripturã, quæ vbiq; scatet huiusmodi phrasi, & modo loquendi quo vsi sunt, qui dixerunt Franciscum post renunciatas patri vestes conuersum fuisse ad Deum. Consulendi libri canonici Eccl. 17. Isaiæ 55. Hiere. 13. Ezech. 18 atque alij passim sacræ Scripturę codices, qui peccata, vel sæculi vanitates relinquentes, & iustitiam sectantes, conuersos ad Dominum appellant. Atque in hoc sensu est & alius titulus in iure canonico de conuersione infidelium (vt rubricam rubricæ opponamus) immediate subsequens ad titulum a dissertatore allatum, quem potuisset consulere, & videre neque à Doctoribus, neque à Pontificibus, neque in iure canonico sumi in eo dumtaxat sensu conuersioně. Atque in ipsa religione esse conuersorum gradus, & quosdam dici oblatos, seu conuersos, qui priuilegijs non gaudent exemptionis, alios verò omnino conuersos atque exemptos docet Panormitanus.[l] Amplior sanè & communior est conuersionis acceptio, quàm vt solis religiosis possit attribui, neque tutum dixerim contra communem loquendi modum sacræ Scripturæ, adhunc solũ sensum illam redigere. Circa illa verba de peccatoris conuersione ad Deum apud Zachariam Prophetã; *Conuertimini ad me & ego conuertar ad vos*, vide si placet Augustinum in Psal. 70. & lib. 50. homiliarum homil. 34. c. 4.

Latus sensus conuersionis.

l Panor. in c. Tuarum de priuileg. n. 4.

Zacha. 1.

Aliam addit coniecturam ex ijs verbis, quibus S. Bonauentura[m] retulit Innocentij Pontificis erga 3

Secunda coniectura.

m Bonauent. c. 3. in fin.

Fran-

Franciſcum & ſocios dignationem. *Approbauit*, inquit, *regulam, dedit de pœnitentia prædicanda mandatum, & laicis fratribus omnibus, qui ſeruum Dei fuerant comitati, fecit coronas paruulas fieri, vt verbum Dei liberè prædicarent*. Dum, inquit, refert Bonauentura factas fratribus laicis coronas paruulas, neque de Franciſci corona quippiam eloquitur, probabiliter infertur eam iam habuiſſe, at non aliunde accepit, quàm ſub habitu & inſtituto Eremitarum: non enim tantum videtur ſibi aſſumpſiſſe, vt tonſuram clericalem voluerit admittere ex priuilegio ordinis, adhuc non approbati, ſed nihil nimium ſibi attribuit. Franciſcus ſacra iam pœnitentiæ norma inſtituta, dum ſibi clericali modo capillos in orbem tontondit: Apoſtolica enim traditione ac conſtitutione in Eccleſiã deriuatum eſt (veluti latè docet Seuerinus Binius in notis ad epiſtolam decretalem Aniceti Pontificis) vt eorum capita in modum ſphæræ deſuper tondeantur, qui à communi hominum vita recedentes, excultius vitæ genus ſectantur. Ita Rabbanus de inſtitutis clerico.[n] Iſidorus de diuin. offi.[o] & ex hoc Concilium Aquiſgranen. ſub Ludouic. Pio cap. 1. Cõcilium item Toletan. 4. cap. 55. & Toletan. 6. cap. 6. 7. & 17. vbi videndæ ſunt notæ Garſiæ Loayſæ in cap. 6. ad illa verba: *Vt vir detondeatur*. Plura habet de Monachorum tonſura Epiphanius hæreſi 80. aduerſus Maſſalianos, *Oportet*, inquit, *filios Virgnis Matris Eccleſiæ eſſe reuerendos in tonſura*. Et Hieronymus epiſtol. 48. ad Sabinianum, Beda lib. 5. de geſtis Anglorum, & huius ritus meminit etiam Dionyſ. Areopa. de Eccleſ. Hierch. par. 2. cap. 3. Quid ergo prohibuit Frãciſcum, ne in nouo & excultiori vitæ genere, atq;

Reÿcitur.

Seuer. Binius

n *Rabb. c. 3.*
o *Iſid. lib. 2. cap. 4.*

ſub religioſa pœnitentiæ ratione comam religioſè tonderet, præſertim cùm iam vnius aut alterius anni ſpatio, & plurium ſociorum ſequela iam ſuum firmarit inſtitutum, nec vllum eſſet præceptum, aut ius poſitiuũ Eccleſiaſticũ, quo teneretur vlteriorẽ confirmationem petere à Pontifice, vt doctè obſeruarunt illuſtriſ. Bellarminus, Ioannes à Carthagena, & Hieronymus Platus, atq; ego ex his aliàs p adnotaui. Socium item tunc habuit ſecum Syluestrum Aſsiſiatẽ Sacerdotem, nec tamen de eius corona verbum fecit Bonauentura; an ergo & religioſè tonſum negabimus, & quotquot erãt in illo tunc ſodalitio diuino cultui deputati, abſque tonſura fuiſſe dicemus, vel aliunde, quàm ſub hoc vitæ genere ea inſignitos affirmabimus?

p *In annali. ad an.* 1210. *num.* 1.

Tertia coniectura.

Tertiam deſumit coniecturam ex quibuſdam ſimilitudinibus vitæ & actionum vtriuſque Dei ſerui, Franciſci, & Ioannis Boni, nullius planè momẽti, aut efficaciæ ad ſtabiliendũ prætenſum hunc Monachatum, quare non eſt cur ſingulas recenſeã, præſertim cũ ex ſerie annorum, quam ſuprà ſtatuimus, euidenter conſtet, nihil horũ potuiſſe Franciſcum edíſcere ex Ioanne Bono, tanquã ex præceptore, & ex illis multa, etiam ſecundum calculum annorũ ſtatutũ à noſtro diſſertatore, non niſi poſt Franciſcanũ ſodalitiũ iam inſtitutũ euenire potuerint. Verè licèt dictũ ſit de Abrahamo, & quotidie dicatur de vnoquoq; ſancto confeſsore Pontifice in laudibus Eccleſiaſticis, *quod non eſt inuentus ſimilis illi*, tamen multi comparantur inſigni Partiarchæ, & ita inuicẽ inter ſe cõferuntur ſancti confeſſores in plærisq; heroicis actibus, vt ex eadẽ virtutis officina prodijſſe, vel ſub eodem 33

Eccle. 44. *v.* 20.

dem

dem magiſtro audijſſe videantur, licèt toto orbe aliquãdo diuiſi diuerſis ſæculis effloruerint. Librũ integrũ nec paruę molis, ante ducẽtos annos ſcripſit Bartholomæus Piſanus de cõformitatibus vitæ Chriſti, & Frãciſci, qui ei adeò ſimilis quantũ homini licuit, vndequaq; apparuit, vt non immeritò dixerit Volaterranus q *Cõſeruatoris noſtri ferè per omnia typum geſſit:* nec tamẽ omnia immediate ab ipſo didicit Chriſto, ſuffecit audijſſe & legiſſe, quæ ſaluator effecit, vt imitari vellet & ſequi: quod & probabiliter de B. Ioanne Bono Franciſco coæuo, & ſuperſtite ſuſpicari licebit. Potuit enim Franciſci virtutes audire, ipſũ videre, vel cũ ſocijs agere, qui multa de ſuo inſtituto re adhuc in viuis agente, vel iam defuncto referrẽt, quæ ſancto viro ad maiora aſpirãti calcaria adderẽt, vt præclariſsimi hominis, iam mũdo notiſsimi, & inter ſanctos relati, omnibus æmulandum ſectaretur exemplum iuxta illud Apoſtoli: *Æmulamini chariſmata meliora.*

q *Volater. li. 21. Antropolog. cap. de S. Franciſco.*

1. *Cor.* 12. v. 13.

Recenſentur & refellũtur huius præten ſi Monachatus aſſertores.

§. 5

1 Am tandem deueniendum erat ad rei teſtes, vel aſſertores, quos in diuerſas acies diſſertator effinxit: aliquando enim in teſtes apertos ſeu claros; & probabiles, vel obſcuros; aliquando in domeſticos Auguſtinianos, & alius vitæ viros diſtinguit,

guit, ne si perdiderit turmam vnam, non saluetur & altera. Claros testes enumerat viginti vnum, obscuriores plures; Augustinianos multos, externos conuocat vndecim. Sed antequam horum vires exploremus, ducem tanti exercitus exquiramus. Profecto non alius assignabitur quàm Iacobus Philippus Bergomensis Eremita Augustinianus, qui tertio post Franciscum sæculo Monachatum hunc primus adinuenit, vt venerandus P. Antonius Daza [r] præmonuit. Sed alios hoc priores antesignanos statuit, & euicisse se putat Marquez [s] præmittens Henricum de Vrimaria, seu de Alemania, Iordanum de Saxonia, constitutiones quasdam Patauinas ordinis Eremitarum, Marcum Antonium Sabellicum, & Polidorum Vergilium. Hærendum hic paulisper pro asserendo primatu Philippo Bergomensi, ad quem reducenda est totius rei origo: quod facilè fiet, si eorum quos priores Marquez vult, examinemus sermonẽ & tempus. Citatur Henricus de Alemania (quem eundem esse cum Henrico de Vrimaria ait dissertator, [t] sed diuersum facit Ioannes Gonçalez de Critana Augustinianus in epitome historica vitæ monasticæ S. Augustini Hispano idiomate edita, quam latinam fecit Gregorius Aur. D'aynett. Augustinianus) in tractatu quodam per eum completo anno 1334. seruato in Bibliotheca sancti Victoris Parisien. in pluteo triplicis G. in hæc verba. *Beatus Franciscus cum dictis fratribus habitauit, & vt quidam asserunt, fuit frater nostri ordinis in loco S. Iacobi de Aquauiua iuxta Pisas.* Aliter citat locum hunc Ioannes Gonçalez citatus sub his verbis: *Henricus ab Alemania in ea, quam membranis reliquit historia,* inquit, *tempore Innocentij*

Philip. Bergomas primus assertor huius Monachatus.

r *Daza tract. de Monacha. S. Franc.*

s *Marquez c. 21. §. 4.*

t *Marquez cit. §. 1. Crita. cap. 9. anti. §. 1.*

Examinatur testimonium Hẽrici de Vrimaria.

nocentij Tertij fuit frater Ioannes de Cella, circa quod tẽpus B. Franciscus cũ fratribus S. Augustini habitauit; & quidam asserunt quòd fuit frater dicti ordinis S. Iacobi de Aquauiua iuxta Pisas, vt ex eius vita colligitur, vbi legitur quod B. Franciscus habitum Eremiticum deferẽs, baculum manu gestans, pedibus calceatus, & corrigia cinctus cum fratribus Eremitis sancti Augustini deuotè incessit. Concludit autem, inquit Critana, quòd *relictis omnibus solus ad nemus confugit.* Non expendo modò differentiam vtriusque lectionis, fortassis enim interpes latinus huius epitomes aliter transtulit ex Hispanico, quàm codex habeat Ms. Parisiensis: sed illud obiter interrogauerim vbi (vt ille scribit) legitur in vita sancti Francisci, quòd sub illo habitu cum Eremitis S. Augustini deuotè incesserit? Volue sanè, & reuolue quantum placuerit, vitas quascumque ante huius Henrici ætatẽ scriptas, atque illam præcipuã à D. Bonauentura accuratè exaratam, neque verbum de Eremitis Augustinensibus inuenire, aut quidpiam de ijsdem subodorari licebit.

2 At quidquid sit de re hac omnino manifesta, ipsius testimonij veritatem placuit diligentiùs inquirere. Datis itaque literis an. 1622. ad viros doctos amicos Parisijs commorantes, oraui obnixiùs, vt omnino rei veritatem mihi explorarent, transcriptis ad eos verbis ipsis & citationibus, quæ apud meum dissertatorem [v] habẽtur. Egerunt cum Bibliothecario S. Victoris, atque vno & altero die reuolutis libris scamni signati, consultoque seriùs indice, minimeque inuento tractatulo, transmiserunt mihi subsequens R. Patris Bibliothecarij testimonium. *Fgo infrascriptus testor librum, qui dicitur tractatus completus per Henricum*

[v] *Marquez proximè cit.*

cum de Alemania non esse in pluteo g.g.g. Bibliothecæ nostræ sancti Victoris, meque diligenter inspixisse catalogũ dictæ Bibliothecæ, & dictum auctorẽ in ea minime reperisse, neque vllam eius mentionem. In cuius rei fidem subscripsi 4. Maij 1622. fr. Nicolaus *Bollaire regularis indignus præfati loci, necnõ Bibliothecarius.* Attamen dũ mihi subesset scrupulus circa indagatorũ solicitudinẽ, mirarerq; adeò distinctè enumeratis scamni characteribus, additis inditijs & tractatuli principio, citari à dissertatore testimoniũ, iterũ rescripsi ad Hugonem Bardæum nostrum, confessarij Reginæ Christianissimæ socium, modò collegij Louaniensis Minorum Hibernorum professorem, rogans vt nouam & sedulam adhiberet operam in hoc opusculo, vndequaque, & per omnes, si oporteret, pluteos inuestigãdo. Inuenit tandem, & tale dedit responsum. *Omnem posui curam in detegendo illo tractatulo, quem V. R. indicat, in Bibliotheca S. Victoris, & tandẽ offendi in quodã libro antiquo papyraceo in quarto, qui seruatur in prima aula eiusdem Bibliothecæ in scamno, cui inscribi solebant tres G.G.G. nam & characterũ aliquantulũ immutatus est ordo. In libro isto continentur plures diuersi tractatuli scripti characteribus fermè Gallicis, omnino similibus & antiquis. In tractatu illo Henrici de Alemania (vt habet inscriptio) non verò de Vrimaria, vbi plurimũ agit de differentia canonicorum regularium ab Eremitis Augustinensib. habentur in pagina 40. folio penultimo ea, quæ V. R. inquirit sub hac formula verborum. Beatus Franciscus cum dictis fratribus habitauit, & vt quidam asserunt, fuit frater nostri ordinis in loco S. Iacobi de Aquauiua iuxta Pisas. Tandem licentia obtenta à Priore dicti loci vt arctiorem vitam assumeret, dimissa zona & sub-*

cellaribus ad nemus se solitarius transtulit. Hæc ibi; sed in margine diuerso, & recentiori charactere, etiam cancellata; neque in eadem margine, aut in textu, ante vel post, antecedens aut subsequens verbum vllum habetur de patre nostro Francisco.

3 Vide ergo quã suppofititius hic testis mereatur fidem: & sanè planè constat recentiorem esse additionem hanc, dum ait alios asseruisse Franciscum Augustinianum fuisse: quis enim aliquando sub illo tẽpore, aut ante huius Henrici ætatem, imò nec multis post annis, quidquam de hoc prætenso dixit Monachatu? Taceo insuper, quòd tyrocinij, vel incolatus locum assignet S. Iacobum de Aquauiua propè Pisas, contra communem Augustinianorum fidem, vt ipse Marquez [x] notauit, de quo nos egimus superius,[a] atque etiam singulariter præ omnibus dicat obtinuisse licentiam à Priore dicti loci, vt arctiorẽ vitam assumeret, deinde solitarium ad nemus se cõtulisse, quod est contra Bonauenturæ, & aliorum auctorum narrationem, qui dicunt statim à deposita veste, eum prędicandæ pœnitentiæ, & nouæ vitæ instituendæ totum intendisse. Neque minus fictitiũ illud quod refert Critana [b] ex Nicolao ab Alexandria c. 9. collectaneorum ordinis Augustiniani, scilicet S. Franciscum instructum voce Euangelica ad arctiorem vitam assumendam R.P.Fr. Bandinum Priorem monasterij S. Saluatoris, quod Sylua lacus dicitur, ordinis S. Augustini Secenis (Senis puto voluisse dicere: in illa enim diœcesi monasterium hoc) adijsse, durius aliud vitæ genus ineundi facultatem rogaturum. Belle sanè sibi cohærent hi auctores, ille ad Pisarum, hic ad Senarum Priorem recurrisse absque

x *Marquez c. 26. §. 4.*

a *§. 3. n. 10.*

Egregiũ commentum.

Bonauen. c. 3

b *Critana c. 8. . 2.*

Refellitur.

L vllo

vllo perhibet teste, cùm statim ab audito Euangelio habitum mutasse communiter vitæ S. Francisci scriptores enarrent. Quid? quod & Eremitæ Tusciæ, in qua comprehenduntur tractus Pisanus & Senensis, vsque ad annum primum Pontificatus Innocentij Quarti non fuerunt Augustiniani: nam præter quàm quòd ille omnium primus tunc eos iusserit regulam sancti Augustini assumere, vt cõstat ex bulla eiusdẽ, *Incumbit nobis*, data 17. Ianuar. ad vniuersos Eremitas Tusciæ (exceptis fratribus Gulielmitis sub regula etiam sancti Benedicti degentibus, quos noluit tunc ad illam vnionem reducere) quæ habetur apud meum dissertatorem,[c] & in regesto eiusdem Pontificis num. 333. apertè asseritur, eos vsque ad illud tempus regulam obseruasse S. Benedicti, vt etiam ex his duabus literis eiusdem Pontificis, quæ habẽtur in citato regesto sub num. 176. & 587. aperte demonstratur.

Eremitæ Tusciæ quãdo susceperunt regulã S. August.

c Marq. c. 3. §. 8. & c. 18. §. 11.

Innocentius, &c. Priori & fratribus Eremitis in Tuscia, ordinis S. Augustini, Salutem & Apostolicam benedictionẽ.

Absoluuntur ab obseruãtia regulæ S. Benedicti.

CVM à nobis petitur, quod iustum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quàm ordo exigit rationis, vt id per solicitudinem officij ad debitum perducatur effectum. Exhibita siquidem nobis vestra petitio continebat, quòd cùm regulam B. Augustini vobis concedendam duxerimus, vt à vobis

bis & successoribus vestris perpetuis futuris temporibus obseruetur, ac per dilectum filium nostrũ R. S. Angeli Diaconum Cardinalem à promissione, quam de obseruando ordine S. Benedicti, vel quocumque alio feceratis, de speciali mandato nostro sitis penitus absoluti. Nos absolutionem ipsam ratam & gratam habentes, illam auctoritate Apostolica confirmamus, & prȩsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c. Si quis, &c. Datum Lateran. 5. Kalend. April. an. 1.

Innocentius, &c. Priori & fratribus S. Mariæ de Murceto ord. S. Augustini Pisanæ Diœc. &c.

CVM vos & alij Eremitȩ per
5 Tusciam constituti de mandato nostro nuper ordinem, & regulam B. Augustini duxeritis assumendã, eã perpetuis temporibus seruaturi, ad obseruationem regulæ S. Benedicti, quam in Eremo vestra fuisse vos professos asseritis, denuntiamus vos auctoritate præsentium non teneri. Datum Lateran. 7. Kal. April. an. 1. Heus benè hæc sibi concordant, vt à Monachis seu Eremitis sancti Benedicti licentiã & veniam ille expostulet, quem totis viribus contendunt Augustinianum fuisse, & ab Agustiniano initiatum.

Examinatur testimonium Iordanis de Saxonia.

Porrò vt ad antesignanos huius exercitus, quos Bergomensi volunt priores, reuertamur. Iordanus de Saxonia ab eis citatur lib. 1. vitas fratrum cap. 8. sub his verbis. *Cùm fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, plurimi ad eum conuersi sunt, inter quos fuit Beatus Franciscus, qui ordinis postea Minorum fundator fuit. Qui in honorẽ sanctæ Mariæ Virginis Ecclesiam construxerunt ibidem, &c.* Atqui hic etiam suspicio corrupti textus, nam quæ hoc loco apud Iordanum referuntur, scripta sunt ex bulla Innocentij IIII. *Sanè ad audientiam*, sæpius à me citata, & verbatim relata à dissertatore,[d] cuius verba cum ijs, quæ habet Iordanus, hic poterit lector conferre. Ita habet Pontifex, vel Cardinalis Guilielmus apud Pōtificẽ. *Sanè ad audientiã Domini Papæ peruenit, quòd bonæ memoriæ Fr. Ioannes Bonus primus de ordine vestro, primã apud Budriolũ Cæsenatensis diœc. de concessione diœcesani loci eiusdẽ domũ incœpit, & dũ fama cõuersationis eius per loca vicina crebresceret, & plurimi conuerterẽtur ad eũ, Ecclesiã in honorẽ B. Mariæ Virginis cõstruxit ibidẽ: crescente autẽ numero & merito eiusmodi conuersorũ, religio vestra per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerant, extitit propagata. Cũ autẽ ijdem religiosi aliquã de approbatis regulã non haberent, quidã ex eis accedentes ad sedẽ Apostolicã, obtinuerunt ab ea B. Augustini regulã sibi dari, & sic ex tunc cœperunt in regularibus obseruantijs instrui, & regulariter se habere.* Hæc illa Cardinalis, Protectoris horum Eremitarum, illius tẽporis viri, in bulla Pōtificia narratio; audiamus nũc Iordani historiã: *Erat*, inquit, *frater magnæ sanctitatis re & nomine Ionnes Bonus, qui primo apud Budriolum Cæsenatensis diœcesis domunculam quandam de consensu diœcesani*

[d] Marq. cap 13. §. 7.

diœcesani construxit, & ibi vitam Eremiticā in arctissima pœnitentia duxit. Cumque fama conuersationis eius per loca vicina crebresceret, plurimi ad eum conuersi sunt, inter quos fuit Beatus Franciscus, qui ordinis postea Minorum fundator fuit. Qui in honorem sanctæ Mariæ Virginis Ecclesiam construxerunt ibidem. In qua simul cum dicto patre, virtutum Domino sedulo seruierunt. Crescente autem merito & numero istorum conuersorum, religio illa per eos in diuersis partibus, in quibus mansiones construxerunt, est satis propagata. Vocabantur autem isti homines fratres Eremitæ fratris Ioannis Boni, cū ipse fuerit primus institutor eorum, & quasi Prior generalis ordinem illum paterna solicitudine gubernaret. Cum autem ijdem Religiosi aliquam de approbatis regulam non haberent, ordini Eremitarum S. Augustini de mādato sedis Apostolicæ sunt vniti, sicq; vir iste sanctus, qui prius sine regula religiose vixerat, postmodū sub regula S. Augustini militās peramplius in deuotione sedula virtutū Dño seruiebat. Nō approbare nō poterit lector fidelē trāscriptionē, & verū transumptū narrationis Pōtificiæ, sed malè feriatū aliqualē opinabitur abrupte inseruisse illa verba: *Inter quos fuit B. Frācisćus, qui ordinis postea fratrū Minorum fundator fuit*, cum quibus sanè non adeò rectè, vel in ipsa cōstructione, connectūtur verba sequentia. Et quidem extra locum suum, atq; præpropere apposita ipse meus fatetur dissertator.[e] Vnde quęso licuit huic auctori historiam hanc narrationi Pōtificiæ assuere? quo teste? quo narratore rē alienā ab historia Pontificia attexuit? quo auctore adeò confidenter inducit rem alterius sæculi, & post centū & plures annos solitarius & singularis narrator, rē cui interesse non potuit, alienæ affigit relationi?

e *Marq. ca. 26. §. 5.*

Quid?

Quid? an non hoc irrepere potuit in aliquod ex illis
corruptis, imò & contortis, deprauatisque exempla-
ribus, quæ iã extitisse, seq; habuisse fatetur in vtraq;
epistola præliminari Augustinus Fiuizanius Eremita,
qui primus hunc librum edidit latinũ. Quæ autogra
pha, vel quos codices Mss. exaratos ante ætatẽ Phi
lippi Bergomensis (qui errori huic, vt cõtendimus, &
mox probabimus, primus dedit initium) proferet in
medium, per quos fidem conciliet huic additamento?

Pamphil. Posseuin. Gratianus.

Adde quod de libri inscriptione, vel eius auctore 7
non inane suboriatur dubium. Iosephus Pamphilus
in Cronico Augustiniano, Antonius Posseuinus in
Apparatu, Thomas Gratianus Eremita in Anastasi
Augustiniana, seu de scriptoribus ordinis Augustinẽ
sis, librum Iordani de Saxonia inscriptum *vitas fra-
trum*, referunt incepisse ab illis verbis *spiritualis pul-*

An Iordanus de Saxonia sit auctor libri de vitis fratrũ Rosroeydus.

chritudinis. At aliud est initium illius libri, quem sub
titulo *vitas fratrum*, & nomine Iordani produxit Au
gustinus Fiuizanius, quod & dudum annotauit R. &
perdoctus P. mihi spectabilis Heribertus Rosroey-
dus prologomeno I. ad vitas patrum à se editas, &
erudite illustratas. Quare Gratianus librum hunc à
Fiuizanio editum, alium ab illo de vitis fratrum pu-
tat, & vel vt distinctum enumerat. His adiunge non

Quando floruit Iordan⁹.

cohærere tempus, sub quo floruit Iordanus, cum æta
te auctoris huius libri. Hic enim lib. 2. cap. 14. ait se
legatione functum pro Priore & Capitulo generali
Mediolani celebrato, vt acta illorum Comitiorum

f Pamphil. ad an. 1343.

Clemente Sexto præsentaret. Hic autem Pontifex
creatus est anno 1342. & Synodus illa Mediolanen-
sis Augustianorum, vt refert Pamphilus f habita
est

est an.1343. in qua Gulielmo Cremonensi ad Episcopatum Nouariensem assumpto suffectus est Dionysius Mutinensis. Sed Iordanum de Saxonia idem Pamphilus reponit circa annum 1408. sub Nicolao Saraceno de Cassia Generali, qui defuncto Tholomæo Veneto subrogatus est in Synodo Aquilana an.1400. Gulielmus Eysengrenius eundem Iordanũ an.1409. & Thomas Gratianus an.1410. claruisse recensent. Quomodo ergo ante annos sexaginta, vel circiter septuaginta pro generali Priore, & Synodo legationem poterat obire ad Summum Pontificem, nisi impuberem adolescentem, vel iuuenculũ velis ad rem adeò grauem à grauissimo Senatu ad supremum Pontificem destinatum, vel illius annos vltra communem hominum protrahas ætatem? Quomodo etiã minus probabiliter ante tercẽtum annos eũ scripsisse asserit Marquez,[g] quem post 1400 effloruisse citati actores affirmant? Quid? si his etiã addas auctorem illius libri dicere[h] se familiarem habuisse Henricum de Vrimaria, hic verò referente Marquez[i] ait se cognouisse Lamphrancum Mediolanensem, qui creatus est Generalis Eremitarum in magna vnione sub Alexandro IIII. an.1256. mortuusque est anno 1264. quæ cohærere non possunt, nisi Iordanum longœuum nimis efficias, & centũ vel plures annos superuixisse contendas. Vbi tot sunt dubia circa librum hunc suo auctori asserendum, & plures, neque eæ inanes, aut leues suspiciones circa additionem illam ad historiam Pontificiã de Monachatu Francisci, parua, aut infirma suberit fides. Sanè inter tot scrupulos nihil euincet locus ille, nec circa Franciscum Eremitis adscribendum,

g *Marquez c.21.§.1.*

h *Iord.lib.2. c.22.*

i *Marq. ca. 16.§.3.*

nec

nec circa primatum in asserto hoc Philippo Bergomensi tollendum.

Constitutiones etiã quasdã Patauinas factas anno 1315. proinde dissertator producit,[1] quia in eis statutum est, vt de sanctis Simpliciano, Dominico, & Francisco ab illo tempore in vniuerso ordine recitaretur officium, hac de causa vt credibile reputat dissertator, quia quandam affinitatem habebant cũ ordine Augustiniensi. Cum Simpliciano, inquit, communicauit Augustinus sub statu iam Monachali, Dominicus initiatus est sub Canonicis regularibus S. Augustini; Francisci autem affinitatem in nullo ait se posse explorare, nisi quod Monachatũ hunc subierit Augustinianum. At ego velim scire, an venerandi Patres Eremitæ solos sibi affines admittant diuino officio colendos? an solos eos, quibus aliquod cũ sancto Augustino intercessit vinculum, in suis reponant Kalendarijs, vel libris inserant ritualibus? An item omnes pios & sanctos viros, cum quibus Augustinus in sua conuersione, vel suscepto iam baptismate consortium iniuit, officio colunt diuino, vel etiam omnes sanctos ordinis Canonicorum Regularium ita suos faciunt, vt eos precibus concelebrent horarijs, & propterea Simplicianum & Dominicũ in suo ordine coli præcipiant? Anne credendum est neq; Franciscum etiam ad eundem cultum admissuros, nisi illa interueniret consodalitatis affinitas? cuius cultum sæpius, & iteratis literis, quas nos patulas efficiemus, Pontifices omnibus Christi fidelibus commendarunt, & quem religiosi ordines vniuersi in ritualibus sanctorum tabulis sacro honore colendum conscripserunt.

[1] *Marquez c.21.§.1.*

De constitutionibus Patauinis.

Vide August. lib.8. confess. c.1.& 2.

In Annal. ad an.1228. & deinceps.

His

9 His subnectit Marcum Antonium Sabellicum, quem Bergomensi posteriorem, aut eius in hac opinione sectatorem dici ægre ait [m] se pati posse. Probat itaque eum fuisse Bergomensi, si non ætate, quia coæui erant, saltim in scribendo priorem. Nam Bergomensis lib. 16. supplementi citat Sabellicum, refertque Enneadum opus, quod diuinum vocat, & omni admiratione dignum, elegantissimo conscripsisse stylo, & plurimis distinxisse voluminibus. Ego certè nescio vnde Marquez sumpserit hoc testimoniū ex Bergomensi, quod tamē habere nō diffiteor, at nō eo in loco, vel opere, quod ille perlegerit, aut viderit, vt iā ostendo. Locus ille & encomiū Sabellici habet Bergomensis [n] in supplemēto supplemēti chronicorū: sed hoc opus eius nō vidit Marquez, imò & scripsisse diffitetur. [o] Nam cùm ad testium numerosam constipationem citaret supplementum supplementi chronicorum Bergomensis Italico idiomate conscriptum, dubitaretque ne sibi obijceretur, non alium à Bergomensi hunc esse auctorem vel testem, sed eiusdem operis aliam translationem, tacitam præuenit obiectionem dicendo aliud esse ab illo hoc opus, diuersumque auctorem. Probat autem ex inscriptione operis, asserens Bergomēsem supplementū scripsisse: hoc autem esse illius supplementi supplemētū accuratiori studio elaboratum, & multis in locis auctū, vt constat ex principio libri secundi, & testimonio quod affert de diuo Francisco, quod locupletius est in supplemento supplementi, quàm in supplemento Bergomensis.

10 Hinc mihi probatur, & manifestiùs liquet, non vidisse dissertatorem opus latinum Bergomensis inscri

M ptum

m *Marq. cit. §. 4.*

Quis prior scripserit, Sabellicus, an Bergomas.

n *Bergom. li. 6. ad an. 149.*

An Marq. viderit supplementum supplementi Bergomensis.

o *Marquez proximè cit.*

ptũ, supplementum supplementi, cuius liber ille Italicus est mera trãslatio, vt statim ex ipso codice ostẽdam. Dicã ergo quo ordine, & methodo hæc sua opera scripserit Bergomensis. Ante annũ 1486. & ætatis suæ quinquagesimũ secundũ semel, & iterum opus suum historiarum, seu supplementum chronicorum terminauit, ac tum tertiò perfectum, & auctum Idibus Octobris anni prænumerati impressum fuit Venetijs per Bernardũ Rizum de Nouaria anno salutis 1490. 15. Maij sub illius Reipublicę Duce Augustino Barbadico, in quo opere historiã deduxit vsq; ad annum illum ipsum, quo excusa est, atq; ita vnã, vel alterã narratiũculã apposuit anni illius 1490. & quindecim dumtaxat libros habet illud opus, in quibus nec verbũ habet de Sabellico, quippe qui vsque ad illud tempus suas Enneades non edidit. Quare ex solo supplemento Bergomensis, quod solum scripsisse asserit Marquez, non potuit illud testimonium afferre, sed ab alijs fortasse citatũ attulit, & ex supplemẽto, quod solũ vidit, & illud testimoniũ non habet, citauit. In hoc autẽ opere lib. 9. ad an. 390. lib. 12. ad an. 1199. & lib. 13. ad an. 1209. & 1224. habet, repetitq; Bergomensis plura de Monachatu hoc Augustiniano S. Francisci. Deinde post plures annos, scilicet anno Christi 1503. & suæ ætatis sexagesimo nono, amplius suum auxit opus, plura vbique addendo, & librum sextum decimum adiungendo, in quo habetur illud de Sabellico elogium, vocauitque opus hoc nouas repercussiones historiarum, seu supplementũ supplementi à se editi, historiam deducens vsque ad an. 1502. quod edidit Venetijs opere, & impensis Georgij de Rusconibus an. 1502. die 4. Maij ætate

Bergomensis quando scripsit.

iam decrepita, vt constat ex libri fine. & epistola, quã præmisit ad D. Antoniotum sanctæ Praxedis Cardinalem, in qua ita præfatur: *Cùm supplementum chronicarum mearum iam dudum à me multis laboribus, multisque vigilijs elucubratum, in Christo Reuerendiss ac sapientissime Pater & Domine, sæpe ac sæpiùs quadam incredibili voluptate, & animi suauitate perlegerem, didici in eo plurima fore mendosa, plurioraque tam antiqua, quã noua, memoratu dignissima deesse. Quam ob rem haud parum subtristis diu extiti. Verùm tandem, cùm me ipsum collegissem, & rẽ mente diligentiùs volutassem, demũ animo incẽsus, meæ vetustatis, ac meæ tremulæ manus parũper oblitus, de ipso nouã facere repercussionem constitui, &c.* In hoc autem opere in principio libri secundi habet illam ipsam obseruationem accuratioris adhibitæ diligentiæ, quam Marquez notauit haberi in opere Italico, additque frequenter interpres, vel mutat voculã, imò & aliquando rei seriẽ in trãslatione, sed vt plurimum nõ sine errore, vt contingit in hac narratione de sancto Francisco, vbi ait regulam eiusdẽ sancti Patriarchæ confirmatã à Gregorio, quod tamen nullibi, vel in supplemento, aut in huius supplementi supplemento habet Bergomensis: licèt in posteriori, sicut in priori in eisdem locis, & ad eosdem annos (præterquam in libr. 13. vbi annum 1209. mutauit in 1203.) agat de sancto Francisco. Porrò meram hanc esse translationẽ, ipsa libri inscriptio, & finis clariùs dicunt, quàm vt in controuersiã, aut dubium verti possit à quopiã, qui librum, vel leui aspexerit intuitu. Ita enim inscribitur, *Supplementum supplementi de le Chroniche vulgare nouamente del venerando Padre frate Iacobo Philippo*

del ordine Eremitano primo auctore agionto & emẽdato, el qual comença dal principio del mondo in fino al anno de la nostra salute 1502. *& diligentemente vulgarizata per Miser Francesco C. Fiorentino.* Hæc ipsa iterum repetit in fine huius operis impreſsi Venetijs anno 1508. ex quibus conuincor, nec latinam editionem, nec Italicam hanc translationem Marquez vidiſſe.

Sabel. posterior inscribendo Bergomate.

Vidit itaque Sabellicus primas illas editiones Bergomẽsis, eisq; vsus est, vt videre licet ex indice auctorum, quos suis Enneadibus scribendis tomo potiſsimum secundo adhibuit, in quo ad initiũ eiusdẽ tomi hunc Iacobum Bergomensem Eremitanum adnumerat. Quem etiam citat perſæpe, præsertim Enneade 7. lib. 8. agens de suscepta fide Christiana ab Armenijs, Hiberibus, & Colchis: & lib. 9. improbat eũdem Iacobum Philippum cum Prospero reponentem Anasthaſij & Innocentij Pontificatus sub Imperio Honorij, & Arcadij fratrum Theodosij senioris filiorum. Citauit itaque hic ex Bergomensi plurima, & inter cætera illud de Francisci Monachatu; neque enim de suo se loqui ostendit, illa vsus formula loquẽdi. *Franciscus, qui, vt scribunt quidam, Aurelij Augustini sacris initiatus*: & Bergomensis vicem rependit, digno eum cohonestans encomio in auctario suo, viginti ferme annis à primo opere seu supplemento edito, in lucem emiſſo. Iudicet hic lector quàm dignè commoueatur diſſertator in patrem Daza, quia dixit Sabellicum in hoc aſſerto ducem habuiſſe Bergomensem. 11

Plura ex eo citat.

Polid. Verg. Bergomensi posterior.

Alium adhuc producit diſſertator testem Bergomensi priorem, Polidorum Vergilium lib. 7. de inuẽtori- 12

tori-

toribus rerum cap. 4. quem si non ætate, vel tempore seniorem, saltim æqualem constituit, ex eo quod, Genebrardo teste, conuiuebant an. 1494. Iacobus Gualterius Polidorum ponens sub finem sæculi 15. Paulusque Iouius sub Henrico VII. Angliæ Rege aliquantò anteriorem faciunt Bergomensi; hunc autem Bellarminus in chronologia reponit sub anno 1494. At constat ex supradictis Bergomensem anno 1503. annum egisse sexagesimum nonum, & ante an. 1486. suū supplementū scripsisse: Polidorus verò suam deduxit historiam Anglicanam ad annum 1538. in quo dicit Ioannam, filiam Ioannis Seymer, matrem Edoardi Sexti, Henrici Octaui vxorem, obijsse ex puerperio nascente eodē Edoardo: plures etiam annos post 1538. superuixisse eundem Polidorum ex eo loco constat, nam ibidem loquitur de Edoardo iam regnante post Henrici patris mortē, quæ incidit in finē Ianuarij anni 1547. sed & ipsum illud opus de inuentoribus rerum adolescens scripsit, teste Paulo Iouio p post editum à Bergomensi supplementum, nā hoc vt diximus, q editum est anno 1490. Polidorus verò nouem post annis illud suū opusculum dedicauit Ludouico Odaxio Patauino, anno scilicet 1499. vt habetur in epistola prælimina ri. Traxit ergo errorem hunc, vel à Bergomensi, vel probabilius a Sebellico, cuius verba multis in locis transcripsit, & eadem fermè, quæ Sabellicus habet de S. Francisco.

Polid. lib. 29 histo. Angli. in fine.

Vide Surium in cōmētario

p *Iouius in elog. Doctor. viror. pagin. 213.*

q *Supra in hoc §. n. 10.*

13 Iam ergo totius rei origo deflectit ad Bergomensem, atque sanè non solus pater Daza, verum Ludouicus Prutenus, siue de Prusia, in opere suo inscripto Trilogium animæ, edito Nerimbergæ an. 1498. & Ma-

Statuitur primus assertor huius Monachatus Bergomensis.

Marianus Florentinus Bergomensis Synchronos, vel qui auctor est appendicis ad librum primum chronicorum à Mariano scriptorum ante centum & plures annos, eum primum huius rei assertorem, atque inuentorem faciunt. Vt audiui & legi primum huius Monachatus auctorem hunc fuisse, desideraui impensiùs scire quod ei fundamentum, aut vnde rem hanc post integra tria sæcula eruerit? Inueni non sine voluptate totam rei historiam in prædicto appendice Mariani, candidè & sine fuco in hunc modum exaratam. *Ad veritatem sciendam, & qua de causa Fr. Iacobus Bergomensis scripsit hoc, sciendum est, sicut narrauit Fr. Hieronymus Battaglia de Mediolano, in loco nostro montis Luciensis apud Pistorium, quando secundavice venit prædicaturus Florentiam, cùm sibi fratres conquererentur de hoc, dixit enim se habuisse à fratre Bernardino de Feltro, qui in vita multis claruit miraculis, & innumeris post mortē vbique clarere non cessat, quòd cùm ipse Fr. Bernardinus prædicaret semel Mantuæ in solēnitate Seraphici Doctoris S. Bonauenturæ, inter alia quæ dixit in laudē præfati sancti, narrauit quomodo in Concilio Lugdunensi tempore Gregorij Decimi celebrati, præfatus sanctus Cardinalis formam habitus fratrum Minorum dederat fratribus Eremitanis sancti Augustini, adhuc non concordantibus ad inuicem de forma, & qualitate habitus. Aderat tunc prædicationi inter magnam turbam populi dictus Fr. Iacobus Bergomensis, qui tunc temporis scribebat suas chronicas. Qui post prædicationē ad virum Dei visitandum accessit, & post multa verba, rogauit eum, vt authenticè sibi ostenderet qualiter sanctus Bonauentura dederit formam habitus Eremitis sancti Augustini, qui fuerant tot sæculis ante ordinem Minorum?*

Vnde ei assertionis occasio?

Cui

Cui B. Fr. Bernardinus benignè respondit, quòd licèt authenticè per bullas id demonstrare non posset, tamen in scripturis ordinis, & in laudibus S. Bonauenturæ illud inuenerat. Tunc ille audenter nimium, ex quo authenticè neque per bullas, neque ex authentico Doctore hoc demonstrare valetis, volo quòd in pulpito tale mendacium retractetis. Cui Fr. Bernardinus zelo honoris sancti Bonauenturæ, & suarum laudum ductus, intrepidè respondit, quòd veritatem nunquam erat retracturus, quòd nunquam mendacium prædicauerat, & quòd sicut prædicauerat, ita fuerit. Respondit ad hæc verba frater Iacobus, ex quo hoc retractare non vultis, & mendacium licet vobis prædicare, & mihi mendacium licebit scribere: & ita à Beato Patre indignatus recedens, finxit in sua præallegata chronica quod supradictum est de Beato Patre nostro Francisco, videlicet, quòd ipse fuit discipulus Ioannis Boni, & professus sub regula Eremitarum sancti Augustini. Ecce quæso ex fideli, & coæuo narratore totius rei, & obfirmatæ inter duos præclaros ordines controuersiæ præclaram originem. Sanè historiæ (præter quam quòd eam retulerit, qui eandem ex ore ipsius Beati Bernardini excepit) concordat temporis ratio: dum enim Bergomensis ante annum 1480. suam scribebat historiam, Bernardinus hic sæpius Mantuæ prædicauit, vt largiùs refert in eius vita Bartholomæus Cimarella, [r] vir doctus; & diem vltimum clausit anno 1494. teste eodem Cimerella, Petro Rodulpho, [s] Marco Vlyssipponensi, [t] & alijs fidis auctoribus,

[r] *Cimarel. 4. p. chron. li. 6. per totum.*
[s] *Rodolph. in did. c. 7. li. 1. fol. 85.*
[t] *Marc. 3. p. li. 7. c. 25.*

Quomodo probat suum assertum,

At videamus quibus fundamentis, quo antiquitatis monumento, quibus solidis rationibus, quod bellè adinuenit, bellè probauit. Libro nono ad annum 390. loquens de beato Ioanne Bono, eiusque discipulis, addit, *Inter quos & Seraphicum Franciscum Minorum fundatorem fuisse constat*; nec amplius quidpiam adiecit. Sed liceat grauē historicū interrogare, vnde quod tāta fiducia asserit, adeò certò constat, vt nullo testimonio, nulla ratione id opus sit probare? fortasse an ex quibusdā carminibus, quæ ibidem præmisit, dum contendit ex sancto Augustino omnes in vniuersum ordines Mendicantium prodijsse? Illa viri ait esse periti; sed Augustiniani (fortè nō alterius ab ipso Bergomense) & imperiti Poëtæ se produnt opus. Inter cętera, quæ in tanti Doctoris laudem politus habet vates, quæ subiungo, rē nostrā attingūt. 14

Primus hic instituit noster Dux nos Eremitas,
Cuius ab imperio regula nostra data est.
Hinc ortum post hæc duxerunt Carmelitani;
Indicat hæc eadem tradita norma sibi.
Prædicatorum fœlix hinc nascitur ordo,
Canonici primò regula Chyriacos.
Tandem quis dubitat Franciscum stigmata Christi
Gestantem primum, quin fuerit alter ego?
Hic Eremita fuit, sub quo tolerare magistro
Tunc sanctimoniæ nouerat ipse viam.

Iudicet lector quàm solidè ex his politis cōstet Carminibus Franciscum tyronē Augustinianum egisse, quæ nec suum præferunt auctorem, nec veritati, nec fidei congruunt historicæ, si vel solis Annalibus creda- 15

credamus Carmelitarum, qui suam originem nulla tenus referri volunt ad Augustinum, nec ei regulam acceptam ferunt: quod & multis ostendit R.P. Ioannes Carthagena noster vno & altero de hac re tractatu, & præcipuè cap. 5. secundi tractatus. Quidquid tamen sit de hoc, quod alij curabunt, illud vnũ constantis assertionis fundamentum, illum vnum Anonymum Augustinianum ibi testem producit. Sed descendamus ad alia loca, in quibus hoc idẽ inculcat libro duodecimo ad annum 1199. iterum repetit. *Huius sancti viri, & patris Ioannis Boni inter celebres præstantesque discipulos Seraphicum Franciscum de Assisio sanctissimi ordinis Minorum conditorem fuisse constat.* Sed vnde constat? iam dicit. *Sed ne quis, inquit, dubitet, qui fortè ignarus huius rei, execranda plurimum talis videatur scriptura, quibus omissa Vincentij Galli historici testificatione, qui etsi* (30. debuisset dicere 29.) *ipsius historiarum libro cap. 98. referat D. Frãciscum fuisse Eremitã, & cum baculo pedibusq; calceatis, & corrigia cinctum incessisse, non tamen huius Ioannis Boni discipulum fuisse dicit: sed hoc in loco, hoc vno verissimo comprobamus testimonio: quod apud Mantuam, vbi sacratissimum viri sancti extat corpus, & reliquæ ipsius vestimentorum reliquiæ, tabellarij etiam inter antiquissimas monasterij scripturas chyrographum aliquando visum est contestans B. Franciscum de Assisio professionem Eremiticã sub regula B. Augustini emisisse in manibus fratris Ioannis Boni Eremitæ Mantuani.* Libro denique 13. ad an. 1209. denuo ait. *Religionis habitum à B. Ioanne Bono suscepisse, & in manibus eius professionis votum sub regula B. Augustini emisisse, vt hoc etiam tabellarij chyrographo authentico comprobatur.* Postremò ad an.

Confusa oratio: sed ita habetur apud auctorem.

1224. ait ordinem Minorum ex Auguſtino, *tanquam fluuium ex optimo fonte emanaſſe*, neq; vlteriorem adhibet probationem.

Facile ſe prodit Bergomẽ. primũ huius rei aſſertorẽ.

Examinemus iam hoc vnum conſtantis aſſertionis fundamentum. Vbi obiter adnotandum eſt, non obſcurè hominem ſe primum prodere huius rei auctorem. Etenim ſi quiſpiam in hac opinione præceſſiſſet, ſi quempiam haberet ſuę aſſertionis auctorem, ſi illo prius hunc aſtruerent Monachatum illi noſtri diſſertatoris anteſignani Henricus de Vrimaria, Iordanus de Saxonia, Sabellicus aut Polidorus Vergilius, credibile eſt, vel expreſsis, vel ſuppreſsis eorũ nominibus non vocaturum in teſtes rei, vel aſſertionis, quam ex ipſa nouitate verebatur, ne *plurimum execranda*, vt ipſe ait, *videretur?* Qui rude & impolitum carmen, vel ſuum, vel cuiuſquam ex conſodalibus protulit in teſtimoniũ, an expreſſũ & graue ſileret, vel omitteret ſuperiorũ auctorũ? qui inſinuauit inefficacẽ, vt ipſe admittit, Vincẽtij Beluacenſis teſtificationẽ, an probabiliorẽ prætermitteret aliorũ? Nõ erat ſanè quem proferret teſtem, vno rem hanc chyrographi ſtabilijt teſtimonio. Atque id ſanè ſufficeret, omnique eſſet exceptione maius, ſi conſtaret. At non cõſtat, neque in hac re quidpiam magis dubiũ, aut ſpurium hoc chyrographo, quod nemo vidit, nemo legit, nemo in apertum produxit. Sed fortaſſe credibile eſt, quòd ſi tale extaret chyrographum, nõ illud quiſpiam ex Auguſtinianis per quadringentorum annorum ſpatium in confirmationẽ huius prætenſi Monachatus in forma probanti tranſcriberet, per quod de re noſtra actum eſſet, & ſuam ſtabiliret? An verosimile eſt extare, vel aliquando extitiſſe ſcripturam,

Dubium nimis chyrogaphum à Bergomenſi citatum.

pturam, quam per quatuor integra sæcula nullus vidit, nec ausit dicere se vidisse. Ille ipse Bergomensis, qui primus post annos tercentum hãc laruam obiecit, non audet dicere se eam vidisse, *sed aliquando*, inquit, *visum est, chyrographum*. A quo? quæso, quando? quo loci? dic, oro te, quid continebat, quibus verbis fidem huius professionis astruebat? quo characterum genere scribebatur? qui illi testes, qui professioni subscripserunt? quod illius tabellarij nomen, per quem chyrographũ, vt ille vult, stipulatũ est? Nihil horum habet Bergomensis, sed *aliquando visum est*? Vt quid ipse, si extabat, non legit aliquando, dum Mantuæ moram traheret? vt quid non scripsit? vt quid non semel à se asserto huic Francisci Monachatui non subiunxit?

17 Vt mysteriosum & sacrum hoc chyrogaphum, quod credi volunt non videri, examinaretur, aut conspiceretur, multi ex nostris omni adhibita arte, prece, solicitudine, laborarunt, nec tamen vestigium, nec probabilitatem, aut vmbram illus poterant explorare. Apud Marianum citatum [v] testatum habeo Ludouicum de Turre Veronensem, aliquando ordinis Vicarium generalem, & sæpiùs per Italiam per plures Pontifices Commissarium generalem Cruciatæ, serio ad veritatem huius rei dumtaxat indagandam sub Alexandro Sexto Mantuam tetendisse, ibique Toleti studio egisse cum patribus Eremitis, vt chyrographum hoc inuestigaretur. Inuestigarũt, perquisierunt, euoluerunt, nihil tamen huiusmodi apparuit, vt ipse posteà retulit huic auctori in Monasterijs sancti Saluatoris Horentię & Montis Caroli Vallis Arnensis. Ego item impensiùs egi de hac re

[v] Sup. §. 13.

per literas cum Illustris. Domino piæ & recolendæ memoriæ viro, Francisco Gonçaga, Imperij Principe, & Episcopo Mantuano, qui binis ad me datis ipso, quo grandæuus mortuus est, anno 1620. testificatus est se per tringinta & vltra annos eam ciuitatem rexisse, nec aliquando potuisse, vel vestigium huius chyrographi reperire, nec in hac re quidpiam certi ab ipsis Augustinianis audire.

Alij fidē conciliant inanē huic chyrographo.

Adhuc tamen huic chyrographo fidem concilia- 18
re cupiunt recentiores Eremitæ, & assertores huius Monachatus, quidpiam ex suo pænu addentes scriptis anteriorum. Non admirari non possum, qua licētia addant & affigant aliorum assertionibus, & plus eos dixisse velint, quàm dixerunt. Bergomensis dixit, *aliquando chyrographum visum est inter antiquissimas Monasterij scripturas*. Paulus Morigia sæpiùs citatus, hoc loco Bergomensem citans, dicit eum affirmasse *se illud vidisse*. Amplius aliquid addit Hieronymus Roman [x] Augustinianus, videlicet illud chyrograpum vidisse Bergomensem apud quendam Notarium publicum Mantuanum, cùm tamen nihil horum habeat Bergomensis, per quod sibi & testimonijs à se allatis hi probi coassertores fidem derogāt. [a] *Testis enim dum aliquid ad seriem gestorum ex suo adijcit, totam testimonij fidem partis mendacio decolorat.* Sed ita cōparatū est, vt qui res nouas nullo pondere firmatas stabilire velint, multa ex suis adiungāt, & cæco ducantur affectu in planos & apertos errores. Inanis quæque opinio, si dum exoritur, non opprimitur, in plurimas excrescit falsitates iuxta illud Ouidij.

x *Roman. lib. 6. reipub. Christ. c. 6.*

a *Amb. lib. de Parad. c. 12. & habet c. Pura. 3. q. 9.*

b *Ouid. 9. Metamorph.*

Fa-

Fama loquax peruenit ad aures
Deianira tuas, quæ veris addere falſa
Gaudet, & è minimo ſua per mendacia creſcit.

Bergomenſis ait, aliquando viſum inter ſcripturas monaſterij Mantuani chyrographum, hi adſtipulatores addunt ab ipſo Bergomenſi viſum, idque in manu publici tabularij, & ita ſe aſſerere ſpecioſum, ſed nimis patulum additamentum. Profectò ſi certum autographum, aut authenticum chyrographum, ipſe Bergomenſis vidiſſet, non adeò liberam feciſſet cuique optionem in ſupplemento ſupplementi, pluribus poſt annis à ſe ſcripto, vt quam vellet, in hac re ſequeretur quiſque ſententiam; neque enim in re irrefragabili, & omnium firmiſsimo teſtimonio cõprobata, & certiſsima (qualis hæc eſſet, ſi ipſum haberet apud ſe, vel videret chyrograpum) diceret, vel iuberet vt quiſque teneret, quod ſibi placeret.

19 Cùm hæc ita ſint, & tota controuerſiæ origo ad Bergomenſem deflexerit, nullũque produxerit nouæ, & antea inauditæ huius ſuæ aſſertionis fundamentum, præter nouum etiam, & eò vſque inauditum chyrographum, cuius exemplar nullus produxit, quod nullus ſcripſit, quod nemo hominum vidit, planè efficitur, vt inanis hæc fuerit cogitatio ex affectu & ſtudio exorta, vt encomium opponeretur encomio. Dixit Beatus Bernardinus Tomitanus, hoc viro præſente, Bonauenturam tradidiſſe Eremitis inter ſe non conſentientibus de veſtitu exteriori vltimam formam, quam modò geſtant, cucullæ, ne hoc impune diceret, atque vt moderator moderatori, & cuculla cucullæ opponeretur, *Quam merentur fidẽ coaſſertores Bergomenſis.*
iam

iam inuenit Magistrum conuersione posteriorem, qui (si superis placet) Franciscum instrueret, & habitum præscriberet. Infertur secundò, omnes Bergomensi astipulantes non aliam quàm illũ, cuius secuti sunt fidem, mereri. [c] *Satis enim videtur absurdum illos admitti, quorum repelluntur auctores*, neque ex numerositate illis aut auctori ampliorem fidem accrescere, nã vti dixit Socrates, [d] *Cui non fideres soli, ei nihilo magis fidendum est in turba similium; nec enim refert, quàm multi sint, sed quàm graues & veri. Nummus adulterinus, etiam in quãtumuis magno aceruo, adulterinus est.*

c *c. Licet ex quadam de testibus.*

d *Erasmus ex Laertio li. 2. c. 5.*

Producendi nihilominus hi testes, & in suas classes
distinguendi, qui dum multa huic controuersiæ in- 20
seruerunt, & multis extra aduectis veritatem obnubilarunt, distinctè sunt examinandi. Nam [e] *maxima quæque ambigua sunt, dum alij quoquo modo audita pro compertis habent, alij vera in contrarium vertũt, & gliscit vtrumque posteritati.* Maior autem & potior pars testium constat ex domesticis Augustinianis, quorũ eò faciliùs condonandum errori, quò nobilius erat quod appetebant, & ex suis habebant, qui audenter ducem se præbuisset itineris. Mirandum non est errasse, ouium more pergentes, non quò eundum erat, sed quò ibatur. [f] *Quisque sequitur priores, malè iter ingressos; qui nì habebant excusationem cum publica via errauerint.* At domesticos testes nõ admittendos, præcipuè in re ipsos concernente, & in emolumentum cedente, docẽt leges, [g] earumque Expositores. Et sanè reijciendum docet non semel dissertator [h] Philippum à Soza dicentem, sanctum Bonauenturam Augustinianis pręscripsisse cucullã, qui eiusdẽ erat fami-

e *Tacit. li. 3 Annal. Aliqualiter excusandi.*

f *Senec. li. 2. de ira c. 9.*

g *L. etiã, C. de testib. l. testes eos, ff. si testes, §. testes 4. q. 3. & c. in literis de testi. & asserit ibi gloss. Abb. in c. 1 de procu. num. 4.*

h *Marq. c. 4. §. 6. & 10.*

familiæ Franciſcanæ. Nolit ille recipi contra ſe Franciſcanos, & pro ſe nobis obijcit Auguſtinianos; eaſdem ſtatuat leges pro Minoritis, ac Eremitis, niſi in ſe velit retorqueri, quod alteri obiecit; i *Pondus & pondus, menſura & menſura, vtrumque abominabile eſt apud Deum.*

i *Prou. 20. v. 10.*

21 Habeo etiam præter communem hunc errorem, ex Bergomenſi hauſtum, alios quos breuiter obijciã quibuſdam huius claſsis teſtibus. Omitto quòd quoſdam citauerit, qui adhuc in hac controuerſia nihil in publicum produxerint, velut R. P. Magiſtrum Ægidium de Præſentatione, mihi ſpectatiſsimum, Conimbricenſis Academiæ primarium Profeſſorem, & magnum ſplendorem; nunc præ cæteris interrogauerim P. Romanum l citatum, qua ratione aut probabilitatis ſpecie aſſerat Franciſcum integro biennio & vltra, Ceſænæ hæſiſſe cum Ioanne Bono, aut quomodo hoc cohærere poſsit cum Bonauenturæ, m & omnium hiſtoricorum fide dicentium, quòd illo biennio à prima vſque ad ſecundam conuerſionem, quo Eremitanus hic aſtruitur Monachatus; trinam ædificauerit, aut reſtaurauerit Aſsiſij vir ſanctus Eccleſiam? Deinde ſcire vellem qua fide, quove auctore ibidem dicat Franciſcum baculum, Auguſtinianæ Religionis inſigne, ſemper retinuiſſe, quod tamen depoſuiſſe expreſſe aſſerũt Bonauentura, n Vincentius, o Antoninus, p & alij quique ſerij Franciſci vitæ ſcriptores. Tertiò quomodo Iambonitarum ſeu Ioannis Boni congregationem eandem eſſe dicit, q cum ea quæ dicebatur fratrum pœnitentiæ Ieſu Chriſti, ſeu Sauitarum, à quo item errorẽ hunc traxit Nicolaus Cruſenius, r cum has congregationes

Notãtur quidam errores Hieronymi Romani.

l *Roma. cit. c. 4.*

m *Bona. c. 2.*

n *Bona. c. 3.*

o *Vincen. li. 29. c. 98.*

p *Anto. tit. 24. c. 2.*

q *Roma. cit. c. 6. & 14.*

r *Cruſen. p. 3. c. 1.*

omni-

omniuo diſtinctas cæteri rerum Auguſtinenſium ſcriptores velint, & abundè probat noſter diſſertator,[f] qui etiam à toto corpore ordinis Auguſtiniani manſiſſe diuiſam hanc congregationem multis, iiſq; efficacibus, oſtendit argumentis, quibus & nos plura adiecimus in notis ad tertiam partem Promptuarij moralis, quod ſimul cum concordantijs ſancti Antonij Patauini hoc anno publici fecimus iuris. Poſtremò, vnde accepit Minores ſemper proprio & certo nomine appellatos fuiſſe fratres de pœnitentia Ieſu Chriſti, idque ex mandato Honorij III? cui contradicunt præter noſtros, graues quique hiſtorici, Marcus Antonius Sabellicus,[t] Paulus Æmilius,[v] Abbas Vſpergenſis,[x] Franciſco coæuus & familiaris Iacobus à Vitriaco,[a] abundè noſter diſſertator,[b] & alij plures. Etſi adhuc egemus teſtibus, ipſe ſufficiet Romanus contra Romanum: nam paulò ſuperiùs cap. 5. ipſius Honorij diploma, quo confirmabat regulam ſub titulo fratrum Minorum, pluries in eadem repetito, verbatim refert, & adeò exiguo interuallo cap. 6. ait aliter præceptum ab eodem Honorio, vt vocarentur fratres de pœnitētia Ieſu Chriſti: quodque magis admirer, teſtem adducit Bonauenturam, qui nullibi per vniuerſa opera quidquam ſimile habet, imò expreſsè in legenda ſeu vita ſancti Patriarchæ ſcribit[c] contrarium. Aliàs etiam in noſtris annalibus & regeſtis Pontificum videre eſt eiuſdem Honorij literas ſuperiori diplomate priores, datas an. 3. ſui Pontific. & ſequentibus, quibus non alio, quàm Minorum nomine nuncupat Franciſcanos. Vt faciliùs & ſpecioſiùs Frāciſcus Ioannis Boni aſſereretur diſcipulus tota hæc ordiebatur tela, & apperētia

f *Marq. c. 16. per. totū.*

t *Sabel. Ennead. 9. lib. 6.*

v *AEmil. ſub Philip. 2.*

x *Vſperg. ad an. 1212.*

a *Vitriac. in hiſtor. Occid. c. 32. & epiſt. ad Lotaring.*

b *Marq. c. 16. §. 8.*

c *Bona. c. 6.*

hæc ſtruebantur fundamēta, quæ tamē velut omnino falſa ipſe noſter reijcit diſſertator.[d] In hoc ſanè hiſtorico viri graues, & ponderoſi ſcriptores maiorem cuperent ſolertiam in rebus examinandis, & ſeueriori trutina librandis, ita vt non immeritò dixerint auctor Bibliothecæ Hiſpanicę,[e] & Valerius Andreas in catalogo clarorum Hiſpaniæ ſcriptorum, eum cenſorum notionem minimè effugere potuiſſe. Quod autem addit[f] in lite exorta in diœceſi Cremonenſi de antiquitate inter Eremitas & Minores allegatū fuiſſe in proceſſu Franciſcum cum illis Eremitam egiſſe: quare illud mirum? ſi allegabant Eremitæ, idque anno 1499. poſt adinuentum à Bergomenſi Monachatum?

d Marq. cit.

e Biblio. Hiſpan. tom. 2. claſsis 5. Valer. And.

f Roma. cit.

22 Alius mihi reſtat ſcrupulus circa ea, quæ ſcribit Cardinalis AEgidius Viterbienſis[g] de colore habitus Minorum, quem Beretinum ait vocari à Brictinis, loco non procul à Piſauro, quem Ioanes Bonus incoluerat. Nam nec hìc à cæteris Auguſtinenſibus ſtatuitur tyrocinium, aut initiatio Franciſci, nec locum hunc incoluerat Ioannes Bonus, ſed Cæſenam, vt exacti eius vitæ habent ſcriptores,[h] quam dum aliquando relinquere vellet, & tota nocte omni conatu verſus patriam tenderet, ad auroram in eadem Eremo Cæſenatenſi ſe inuenit, per quod diuinam eſſe voluntatem intellexit, vt eo loci commoraretur, à quo non receſsit, niſi ab Angelo monitus vt Mantuam pergeret, illic moriturus. Adde his, neque congregationem de Brictinis incepiſſe, aut Eremitas ad ſolitudinem Brictinenſem ſe recepiſſe, niſi poſt plures annos à morte Franciſci, vt Reuerendiſ. habet Cruſenius[i] Auguſtinianus. Porrò de huiuſmo-

Examinatur aſſertum Viterbien.

g Viterb. ſupra citat.

h Anto. tit. 24. c. 13. Laud. in vita li. 1. c. 11. & 13. Bzou. ad an. 1249.

i Cruſen. p. 2. c. 28.

di etymologia coloris Beretini, Latinis Leucophæi, seu cinerei, vellem quempiam mihi proderet auctorem; neque enim tanta est inter Beretinum & Brictinense Prosonomasia, seu vocum similitudo, vt inde posset, vel à longè deduci. Consului plures qui de coloribus scripserunt, Aristotelem cum commentarijs Simonis Pertij, Auerroem, Antonium Thylesium, Ioachimum Coreum, Ludouicum Doleum, & alios; nec quisquam horum, etiam Recentiorum & Italorum, de huiusmodi coloris origine, aut deductione quidpiam tale commentus est.

l *Crita. c. 8. §. 2.* *Expenduntur quædam asserta Critanæ.*

Contra Critanam [l] habeo quod dicat S. Franciscum Minorum ordinem instituisse sub diui Augustini regula, quam quia nouis additis præceptis non nihil immutarat, Honorius III. vix adduci poterat, vt eam confirmaret. Id solum hunc interrogarim scriptorem, an Augustini, & Francisci viderit regulas, & quas periodos, vel constitutiones in eis legerit, vtrique instituto communes? Quem etiam cõsuluerit rerum Franciscanarum, aut alium peritum historicum, qui dicat Honorium durum se exhibuisse, vel vix adduci potuisse vt regulam sibi oblatam probaret, idq; obinde, quia Augustinianam nouis additis præceptis nonnihil immutarat? Sanè Bonauentura, [m] & tam vetusti quàm noui nostri scriptores, non circa confirmandam secundam regulam ab Honorio, sed primã ab Innocentio aliqualem passum scribunt difficultatem. Deinde vbi inuenit [n] Concilium Lugdunẽse approbasse sanctorũ Francisci, & Dominici instituta tantùm vt rem bonam, & Reipublicæ vtilem, & nihil vltra: at verò D. Augustini ordinem approbatum & confirmatum habuisse, & declarauisse, prout in ipso Au-

23

m *Bona. c. 3. & 4.*

n *Crita. cit.*

Augustini sæculo fuerat, quem item in Concilio Lateranen. codicibus inscribi iussum affirmat.o o *Idem c. 8. ante* §. 1.

24 Ad euincendam rei veritatem verba dumtaxat Lugdunensis Concilij transcribam. Postquam reuocat, & extingui iubet ordines Mendicantes absque speciali sedis Apostolicæ approbatione institutos post Concilium Lateran. subdit; p *Sanè ad Prædicatorum & Minorum ordines (quos euidens ex eis vtilitas Ecclesiæ vniuersali proueniens perhibet approbatos) præsentem non patimur constitutionem extendi.* Hoc ne est approbare hos ordines, *tantum vt rem bonam ac Reipublicæ vtilem, & nihil vltra?* an potiùs ipsam euidentem ex eis vtilitatem vniuersali Ecclesiæ prouenientem (qualem experta est in illo ipso Concilio in reductione Græcorum per Minoritas facta, & magna Bonauenturæ in eadem Synodo prudentia & auctoritate) eos perhibere approbatos, ac propterea declarare Concilium non de eis intelligi constitutionem, sed iam esse approbatos, vel non indigere vlteriori approbatione? An verò fuerint ante Concilium magnum Lateranense instituti, iam aliàs largiùs examinauimus; de alijs verò duobus ordinibus addit Concilium: *Cæterum Eremitarum sancti Augustini & Carmelitarum ordines, quorum institutio dictum Concilium generale præcessit in solido statu volumus permanere* (seu vt habetur in regesto Gregorij Decimi in Vaticano sub an. 3. fol. 28. & in Cõcilijs Coloniæ nuper editis, cũ annotationib⁹ Seuerini Binij) *in suo statu manere cõcedimus, donec de ipsis fuerit aliter ordinatũ*, quod & in glossa hui⁹ canonis de relig. domib. in 6. adnotatur ita haberi in textu) & sequitur in

p *c. Religionum de relig. domib. in 6.*

In annal. an. 1215. n. 33.

in eisdem codicibus Vaticano & Colonien. & in glossa, *Intendimus siquidem tam de illis quàm de reliquis, etiam non Mendicantibus ordinibus, prout animarum saluti, & eorum statui expedire viderimus, prouidere.* Hoc ne est, oro te Critana, *Augustiniensium religionem sat comprobatam confirmatamque in Antistitum Ephemerides redigere?* His rectè consonant quæ subiungis? *Aliter cum diuorum Dominici & Francisci ordinibus actum esse: nam licèt,* inquis, *eos dictum Conciliũ approbarit, non tamen confirmauit, nec codicibus sicut Augustinensem, inscribi iussit.* Qui sunt quæso hi codices? quæ Antistitum Ephemerides? quibus inscripta hæc sacra religio, & ad perpetuã securitatẽ reposita, quod alij illi duo ordines non sunt assecuti? Profectò absque cuiuspiam iniuria potiùs crediderim ipsis verbis Concilij expressè dicentibus, velle Pontificẽ, & patres Concilij eum ordinem in suo statu permanere, non absolutè, sed ad tempus, donec scilicet aliter de illo ordinaretur. Declarat enim Pontifex se intendisse tam de Eremitarum, quàm Carmelitarum, quã de reliquis etiam non Mendicantibus ordinibus prouidere, prout animarum saluti, & eorum statui videret expedire. Sanè consequenter ad hæc verba, non adeò improbabiliter, nec verodissimiliter (quamtum cũque ex aduerso noster elaboret dissertator) q subiunxit glossa: *Hoc est decisum, & dicebatur, quòd Gregorius nolebat aliquem Mendicantium dimittere, nisi Prædicatores & Minores de non Mendicantibus tres, Cistertiensium, & ordinem Nigrorum, & de Templarijs & Hospitalarÿs vnum ordinem facere.*

q *Marq. c.2 §.4. & 5.*

Desiderarem etiam mihi diceret vnde accepit, sanctum Franciscum *cingulum in funem vertisse ex humili-* 25

mili-

militate, vt qui se indignum existimaret, qua tot tanque solemnes sancti priùs vsi fuerunt. Certè tres socij sancti Francisci,[r] Bonauentura,[s] Vincentius Beluacensis,[t] Antoninus,[v] nullum hìc in aliàs humilissimo aperiunt vestigium humilitatis, nec mysteriosum quippiã in corrigia illa subodorantur, imò Franciscum eam *reiecisse* aiunt. Res autem charæ, & quæ in pretio habentur, non dicuntur reijci; quæ vilescunt & spernuntur, reijciuntur. Cicero 1. de finib. *Spernere*, inquit, *ac reÿcere*. Pro Rosc. Amer. *Aliquid à se reÿcere & aspernari*, Tuscul. 2. *Refutetur ac reÿciatur clamor*, de legib. 2 *diligere bona, & reÿcere contraria.* Aliud adhuc est quod scire velim, quo loco apud Bonauenturam legerit[x] sanctissimum Doctorem Augustinum quinque vulnerum Christi stigmata in corde suo impressa habuisse, & propterea apposité quadrasse Francisco, *vt patrem referat sua proles.* Non inuideo laudem hanc præclarissimo Patri, fulgentissimo Ecclesiæ Sideri, qui maior est omni laude; sed nostro gratulari velim Doctori, qui eam Augustino tribuerit, & grauem hunc adesse cupierim auctorẽ, quem sequar in eodem ampliando maximi Doctoris encomio. Fateor meam inscitiam, vel in inuestigando imperitiam, quantumuis enim Bonauenturæ libros euoluerim, nihil huiusmodi licuit offendere.

r *Legen.* 3 *socior.*
s *Bona. c.* 3.
t *Vinc. lib.* 39. *c.* 98.
v *Anto. tit.* 24. *c.* 2.
x *Crita. cit.* §. 1.

26 Reuerendissimum Patrem Nicolaum Cruseniũ demum expostulem, quo titulo asserat non solum sanctum Franciscum sub regula sancti Augustini professe, verum & addiderit,[a] *Cum eodem Francisco sancti Augustini zelum & spiritum hæreditasse Bonauenturam, Paduanũ, Bernardinum, & innumeros viros* Dei.

a *Crusen. p.* 2. *c.* 25.
Exponuntur alia ex Crusenio.

Dei, qui ex Cæsenatica Eremo, & ex schola sancti Ioannis Boni prodiere. Quasi verò non sufficiat, quod alij sibi sufficere & superabundare putant Franciscum Augustinianis addicere, verùm & nobiles quosq; heroes nobis eripere, & Cæsenatensis Eremi, Ioānisque Boni discipulos præscribere? Monuerim etiam Reuerendissimum Patrem ex Bonauentura & cæteris scriptoribus vitæ S. Francisci non coram Fulginate, sed Assisiate Episcopo vestes renunciasse, nec tunicā pastoris pecorū à se antea emendicatā (vt cōtra omniū fidē, & rei seriē, probabilitatemq; hic auctor adiūxit) corā Episcopo super nudū induisse. Errorem corrigo ex Bonauentura, qui postquā retulit renūtiātis iā vestibus Frācīscū ex nimio feruore totū denudatū, subiunxit.[b] *Hoc cernens Episcopus, & admirans tā excedentē in viro Dei feruorē, protinus exsurrexit, & inter brachia sua illū cū fletu recolligēs, vti erat vir pius & bonus, pallio, quo erat amictus, operuit, præcipiens suis, vt aliquid sibi darent ad mēbra corporis contegenda: oblatus est autē ei mantellus pauper & vilis cuiusdā agricolæ seruientis Episcopo, quē ipse gratanter suscipiēs, cū coemēto quod sibi occurrit, manu propria consignauit, operimētū formās ex eo crucifixi hominis & pauperis seminudi.* Multa huius generis obseruare liceret in his venerandis scriptoribus, sed nō omnes errores propalare noster est scopus, verū ostēdere ex vno multos quotidie accreuisse, & minimū errorē in principio fieri maximū in fine. His nouitatibus obsistendū in ipsa origine: nam si progredi permittātur, in sui cōfirmationē multa etiā non tā vera, quā noua efforment necesse. Error non alio, quā errore persuadetur, neq; falsitas veritate probatur. Error semper est error, & quidquid errorē probat,

b *Bona. c. 2.*

Vnus error multos generat.

bat, erroneum est. Agas quantũ valeas, labores quãtũ velis, non nisi deposito errore, te nõ errare plenè mõstraueris. Probe ille[c] & appositè *Qui semel aberrat in quadriuio, fere in varia diuerticula tandem deueniat, nec errorem benè explicat, nisi regressus quasi nouam viam ineat. Ita qui errare cœpit, facilè multos errores congerit, nisi paulatim intermittat, ac quasi recens ad intermissam disputationem redeat.* c *Triuer. in Apophtheg. 58.*

27 Huc vsque egimus de testibus domesticis Augustinianis, descendamus modò ad externos. Sabellicum & Polidorum Vergilium iam ostendimus errorem hausisse à Bergomensi, coæuo & priore scriptore. Eundem sequutus est Paulus Morigia recẽs scriptor testem etiam adhibens Vincentium Beluacen. lib. 33. c. 98. cũ alijs, quorum nomina tacuit. Porrò Vincentius (de cuius cæterorumq; fide mox agemus) nõ habet tot libros historiæ, neq; trigesimumprimũ terminauit, quẽ ad secundũ Innoc. IIII. Põtificatus annum deduxit, & continuator eius historiæ supplemẽtum sub eodẽ lib. 31. addit. Neq; quidquã habet alibi Vincẽtius, quod huic opinioni, vel apparẽter faueat, præter ea quæ scribit lib. 29. c. 98. de habitu, sub quo incedebat illo biennio, ante suũ ordinẽ institutum: ex quo loco quã tenue aut nullũ pro hac re posit sumi argumẽtũ, superius[d] iã dixi, de quo itẽ inferius sermonẽ iterũ breuiter instituã. Corrigitur etiã à disser tatore[e] Morigia, quòd pro hac sentẽtia citet Bergomẽsem li. 12. quã cũ ait habere tantũ lib. 9. & 13. imò verò, veriùs & largiùs lib. illo 12. vbi agit de B. Ioan. Bono. Cæterũ ipse Morigia c. 33. in quo de S. Frãcisco eiusq; ordine agit ex professo, nec verbũ habet de huiusmodi Monachatu, imò taliter eius vitã refert,

Externi auctores Pergomatẽ sequuti.

De Paulo Morigia.

d *§. 4. n. 1. vsque ad 31.*

e *Marq. ca. 21. §. 2.*

vt fuisse non posset alterius instituti. Denuò in suo summario chronologico, libro sexto, de Augustino, & Francisco, eorũque ordinibus, diuersisque ab eis exortis congregationibus sermonem instituens ampliorem, nihil prorsus habet, quod dissertatoris possit fauere sentẽtiæ. Opus autem hoc iam accuratius, & amplioris lectionis vir, scripsit post editum illud de origine religionũ; nam & illud citat in hoc summario chronologico eodem lib. 6. vbi refert opera à se conscripta. Quòd autem Pater Daza hunc inter auctores sæculares retulerit (de quo taxatur à dissertatore)[f] non tam dixit de hoc solo, quàm de Sabellico & Polidoro connumeratis; & sanè si de hoc solo loqueretur, non adeò singularis esset in asserto, vt grauem testem, & præuium Doctorem non liceret proferre. Tales enim dicendos Iesuatos, quos alio etiam nomine, nescio an ex errore typographi, vocat inhumatos, largissimè probat Panormitanus in cap. nullus de foro compet. num. 9. & auctor additionum ad eundem locum. Imò idem Abbas 1. part. consi. consil. 55. in quadam quæstione orta inter eosdem & fratres Minores circa quoddam relictum legatum, vt illius se ostenderent capaces, reijcerenturque quædam obiectiones sibi factæ, refert num. 3. eos dixisse, se esse puros laicos, & nullum habere superiorẽ, & simul conuenire causa deuotionis: negaruntque suam domum esse religiosam, sed profanam vtpote dedicatam sine auctoritate Episcopi, & sine Ecclesia, habebant enim tãtùm oratorium. Hic illorum sub Abbate status, alium nunc habent, sub quo dicantur religiosi; quibus ego nihil detractum, vel imò additũ quidquid est splendoris & honorificẽtię.

f *Marq. cit.* § 4.

Sa-

28 Sabellicum secuti sunt Gondisaluus Illescas in historia Pontificali libro 5. cap. 33. sub Innocentio III. & Alphonsus Villegas in vitis sanctorum in legenda sancti Francisci, Carolus de Tapia lib. de relig. reb. cap. 18. numer. 4. Illescam sui asserti prodit auctorem. Solus Ioannes Baptista Egnatius lib. 4. de exemplis virorum illustrium cap. 4. nulli acceptam refert hanc opinionem. At cum ille obierit an. 1553. vt præmittitur ad hoc opus in eius vita, rem, quæ tribus centenarijs, & quadragena ampliùs annorum contenditur euenisse, quomodò absque auctore scire potuerit? Alium habere non potuit ex completa nostra deductione præter Bergomensem, Sabellicum, aut Polidorum, de quorum fide iam egimus: g hi enim soli in hoc asserto priores. Illescas autem, Villegas & Tapia nostrorū dierum viri, hic Iurisconsultus, in re historica, nō adeò versatus: priores duo, licèt eam profiteantur, non sanè adeò illius artis regulas seruarunt, neque peritorum artificum stateram in rebus ponderandis adhibuerunt, vt non potiùs populari trutina vsos dixeris, & ad seueriora iudicia eos non facilè reuocaueris. Sanè de Villegas, seu vtraque parte florum vitæ sanctorum ab eo edita, ita habet Posseuinus, *Omnino verò in vtraque essent nonnulla ad veritatem historiæ accuratiùs recognoscenda:* & profectò hoc ipso loco Antonino tribuit, Franciscum accessisse ad monasterium Augustinensium, ab eisque petijsse, vt in eorum admitteretur sodalitium, illos cum in suum recepisse consortium, & suo habitu donasse. Vbi quæso vel verbum huiusmodi apud Antoninum? vbi de monasterio agit Augustiniano? vbi de imitatione

Aliqui Sabellicum referunt.

g *Supra n. 9. & seqq.*

Quales historici Villegas & Illescas.

tione Francisci? Cur in re adeò singulari, & sub illa forma verborum à nullo tradita, suum non citauit auctorem, vel locum vnde accepit, non signâter expressit? Illescas in quibus, vel quantis errauerit, non est animus propalare, solo in illo capite, & sequenti in rebus notissimis circa ipsum Franciscum non semel à vero deuiauit. In Syriâ ad Babyloniæ Soldanū pro fectū an. 6. ab eius conuersione ait c. 33 & ibidē sanctum Dominicū mortuū anno salutis 1223. cū Franciscus in Syriā porrexerit, teste Bonauentura, [h] tertio decimo conuersionis suæ anno, & Dominicus secundum omnium bonorum historicorum fidē obierit an. 1221. Deinde c. 34 sub Honorio III. ait hunc Pontificem confirmasse regulam S. Francisci an. 6. sui Pontificatus, cùm id fecerit anno 8. vt expressò habetur ad finem ipsius regulæ in diplomate Pontificio. Qui in rebus adeo apertis lapsus est circa Franciscum, nihil mirū, si & in hac etiam errauerit. Adde quòd cùm Francisci vitam retulerit, & de rebus eius egerit, nihil tale dixerit: solum cùm de Augustinianis sermonem instituerit, sententiam in hac re retulerit Sabellici.

In secunda classe auctorum æquiualenti, vt inquit, forma verborum opinionem hanc asserentium, ponit dissertator [i] Vincent. [l] Beluacensem, & Antoninum, [m] propterea quòd dixerint Franciscum habitū habuisse Eremiticum, baculum manu gestantem, pedibus calceatis, & corrigia cinctum incessisse. Quib9 addit præter D. Bonauenturam, Minores quosdā Breuiarium Romanū Braccharensis Ecclesiæ, & propriū Minorū, quia eandē vestē præscribunt. Sed iam superius ostendimus, [n] quā infirmū hoc sit argumentū, & po- 29

h *Bona. c. 9.*

i *Marq. c. 21. §. 2.*

l *Vinc. cita.*

m *Anto. tit. 24. c. 2.*

Iterum examinatur ratio desumpta ab habitu Eremitico.

n *§. 4. n. 1. & seqq.*

& posterius hoc esse indumenti genus apud Augustinianos, quàm vt illud Fràcisco dare potuerint. Addo hìc ipsum Bergomensem o dixisse se omisisse velle testificatione Vincentij, quia inquit, *etsi referat D. Franciscũ fuisse Eremitã, & cum baculo pedibusq; calceatis, & corrigia cinctũ incessisse, non tamen Ioannis Boni discipulũ esse dixit.* Nõ enim sufficienter, imò nec probabiliter probari Monachatũ Augustinianũ per huiusmodi putauit vestes exteriores. Deinde hi auctores Bonauentura, Vincentius, Antoninus, non solum tunicã, corrigiã, calceos, & baculũ, verùm & perã, & pecunias habuisse asserunt. Audi Bonauẽturã. p *Soluit proinde calceamenta de pedibus, deponit baculum, perã reÿcit, & pecuniam execratur, vnaque contentus tunica, reiecta corrigia pro cingulo funem sumit.* Vincentius Beluacensis q ita habet. *Duplicibus ergo sine mora depositis, ex hoc iam calceamentis, virga sacculoque & pera non vtens, tunicam contemptibilem plurimum & incultam fecit, reiectaque corrigia funiculo eam cinxit.* Ipsa hæc eadem verba habet Antoninus: r Breuiarium item Minorum, s *calceamenta deposuit, reiecit baculũ, peram & pecuniam abdicauit, vnaque contentus tunica, dimissa corrigia funem sumpsit.* Breuiarium Romanũ t à Francisco Quinnonio tituli sanctæ Crucis Cardinali sub Paulo III. recognitum & ordinatum, *Distributa,* inquit, *pecunia calceamenta deposuit.* Æquali ergo certitudine & eadẽ narratione refertur tunicã, baculũ, corrigiam, peram, sacculũ & pecuniam habuisse. Vellem itaque scire: an etiam sacculum, pera & pecunia insignia fuerint professionis, & vitæ Augustinianæ? vel quare à nostro dissertatore tacentur, vel similiter non inculcantur, quæ eodem orationis-

o *Bergo. lib. 12. an. 1199.*

p *Bona. c. 3.*

q *Vin. lib. 29 c. 98.*

r *Anto. tit. 24. c. 2.*

s *Die prima infra oct. lectio. 4.*

t *Breuiariũ Rom. antiq. in festo sancti Franc. lect. vni.*

decurſu narrant hi vetuſti & graues auctores? An quæ placent narramus, & quæ non fauent, ſilemus?

Quam parum faueant multi teſtes.

Cæterorum, quos refert, teſtium verba tranſeribam, neque impugnationes adiungam, adeò enim aliena ſunt ab huius Monachatus patrocinio, vt non impugnatore, ſed relatore tantùm indigeant. Ex Breuario Braccarenſi hæc verba producit. *Beatus Franciſus Seraphicus natione Italus ex Aſſiſio Vmbrorum ciuitate ortus, vir vtique diuinus, ac primus inſtitutor fratrum Minorum, & fundator mirificus circa annum Domini ducenteſimum octauum ſupra milleſimum, primo negotiator humanus & affabilis ac prodigus vſque ad annum vigeſimum quintum, inde terrena omnia deſpiciens, Chriſtum in omni vita ſequutus eſt, & cum aliquandiu pedibus calceatus, & corrigia cinctus inceſſiſſet, ſententiæ Dominicæ memor, dicentis: Qui venit ad*

Luc. 14. v. 26

me, & non renunciat omnibus, non poteſt meus eſſe diſcipulus, abiectiſque omnibus tunicam incultam, & contemptibilem fune præcinctam induens, nouum mox ordinem inſtituit, cum quo velut ſol in orbe radians Chriſtianam religionem plurimum illuminauit. Partim hæc ipſa verba habet Matthæus Palmerius, Hartamannus Schedel, & Naucleius, quæ propterea diſſertator trãſcri

[v] *Marquez* c. 21. §. 2.

pſit,[v] quia inde ſibi fauere putat, quòd dicat Franciſcum à vigeſimo quinto ſuæ ætatis anno, circa quod tempus primò conuerſus eſt, ſemper Chriſtum in omni vita ſequutum, & nouum ordinem inſtituiſſe. Quaſi verò nullus poſſit, nec verè dicatur Chriſtum ſequi, niſi regularibus ſe adſtringat diſciplinis, neque nouum quis affirmetur ordinem fundaſſe, niſi qui prius veterem fuerit profeſſus? Profectò locus hic

est ad oppositũ: nam in secunda conuersione ait omnibus renunciasse; ergo non renunciauerat antea per Augustinen. ordinis assumptionem, ad quam sicut ad cæteras aliorum ordinum præmitittur rerum omnium renunciatio.

31 Ex Francisco Petrarcha [x] hoc producit testimonium. *Franciscus licèt, vt aiunt, diuinitate consulta, & reuelatione cœlitus accepta pro salute multorum inter vitæ hominum bella, periculosas, non tam sibi quàm militibus suis excubias elegisset, ipse tamen magnus amator solitudinis eremiq; sectator fuit.* Hinc applaudit hic testis pro hoc asserendo Monachatu, quòd dicat *Franciscum amatorem solitudinis, & Eremi fuisse sectatorem.* Veluti si omnes amantes solitudinem, & Eremum sectantes adnumerandi sint Patribus Augustinianis? Neque verò Petrarcha de Eremicolatu ante sed post institutum suum ordinem laudat ibi Franciscum. Refert enim quæ ei bona prouenerint ex secessu in montẽ Aluernæ, quẽ peculiarẽ eius habitationis in solitudine locum fuisse scribit capite sequenti. Verba antecedentia ad illa quæ dissertator adduxit, sunt ista: *An verò Franciscum, seu volucrum audientiam seu Seraphicum raptæ mentis ardorem, stupendumque illud insige sacrorum Christi stigmatum, & vulnus animi membra testantia, tantumque & tam breui de paupertatis coniugio genitæ sobolis incrementum habiturum credimus, si mansisset Assisij, qui licèt, vt aiunt, &c.* Omnia autem hæc, & reuelatio cœlitus accepta de vrbibus incolendis; euenerunt longè post ordinẽ institutum Minorum. Deinde citat Volaterranum; quia dixit ante assumptos & electos sibi comites, *in Eremo, saltibusque ferarum victitasse.* Quę ergo illatio? Eremita

x *Petrarcha de vita solitaria li. 2. c. 11.*

Non fauet Petrarcha.

Volater. citat. Nec Volaterranus.

mita fuit Augustinianus. Probè sanè. Clarum testimonium.

Neq; Breuiarium Romanum.

Ex Breuiario Romano aliam addit confirmationem ex his verbis desumptam. *Cùm verò in grauem morbum incidisset, ex eo aliquando confirmatus, cœpit ardentiùs colere officia charitatis, qua in exercitatione tantùm profecit, vt Euãgelicæ perfectionis cupidus quidquid haberet, pauperibus largiretur.* Magnam ait hinc desumi sui asserti confirmationem, quòd Franciscus ante institutionem sui ordinis, dicatur cupidus Euangelicæ perfectionis, quæ absque dubio, inquit non acquiritur nisi in statu religionis. Omisso hoc dubio, an Euangelica perfectio extra religionem possit acquiri, interrogauerim, an idem sit cupere perfectionem Euangelicam, ac eandẽ statim adipisci, vel profiteri. Nonne biennio illo se exercuit, & disposuit per varia virtutis & humilitatis officia, vt tandem ad hãc deueniret? Tunc se disposuit (vt ipsi Antoninus [a] & Fernandus Perez, [b] quos sui sensus confirmatores adducit) vt mundum totaliter contemneret, deinde post multa virtutis exercitia, sibi & sectatoribus ex Euãgelica lectione perfectionis normã præscripsit. 32

Conuocat etiam Ioannem Pinedam, [c] & Marcũ Vlyssipponẽsem: [d] Minoritas, propterea quòd referant in habitu Eremitico illo biennio incessisse, & exinde desumptam occasionem huiusmodi astruẽdi Monachatus; quod tamẽ nõ admittũt, neq; probant, imò expressiùs & data opera improbat peculiari tractatulo Vlyssipponẽsis; & Pineda à nullo hominũ, sed à solo Deo edoctũ, quã deberet vitã sectari, affirmat. Decipitur autẽ dissertator, vel interpres Castellanus, qui Lusitanicũ verbũ *cũprido*, ex historia Marci Vlys- 33

a *Anto. tit. 24. c. 1. §. 1. in fine.*
b *Perez in Marr. hist. c. 123.*
c *Pined. 3. p. Monar. Ecles. li. 22. c. 23. §. 2.*
d *Marc. 1. p. lib. 1. c. 5.*

sipponen.

ſiponen. reddunt Caſtellano idiomate *Cũplido*, illud enim habitũ longum, vel prominentem, hoc ſignificat integrũ, vel cõpletum, ex quo vrgeri ſuum argumentũ de habitu religioſo, non ſemel Marquez [e] cõtẽdit. Similiter ob id ipſum additur Henricus Sedulius [f] Minorita, qui tamẽ illorũ improbat opinionẽ ipſo illo loco, quo citatur, & Antonius Yepes [g] Benedictinus, quia ſub cõditione tãtũ loquitur de hoc Monachatu: nimirũ, ſi ita, inquit, euenit, vt quidã opinãtur, citatq; ſolũ Hieronymũ Romanũ in margine.

34 Alios duos affert Minoritas D. Antonium Patauinum, ſeu potius Vlyſsipponenſem, & Franciſcum Maurũ Hiſpellatem, quorũ teſtimonia longa verborũ ſtrue & accõmodatitijs loquẽdi formulis adaptare rei ſuæ toto nititur conatu, nec tamen id obtinuit, neque lectorum vlli credo perſuaſurum, ex illis vel leuiter poſſe deduci hũc Monachatũ. Ipſa dum legãtur auctorũ verba, id clariùs edocebunt. Porrò S. Antonius in ſer. 3. Dominicæ 1. quadrageſimæ, vbi poſtquam ad illa Euangelij verba, *Ductus eſt Ieſus in deſertum*, ſeptẽ dixit eſſe deſerta, de quarto ita ait. *Quartũ deſertũ, id eſt, religionis profeſsionẽ arduavita aggreditur, ideo talibus profeſſoribus dictũ eſt: Eſtote fortes in bello,*
33 *nã* [h] *nemo mittens manũ ad aratrum, &c. De hoc deſerto primo Machabæorũ ſecũdo, exclamauit Matathias voce magna in ciuitate dicẽs.* [i] *Omnis qui zelũ habet legis, ſtatuens teſtamentum, veniat poſt me: & fugit ipſe & filij eius in montes, & reliquerunt quæcumque habebant in ciuitate: tunc deſcendebant multi quærentes iudicium, & iuſtitiam in deſertum, & ſederunt ibi ipſi & filij, & mulieres, & pecora eorũ. Matathias interpretatur donatus à Domino, vel donũ, & ſignat virũ iuſtũ & religioſum,*

ſpecia-

e *Marq. c. 21. §. 5. & c. 22. in princ.*
f *Sedul. in comment. ad vit. S. Franc. c. 2. §. 1.*
g *Yepes cent. 1. an. 494. c. 3*

Nihil deducitur ex teſtimonio S. Antonij.

h *Luc. 9. v. 68.*
i *Mach. 2. v. 27.*

specialiter tamen religionis fundatorem, vt B. Fräciscü: talis namque ex speciali dono Dei datus est Christianis, ad liberandum de manibus inimicorum. Vnde humilis Franciscus intellexit se ad hoc missum à Deo, vt animas lucraretur, quas diabolus conabatur auferre, propter quod ipse tanquam alter Matathias destruxit aras mundanæ vanitatis, in quibus peccatores dæmonibus immolabant, circumcidit per reuocationem ad vitæ veritatem, & puritatem illos, qui habebant præputium peccatorum. Legem insuper abolitam operibus instaurauit. Hic igitur Matathias virum religiosum signat, qui habet filios quinque, id est sensus, quos mundum fugiens ad montem perfectionis Euangelicæ secum ducit. Reliquit in ciuitate huius mundi, quæ iniquitate & contradictione plena est, omnia quæ videbatur temporaliter possidere. Hunc igitur tanquam iustum & robustum pastorem & Principem, multi sequuntur descendentes per humilitatem vitæ, statuentes testamentum, quod in mortuis, id est, abdicatione temporalium, & abnegatione propriæ voluntatis, ex quibus homo moritur, suum firmantes propositum, in desertum, id est, in religionem, quærentes iudicium, scilicet mundi, corporis, & mentis facere, & iustitiam, & vitæ consequi perfectionem, &c. Iudicet lector vnde, vel leuiter posset suspicari, vel à longè deducere ex hoc loco S. Franciscum aliquando Augustiniensibus nomen dedisse, quantumuis laboret Marquez illud venari ex eo quòd priùs vocet Franciscum Religiosum, quàm ordinis institutorem, illis verbis. *Signat virum iustum & religiosum, specialiter tamen religionis fundatorem, vt Beatum Franciscum.* Et ex illis: *Matathias virum religiosum signat, qui habet filios quinque, id est sensus, quos mundum fugiens, ad montem perfectionis Euangelicæ*

secum

ſecum ducit. Subtilis ſanè verborũ diſcuſsio, ſi ex iſtis ſuum intentum exſugat.

35 Sed quid ſi ego probabilius ex eodem D. Antonio adijcerem, licèt omnino illud non aſſeram, nullos tunc fuiſſe fratres, vel Eremitas Auguſtinianos, ſub quibus potuiſſet S. Franciſcus militare, vel ſaltẽ hos non cognouiſſe S. Antoniũ, ſeu ad eius notitiam non perueniſſe? Alludens enim S. Doctor in ſer. 10. poſt. Trinit. ad futrum Achan, l qui furatus eſt regulam auream, ait: *Regula aurea eſt vita religioſorũ, quæ hominẽ diſtortũ & prauũ ad menſurã rectè viuendi corrigit, & modum rebus ponit. Hanc regulã fere omnes religioſi furati ſunt, quia ad veritatem Euangelij non ambulant, ſecundum patrum inſtituta non viuunt, ſed diſtortè & ſimulatoriè vitã ſuam ducunt, regulã aureã B. Benedicti Monachi furati ſunt, regulã aureã B. Auguſtini Canonici, & ſic de ſingulis religioſis, qui ſua non quæ Ieſu Chriſti ſunt, quærunt.* Ex quo loco veroſimilius aut potiori fundamento deduci putarim tum ſolos canonicos ſub regula S. Auguſtini militaſſe, vel ita ſaltim conſtaſſe S. Antonio, quam ex ſuperiori loco indicaſſe eundem ſanctum virum, ſui inſtitutoris Auguſtinenſem Monachatum.

Probabiliter S. Antonius non agnouit Eremitas Auguſtinianos.

l

36 Neq; clarius pro hac re illud Franciſci Mauri Poetę eruditi carmen, quo deſcribit m Franciſcum poſt acceptum agricolę chlamydem, animo inconcuſſum ſe ad prælia occulti hoſtis præparaſſe.

Mauri teſtinium nihil refert.

m *Mau. li. 5. Franciſci ante med.*

Ego dura noua tum primum exordia vitæ
Molitur, tentatque vltro bellator in armis
Inſuetis tener, inſuetæ certamina pugnæ.
Rectore ceu nondum rutilo fulgore comanti

Terribilis, nec dum magno litus atra cruore
Caspius ora leo, tenero tener imbuit iras
Sanguine primæuas: animos dehinc viuida magnos
Attollens virtus; cædem indignatur inertis:
Sic puer intrepido, primis congressibus audax
Sese corde infert: nec, quæ, grauiora parantur,
(Quippe truces Erebi, monstra exhorrenda, colonos,
Ipse sibi generique suo, stirpique nepotum
Si qui olim aduenient, acres iam fecerat hostes
Relligione sacra, superisque in vota vocatis
Rite inimicitias, pariterque odia aspera firmans)
Bella timet: quin vltro audax animusq; superbus;
Haud vllis cessura malis, vllisue periclis
Corda parat; non assultus, non tela, nec vllas
Vitatura vices: quamuis horrentia surgant
Prælia, & insani subeat Mauortis imago.

Illinc ei arrisit hic auctor, quòd antequam descenderit ad enarrandam secundam conuersionem sancti Francisci, seu instituendam ab eo religionem Minorum, dixerit *iam sibi acres fecisse hostes diabolos ex religione sacra*, quasi tunc cũ religiosum esse voluerit; sed clarior est Poëtæ vaticinatio, quàm vt illum sensum admittat, nam repræsentat dæmones iam præuidisse sacram ab eo fundandam religionem, & propterea in inimicitias coiuisse contra eum, & contra socios, eorumque futuros discipulos.

Facile sanè erat huiusmodi conuocare testes, & multos huius generis conscribere coassertores: dum 37
enim non solum, qui verbũ vllum fecerit, vel Eremitici habitus, vel corrigiæ, aut baculi, seu solitudinis & Eremi, verùm etiam & contrarios testes aduocauerit,

rit, nihil mirum ſi in magnum numerũ excreuerint. Sed [n] *non in multitudine Dominus*, neque nimium ſtudium conuocandi plures quoſque teſtes fidem argumenti roborat, ſed eneruat. *Experientia quippe expertum eſt* (Panormitano [o] teſte) *quod bona allegatio inficitur & obnubilatur ob nimiam allegationem, & ſiniſtra oritur ſuſpicio contra allegantem.* Nõ terruit nos magnus & varius numerus auctorum, vt teſtimonium qualitercumque dicerent, conuocatorum; vidimus enim quàm inefficaciter & fluctuabundè id plures protulerint; cæteri verò, ijque præter Auguſtinianos paucisſimi, qui in hac re quidpiam conſtanter dixerint, non maiorem apud nos adepti ſunt fidem, quàm primus, quem ſequenti ſunt, meruerit aſſertor. *Certè quidem* (vt cũ illuſtriſ. hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Principe Baronio dicamus, [p]) *non numero hiſtoricorũ veritatẽ hiſtoriæ conſueuimus æſtimare, ſed quanta fide polleat primus auctor cuiuslibet aſſertionis. Nam reliquos primum ſequi auctorem, & eius veſtigijs inhærere, frequentiore vſu in more poſitum reperimus.* Cùm igitur accuratè auctorem expendimus quantæ fidei eſſet qui iſthęc primus aſſeruit, inuenimus eum plus æquo ſuis rebus ſtuduiſſe, & affectui tribuiſſe.

n *Iud. 9. v. 6*

o *Abbas in proœ n. ad decretal. n. 4.*

p *Baron. an. 1125.*

Apoſtrophe ad Lectorem.

Diſputationem protraximus, & longiùs æquo putabit fortaſsis Lector nos ſermonem deduxiſſe. Sed breuiori nõ licuit vti compendio, vbi tantopere, non paruo volumine ſe meus diffudit ex oppoſito diſſertator, multa pro re noſtra ſolidiùs opertuit ſtabilire,

re, plura contrariæ partis refutare, oppositos testes serius examinare, & vndequaque serpentem plurimoque studio patrum Augustinianorum vltro citroque se diffundentem, opinionem rationum repagulis cohibere. Hispaniæ sinus penetrauit, plures ibi obtinuit fautores & assertores Augustinianos; horum libri in Italiam præteruolarunt, & inter eiusdem sodalitatis viros eam obtinuerunt auctoritatem, vt Italico idiomate donandos iudicarint, ne Hispanico non omnibus prostarent. In Germania potiorem partē peculiari stylo fecit Latinam Nicolaus Crusenius, & vltra hæc pluribus in locis præ templorum & cœnobiorum foribus stigmatizatum Franciscum speciosa & ignaro vulgo, quod [q] *in falsas opiniones ruere semper est pronius*, applausibili pictura inter cæteros Eremitas exponunt, quod cordati inter eos viri, sed nec ipse meus dissertator, [r] non probant, neq; factum, sed infectum velint. Quàm leui verò fundamento hæc publicentur, & in populum sparguntur, conati sumus vt doctis constaret viris: eo tamen sermonis moderamine, vt à calumnijs & offensionibus vbique abstineremus. Optimam illā Ambrosij [f] habuimus præ oculis regulam: *Sicut in omni actu vitæ id cauere debemus, ne rationem nimius animi motus excludat, sed teneamus consilij locum; ita etiam in sermone formulam eam tenere conuenit, ne aut ita excitetur, aut odium, aut cupiditatis nostræ, aut ignauiæ aliqua exprimamus indicia.* Quantum potuimus, illuc direximus sermonem, vt argumenti principalis veritatem detegeremus, & accessorios exprimeremus errores. Si solidè, & æquo veritatis pōdere id fecerimus, nullus qui verū amet, stomachari debet, sed potius gaudere, & oblatam

am-

[q] *Aug. li.* 3. *cont. Achademic. c.* 17.

[r] *Marquez epist. ad lect. & c.* 22. §. 3.

[f] *Amb. li.* 1. *de offic. c.* 22.

amplecti veritatem. Sacrum habemus exemplum in sacro Ecclesiæ capite Petro:[t] *Qui consilium veritatis admisit, & rationi legitimæ, quam Paulus vindicabat, facilè consensit, documentum scilicet nobis, & concordiæ & patientiæ tribuens, vt non pertinaciter nostra amemus, sed quæ aliquando à fratribus & collegis nostris vtiliter & salubriter suggeruntur, si sint vera, & legitima, ipsa potiùs nostra ducamus.* Eadem animi tranquillitate qua hæc offerimus, expectamus, si quæ sunt redarguenda ab oppositæ opinionis viris, admonenda, vel obseruāda fore, vt ita[v] *colloquamur sine cōtentione pacati, non inani ac puerili animositate studentes alterum vincere, vt pax Christi vincat in cordibus nostris.* Ita fiat, supplex exorem.

[t] *Cypria. epistol. 71. ad Quintum c. 2 & Aug. li. 2 cōt. Donatis. c. 4.*

[v] *Aug. epist. 112. ad Pau.*

* * *

FINIS.

MATRITI,

Apud D. Thereſiam Iuntam Typograph. Regiam.

Anno M.DC.XXV.